

Mimarlar Odası İzmir Şubesi XXXII. Olağan Genel Kurulu Yapıldı

Mimarlar Odası İzmir Şubemizin XXXII. Olağan Genel Kurulu 5-6 Şubat 1994 tarihlerinde yapıldı. Gerek Genel Kurulumuza gerekse seçimlere üyelerimizin katılımı son derece azdı. Genel Kurul süresince tek liste söylemlerinin bu az katılımda rolü olmasına rağmen, seçilen yeni yönetim kurulunun üye katılımını artırma konusu önemli bir çalışma alanını oluşturacaktır, oluşturmaktadır. Genel Kurul'da Yönetim Kurulu Başkanı Öztürk Başarır yaptığı açış konuşmasında ülke, kent ve meslek sorunlarına değindi. Özellikle oda etkinliklerine üye katılımının mutlaka artırılması gerektiğini vurguladı. Daha sonra XXXI. dönem faaliyet raporu okundu. İki yıllık çalışmanın bir özeti olan raporun okunmasından sonra üyelerimiz rapor üzerine söz alarak görüşlerini belirttiler. Üyemiz Halit Değer, Genel Kurul'lara üye katılımının artması gerektiğini, Mimarın ve Mimarlığın tanıtımına özel ilgi gösterilmesi gerektiğini ve yeni seçilecek yönetim kurulunun bu konuda ağırlıklı çalışma yapmasını talep etti. Üyemiz Prof. Dr. Şakir A. Tunç konuşmasında, bilime ve teknolojiye gerekli saygı ve değerin verilmediği bir sürecin yaşandığını, depremler ve olası etkilerini azaltacak bilimsel önlemlerin alınması gerektiğini ifade etti. Üyemiz Mahmut Yıldırım Yönetim Kurulunun iki yıllık çalışmasının yetersizliklerle dolu olduğunu, okunan faaliyet raporundaki çalışmaların dahada zenginleştirilebileceğini, ancak bunun başarılmadığını, odanın güç kaybettiğini, üye katılımının yönetim kurulu nedeniyle azaldığını belirterek gelecek dönemde bunun düzeltilmesini talep etti. Üyemiz Şükrü Kocagöz, okunan faaliyet raporunun son derece başarılı çalışmanın göstergesi olduğunu, ancak faaliyet raporunda yazılı birçok konu ve olay hakkında, bülten genişletilerek ve Ege Mimarlık dergisinde önceden üyelere bilgi verilirse daha iyi izlenebileceğini geçen dönem yapılan çalışmaların artarak sürmesi gerektiğini ifade etti. Üyemiz Ali Dönmez, Yönetim Kurulu çalışmalarının önceki dönemlerle kıyaslandığında yetersizliklerle karşılaştığını belirterek, önceki yıllarda yapılan Genç Sinan ödülü öğrenci yarışmasının sürdürülmesini, Yönetim Kurulunun göreve gelirken sert muhalefetten yana olmadığını belirtmesine rağmen iki yıllık dönemde önceki dönemlere göre daha sert bir muhalefet sergilediğini ve bunu bir eleştiri olarak ifade ettiğini belirtti. Yapılan eleştirilerin yönetim kurulu adına Öztürk Başarır tarafından yanıtlanmasından sonra XXXI. dönem yönetim kurulu oybirliği ile aklandı. Genel Kurul gündemi gereği önerge ve adayların tespitlerine geçildi. Üyemiz Salih Z. Pekin tarafından verilen, Ege ve Akdeniz'e kıyısı olan ülkelerin Mimarlar ve Mimarlık Kurumları ile ilişkiye geçilmesi amacıyla Dış İlişkiler Komisyonu kurulması önergesi genel kurulun oybirliği ile kabul edildi.

Üyelerimizin Salih Z. Pekin ve Hasan Topal tarafından verilen, protokoller olsun yada olmasın, üyelerimizin yaptığı mimari proje ve mesleki kontrollük hizmetlerinin Mimarlar Odasının denetimine sunmasının zorunlu olması ve gelecek yönetim ku-

ruallarının bu doğrultuda çalışma yapması önergesi, yapılan tartışmalar sonunda Genel Kurulun oybirliği ile kabul edilmiştir.

Bütün Belediye ve Bayındırlık İskan Müdürlüklerine, Mimarlık hizmeti veren mimarların Mimarlar Odasından büro tescili yaptırımlarının zorunlu olduğunu belirten yazı yazılması önergesinde genel kurulca oybirliği ile kabul edilmiştir.

Üyemiz Mustafa Tozaçan verdiği önergede Genel Kurulda hazır bulunan üyelerin mutlaka Delege seçilmesini, kendi şubesinin Genel Kuruluna katılmayan üyenin Oda Genel Kurulu Delegesi olması gerektiğini belirtmiştir. Yapılan tartışmalarda konunun bir yönetmelik değişikliği önerisi olduğu eleştirinin haliliği yanında Oda Genel Kurulunda tartışılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Üyelerimiz Salih Z. Pekin ve Hasan Topal imzalı bir diğer önergede, Genel Kurulun Sürdürülebilir bir gelecek için Bağımlılık bildirisini onaylaması önerilmiş yapılan değerlendirme sonunda önerge oybirliği ile kabul edilmiştir.

Üyelerimiz, Şakir A. Tunç ile A. Rifat Korur ve 8 imzalı önergesi genel kurulda yapılan değerlendirmeler sonunda, haklarında çalışma yapılarak değerlendirilmek üzere göreve gelecek yönetim kuruluna havale edilmişlerdir. Üyemiz Salih Z. Pekin tarafından verilen Mimarlar Odası Yönetmeliğinin 9. maddesiyle ilgili önergesi (Oda Genel Kurulunun aktif dinamik ve üretken olabilmesi için delege sayısının temsiliyet esaslı zedelenmeden % 5'e indirilmesi önergesi) yapılan tartışmalardan sonra oy çokluğu ile kabul edilmiştir. Yeni Dönem bütçesinde görüşülerek kabul edildiği genel kurulda, gelecek dönem çalışmalarına ışık tutacak aşağıdaki öneriler kabul edilmiştir. Daha sonra adayların tespitine geçilmiş, XXXII. dönem Yönetim Kurulu asil üyeliklerine, Hasan Topal, Öztürk Başarır, Gayyur Haydaroğlu, Hasan Küçükaya, Alev Ağrı, Arif Şentek, Levent Gedizlioğlu, Yedek üyeliklerine Can Menteş, Aytül Yaşarol, Adnan Turan, Nilüfer Çınarlı, Fatih Aksoy, Hülya Çopuroğlu, İbrahim Dolay aday olmuşlar ve tutanaklara geçirildikten sonra, Genel Merkez Denetleme Kuruluna İsmail Demirağ, Süreyya Karaman asil, Salih Seymen, Mehmet Reisoğlu yedek aday olarak tespit edilmiş ve genel kurul toplantısı sona ermiştir.

İkinci gün yapılan seçimlerde toplam 151 üyemiz oy kullanmış ve Genel Kurulda belirlendiği şekilde aday olan listenin tamamı seçilerek seçimler ta-

mamlanmıştır. Seçimler sonunda Göreve gelen XXXII. dönem yönetim kurulu ilk toplantısında görev dağılımı yapmış, Öztürk Başarır yönetim kurulu başkanlığına, Levent Gedizlioğlu Yönetim Kurulu Başkan Yardımcılığına, Hasan Topal Yönetim Kurulu Sekreterliğine, Hasan Küçükaya yönetim kurulu saymanlığına, Arif Şentek, Alev Ağrı, Gayyur Haydaroğlu yönetim kurulu üyeliklerine getirilmiştir.

Yeni Bir Döneme Başlarken Çalışma Programı İçin Öneriler

A) GENEL YAKLAŞIM:

Günümüzde yaşadığımız hızlı gelişmelerin önemli bir özelliği yerelleşme olgusudur. Mesleğimiz ve meslek örgütlenmemizde bu olguyu yaşıyoruz. Ancak, gelişmelerin aynı zamanda ülke genelinde boyutlar taşıdığı ve hatta evrensel boyutları da içerdiği gözden kaçırılmamalıdır.

Bu bütünlük içinde, gündemimizde yerelce etkinlikler için geçerli temel yaklaşımlar, Şubemizde ve Oda genelinde bugüne kadar yürütülen çalışmalarda belirginleşmiştir. 1993 Oda Olağanüstü Genel Kurulundaki tartışmalar ve alınan ilke kararları, yeni dönem çalışmalarını için önemli birer aynak olacaktır.

Geçtiğimiz dönemlerde şubemizde, diğer oda birimlerinde, ülkemizde ve uluslararası düzeyde ilgi alanımızda üretilen her görüşten, yaşanan her deneyimden mutlaka yararlanılmalıdır. Göreve gelecek Yönetim Kurulları, bu birikimleri üyelerle birlikte yeniden değerlendirerek geliştirilmelidir. Geçmiş dönemlerde başlatılan ve olumlu sonuçları alınan çalışmalar, aksatılmadan sürdürülmelidir.

Oda çalışmaları, katkı getirecek her türlü farklı görüşün özgürce tartışıldığı ve değerlendirildiği bir ortam içinde yürütülmelidir.

B) BAŞLICA ETKİNLİK KONULARI:

• MİMARLIK MESLEK YASASI konusunda iki yıldır sürdürülen çalışmaların ışığında, çağdaş örgütlenmenin en kısa sürede gerçekleştirilebilmesi için çalışılmalıdır. Yasa önerisinin geliştirilerek kesinlik kazanması için sürdürülen çalışmalara katkıda bulunmanın yanısıra, varolan yasal konum içinde yapılabilecek yeni düzenlemeleri gerçekleştirimin olanakları aranılmalıdır.

• Oda işlevlerinin günün gereklerine uygun olarak geliştirilmesine önem verilmelidir. Örneğin Meslek Ahlak kurallarının, Onur Kurulu uygulamalarının, Birlikçilik uygulamalarının güncel tutarlılık kazanması için geçtiğimiz dönem başlatılan çalışmalar sürdürülmelidir.

• Mesleğimizin sorunları ve gelişme olanaklarına ilişkin araştırma çalışmaları, üyelerimizin görüş, öneri, eleştiri ve katkılarıyla sürdürülmelidir.

• Üyelere verilen Hizmet günümüzün somut ihtiyaçlarını dikkate alan geliştirmelerle sürdürülme-

lidir. Öğrencilikten başlayarak meslektaşlarımızın eğitim, meslek içi eğitim ve iş olanaklarını geliştirmek, ekonomik konumunu güvence altına almak için süreklilik kazanmış yeni programlar geliştirilmelidir.

• KAMUDA ÇALIŞAN meslektaşlarımızın, diğer çalışanlarla birlikte yürütülen grevli, toplu sözleşmeli sendikalar halar mücadelesi içindeki konumları güçlendirilmelidir. Bu kesimde çalışan meslektaşlarımız için gerekebilecek farklı düzenleme olanakları araştırılmalıdır.

• Her üyemiz, mesleğini uygularken karşılaşılabileceği İDARİ ve HUKUKİ sorunların çözümü konusunda odaya başvurabileceğini bilmelidir. Odanın bu konularda üyelere vermekte olduğu hizmetlere hızlı sonuç alabilecek yeni düzenlemeler getirilmelidir.

• ÖZEL kesimde ÜCRETLİ çalışan üyelerimizin oranı gittikçe artmaktadır. Bu meslektaşlarımızın güvenceli ekonomik koşullara kavuşturulmasının olanakları araştırılmalıdır.

• ÖZEL BÜRO sahibi meslektaşlarımızın, haksız rekabetin önlenmesi için adil ve güvenceli bir iş düzeni içinde mesleklerini uygulamaları için gerekli çalışmalar sürdürülmelidir. Oda aracılığıyla yeni iş olanaklarının geliştirilmesi, "yarışma", "ihale", "teklif isteme" vb. uygulamaların güven verici esaslara dayandırılması için çalışılmalıdır.

• MESLEKİ DENETİM uygulamasına, günümüz gereklerine uygun yeni düzenlemeler getirilmesi ve uygulamanın hukuki dayanaklarının geliştirilmesi için başlatılan çalışmalar sonuç alıcı yaklaşımlarla sürdürülmelidir. UZMANLIK AYIRIMI konusunda yasal haklarımızın, özellikle bölgemizdeki bazı belediyelerde dikkate alınmamasına karşı yürütülen çalışmalar dikkatle izlenerek sonuçlandırılmalıdır.

• İçinde bulunduğumuz yerel seçim ortamı, KENTLEŞME VE ÇEVRE konularında bugüne kadar sürdürdüğümüz çalışmaların önemini bir kez daha kanıtlamaktadır. Bu alandaki çalışmalar, ilgili diğer kişi ve kuruluşlarla birlikte geniş bir diyalog ortamı içinde geliştirilmelidir. İstanbul'da başlatılan "Mimarlık Çevre Etki Değerlendirmesi" uygulamasını şubemizde de gerçekleştirme olanakları, üyelere birlikte tartışılarak belirlenmelidir.

• EGEMİMARLIK Dergisinin ulaştığı başarılı yayı düzeyi geliştirilerek korunmalıdır. Derginin maliyetini karşılayabilecek yeni mali olanaklar araştırılmalıdır. Üyelerle diyalogun önemli bir aracı olan HABERLER BÜLTENİ'nin yayını sürdürülmelidir. Yayın Komitesi, meslek içi eğitim amaçlı süresiz yayınlara da yönelmelidir.

• BİLGİSAYAR kursları, üyelerimize somut hizmet veren önemli bir meslek içi eğitim etkinliğidir. Bu tür etkinlikler, değişik konuları kapsayan yeni kurs ve seminerlerle zenginleştirilmelidir.

• ŞUBE KİTAPLIĞI, meslektaşlarımız ve mimarlık öğrencileri için yararlı bir başvuru kaynağıdır. Kitaplık, günümüz öğrenim programlarının gerektirdiği yeni yayınlarla zenginleştirilmelidir. Bu konuda üyelerimizin katkılarını artırıcı çalışmalar yapılmalıdır.

• Üyelerimizin ve mimarlık öğrencilerinin yayın ve diğer malzeme gereksinimlerini elverişli koşullarla karşılayabilecek bir TÜKETİM KOOPERATİFİ en kısa zamanda gerçekleştirilmelidir.

• Odamızın YENİ BİNASI için geçtiğimiz dönemde gerçekleştirilen girişimin öngörülen süresi içinde sonuçlandırılmasına çalışılmalıdır. Yükümlenilen ödeme planı, dikkatli bir bütçe uygulamasını gerektirmektedir.

• Meslektaşlarımız arasındaki dayanışmanın ve çevre ile ilişkilerimizin önemli bir bölümünü oluşturan geleneksel GEZİLER ve diğer SOSYAL ETKİNLİKLER yeni programlarla sürdürülmelidir.

C) YÖNTEM ÜZERİNE:

Ayrıntılı çalışma programları yapılırken, gerçekçi yaklaşımlarla somut hedefler belirlenmelidir. Belirli kişilerle en geniş diyalog olanakları araştırılmalıdır. Hedeflenen etkinlikler doğrultusunda değişik örgütlenmeler desteklenmeli, yönlendirilmelidir.

Geçtiğimiz dönemlerde, Oda merkezi, diğer şubeler ve etkinlik alanı içinde bulunan Temsilcilik ve Mesleki Denetim Görevlileri ile kurulan olumlu diyalog, ortak çalışma ortamı ve bu bağlamda yapılan BÖLGE TOPLANTILARI geliştirilerek sürdürülmelidir.

İki yıllık çalışma dönemi içinde programlanan çalışmaların gerçekleştirme düzeyi, gelecek Genel Kurulu beledemeden belirli aralıklarla üyelere birlikte değerlendirilmelidir. Bu değerlendirmelerden yeni programlar, yeni etkinlik projeleri üretilebilir.

Yeni dönemin başarıları, güçlü bir üye katkısının sağlayacağı yaygın ve etkin bir beraberliğin ürünü olacaktır.

Yerel Seçimler Öncesi Mimarlar Odası'ndan Sağlıklı Kentler İçin Uyarı

• Her yerel seçim öncesinde tanık olduğumuz olaylar, söylemler ve spekülasyonlar içinde bulunduğumuz dönemde de yinelenmektedir.

• Ülkemiz doğudan batıya, kırdan kente hızlı göçün sonucu, yerleşme merkezlerindeki aşırı yığılmalara uzun süreli çözüm önerileri getirilmesi yerine seçim öncesi af vaatleriyle daha da özendirilen imar ve yasadışı gecekondular ve kaçak yapıların ele alınış biçimi kentlerimizin giderek daha da sağlıksızlaştırılmasına neden olmaktadır.

• Ortaya atılan af söylentileri ve çalışmaları, önceden yapılan bütün uyarılara ve bir önceki af yasalarının soruna çare olmadığına bilinmesine ve görülmesine rağmen af yasası çıkarmada ısrarcı olunması son derece yanlıştır ve kaçak yapılaşmaya teşvik edicidir.

• Bu ısrarcı tutum ile imar affı girişimleri ve uygulamaları, çözüm bir yana çözümsüzlüğü giderek artıracak ve sorunlar yumağı haline getirecektir. Bunun bilinmesine rağmen görmezlikten gelinmesinin ardında yalnızca dar görüşlülük ve aşırı politik çıkar yatmaktadır.

• Durum böyleyken, seçim dışı dönemlerde, yaratılan bütün bu karmaşanın sorumlusu olarak da teknik elemanlar, kent plancıları ve mimarlar gösterilmekte ve suçlanmaktadır.

• Af yasa taslağının seçim yatırımı olarak ele alınmasının yanında, bunun paralelinde ve tamamlayıcı olacak başka yanlış girişimler de her kent ve belde-mizde adaylar ve aday adayları tarafından dile getirilmektedir.

- Projelerin ceplerinde hazır olduğunu, kentlerin çağdaş düzeye getirilmesi için katların kendileri tarafından artırılacağını, yoğunluk kısıtlamalarının kaldırılacağını, tarım alanlarının yapılaşmaya açılacağını beyan edebilmekte, sohbetlerde dahi konu edilebilmektedir.

- Verimli tarım alanlarının yapılaşmaya açılmasının ne çağdaşlıkla ne de vatandaşın uzun vadeli ekonomik çıkarı ile ilgili olmadığını, sadece kısa vadede aldatıcı ve vatandaşın geleceğinin elinden alınması anlamına geldiği gizlenmektedir.

- Özellikle kıyı kentlerimizde ve beldelerimizde bu yolla turizm gelirlerinin artacağını düşünmek, turistin öncelikle tercih ettiği doğal, tarihi, çevresel ve mekansal tüm değerlerimizi yok etmek pahasına, bu yağmacılığa olanak sağlayacağını sezdirmeye çalışmak isteyenlerin karşısında toplumumuzun ve her bireyin çok dikkatli olması gerekir. Her birey bu sözde çözümlere rağbet etmeyeceğini belirtmelidir.

- Kat artırma, tarım alanlarını imara açma, mevcut yoğunlukları artırma gibi vaatler yanlış ve bilimsellikten uzaktır. Çağdaşlık bu türü ayakları yere basmayan uygulamaları reddetmeyi gerektirir.

• Kısa vadede insanları "yanlış özelemlere ve beklentilere" şartlayan bu olumsuz tutum ve davranışlar ile vadelere karşı halkımızı ve politikacılarımızı uyarı-mayı ahlaki bir görev sayıyoruz.

Temsilcilik Seçimlerimiz Tamamlandı

Akhisar Temsilciliği

Başkan : Arif Durmuşoğlu
Sekreter : Aydın Coşkun
Sayman : Bekir Durkal
Üye : Gülden Ş. Erhun
Üye : Tunay Özbek

Aydın Temsilciliği

Başkan : Yalçın Yaşan
Sek. Üye : Atilla Aksoy
Üye : Kadir Akgül
Üye : Nusret Ünal

Bodrum Temsilciliği

Başkan : Öktem İren
Sekreter : Lütfü Şengül
Sayman : Atilla Yücel
Üye : Kaynak Contepe
Üye : Hatice Özü kara

Denizli Temsilciliği

Başkan : Zeki Kaplan
Sekreter : Hülya Diker
Sayman : Cüneyt Zeytinci
Üye : Bülent Altınbaş
Üye : Tuğba Acar Panayır

Fethiye Temsilciliği

Başkan : Metin Turgut
Sekreter : Mustafa Karabulut
Sayman : Yusuf Kazandere

Kuşadası Temsilciliği

Başkan : Ergun Yulu
Sekreter : Erdoğan Elçi
Sayman : Çetin Kocaman
Üye : Seher Alay
Üye : Güneş Erdil

Manisa Temsilciliği

Başkan : Abdullah Yetişen
Sekreter : Ahmet Nuri Köse
Sayman : H. Özcan Çatma
Üye : Savaş Akgün
Üye : Saniye Örenli

Marmaris Temsilciliği

Başkan : Haşim Güngörsün
Sekreter : Yılmaz Yurtseven
Sayman : Levent Uysal

Muğla Temsilciliği

Başkan : Mehmet Yenisu
Sekreter : Erol Kapız
Sayman : Ayten Arslan

Nazilli Temsilciliği

Başkan : Erkan Uğurlu
II. Başkan : Murat Yumurtacı
Sekreter : Tüzün Çevik
Üye : Yılmaz Hocoğlu
Sayman : Selma Öncü

Ödemiş Temsilciliği

Başkan : Adnan Kükre
Sekreter : Lütfiye Keser
Sayman : Ali Duyal
Üye : Özcan Şen
Üye : Münir Bezmez

Salihli Temsilciliği

Başkan : Cevdet Eren
Sekreter : İrfan Kurmalı
Sayman : Şefaet Karabulut

Uşak Temsilciliği

Başkan : Vedat Özen
Sekreter : Değir Özkan
Sayman : Mine Kuzubaşoğlu

Oda Genel Kurulumuz Yapılıyor

Mimarlar Odası XXXIV Olağan Genel Kurulu 8-9-10 Nisan 1994 tarihlerinde Ankara'da yapılıyor. 8 Nisan Cuma saat 10'da DSİ Konferans Salonunda yapılacak olan genel kurul gündemi şöyle:

1. Açılış, Başkanlık Divanı seçimi, saygı duruşu,
2. Konuk konuşmaları,
3. Çalışma ve Denetleme Raporlarının Görüşülmesi ve Karara Bağlanması,
4. Yeni dönem bütçesinin görüşülmesi ve karara bağlanması,
5. Yasa Tasarıları, Oda Yönetmeliklerinde yapılacak değişiklikler ve yeni yönetmelik önerilerinin görüşülmesi ve karara bağlanması,
6. Yeni dönem çalışmalarına ilişkin öneriler ve karar tasarılarının görüşülerek karara bağlanması,
7. Bazı temsilcilerin şube olma istemlerinin görüşülmesi ve karara bağlanması,

8. Şube etkinlik bölgelerinin yeniden düzenlenmesi,
9. Adayların belirlenmesi,
10. Seçim.

Gazbeton Üreticiler Birliği Başkanlığına Taha Aksoy Seçildi

28 Şubat 1994 tarihinde Gazbeton Üreticiler Birliği Genel Kurulu yapıldı. III. Olağan Genel Kurulda 1994 yılı faaliyet raporlarının açıklanması yanı sıra gelir ve gider tablolarının incelenmesi, ayrıca 1994 yılı faaliyet ve hedefleri saptandı.

Genel Kurulda yeni Yönetim Kurulu Üyeleri seçildi.

1. Taha-Aksoy
2. Fethi Hinginar
3. M. Faik Hamdi
4. M. Erkan Yılmaz
5. Şefik Kantarcı
6. Nuri Ertokat

Genel Kurul'dan sonra yeni Yönetim Kurulu görev bölümü yaptı.

Başkanlığa Taha Aksoy (Çimentaş - Gazbeton) Yazmanlığa Nuri Ertokat (Türk Ytong A.Ş.) Saymanlığa Şefik Kantarcı (Mardin Martu) getirildiler.

Üstün özelliklerinden ve günümüz inşaat alanının gerektirdiği rasyonellik ve ekonomiklik ilkelerine uyması nedeniyle dünyanın birçok yerinde kullanılan ve hatta Amerika Birleşik Devletleri'nde Portland Cement Association'ın "Concrete Technology Today" adlı yayında "21. yy. in Yapı Malzemesi" olarak seçildiği belirtilen gazbetonun Türk İnşaat Piyasası'ndaki yayılma hızının özellikle son yıllarda büyük bir artış gösterdiği belirtildi..

Birlik, Avrupa'daki Gazbeton Üreticiler Birliği (European Autoclaved Aerated Concrete Association) ile temaslarını sürdürmeye devam etmekte olup, 31 Mayıs ve 1 Haziran 1994 tarihlerinde Almanya'nın Wiesbaden ilinde düzenlenecek olan bu yılki Genel Kurul'a davet almıştır. Türkiye Gazbeton Üreticiler Birliği'nin, Avrupa Gazbeton Üreticiler Birliği'ne (E.A.A.C.A.) üyelik için yapmış olduğu başvurunun olumlu karşılandığı da belirtildi. Bu üyeliğin sadece Gazbeton üreticileri için değil, ülke çıkarları için de olumlu olacağına inanan Birlik, 1994 yılının dernek faaliyetleri ve ülke ekonomisi için başarılı bir yıl olması temennisinde bulunarak, III. Olağan Genel Kurul, çalışmalarını bitirdi.

Uluslararası İzmir Film Festivali Başlıyor

Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nin Kültür Bakanlığı katkıları ile düzenlediği 6. Uluslararası İzmir Film Festivali bu yıl 19-26 Nisan 1994 tarihlerinde gerçekleştirilecek.

Çeşitli ülke sinemalarından örnekler sunulacak olan bu yılki festivalde özel bölüm "Kameranın Ardındaki Kadın" başlığını taşıyor. Bu bölümde davet edilen yönetmenler filmlerini sunacak ve izleyicilerle tartışacak. Bu yönetmenler, Almanya'dan Helma Sanders - Brahm, Tamara Trampe, Sema Poyraz, Portekiz'den Margarita Gil. İsveç'ten Brita Landoff.

İzmir Film Festivali'nde Türk Sineması'ndan yeni örnekler de yer verilecek. Bunlar arasında "Yaz Yağmuru" (Tomris Girittioğlu), "Hoşcaka Umud" (Canan Evcimen İçöz), "Bir Düşün Masalı" (Ragıp Taranç), "Kız Kulesi Aşıkdan" (İrfan Tözüm) - "Ağrı'ya Dönüş" (Tunca Yönder), "Vagon" (semir Aslanyürek) "bir Sonbahar Hikayesi" (Yavuz Özkan), "C Blok" (Zeki Demirkuruz) yer alıyor. "Çözümler" filminin (Yusuf Kurçenli) galası da açılış günü özel bir gösteriyle yapılacak.

Kırka yakın filmin gösterileceği festivale katılacak ülkeler arasında Portekiz, Kazakistan, Türkmenistan, Romanya, Avusturalya, İsveç, Almanya, İtalya, Fransa, Macaristan ve Amerika bulunuyor. Bu bölümde gösterime girecek filmlerden bazıları ise şöyle: "Rosa Negra" (Margarita Gil-Portekiz), "Kalp Ağrısı" (Jacques Fansten-Fransa), "Rossellini Visto da Rossellini" (Adriano Apra-İtalya), "Biraz Kalbime Biraz Tanrıma" (Brita Landoff-İsveç). Bunun yanı sıra Macar Yönetmen Gyula Maar ve Dan Pita retrospektifleri Uluslararası İzmir Film Festivali'nde yer alıyor.

Festivalin en dikkat çekici filmleri arasında Almanya'dan davet edilen "Koridorlar" yer alıyor. 1968'de Türkiye'de doğan ve 1975'de tedavi için gittiği Almanya'da yaşamaya başlayan fiziksel özürü yönetmen Yılmaz Aslan'a aittir. Film, Türkiye'de ilk kez gösterime girecek. Yönetmen kendisi için fiziksel özürü insanları konu alan filmde, onların günlük yaşantılarının içinde doğan bir aşk öyküsünü anlatmaktadır.

Bundan sonraki yıllarda da sürdürülmesi düşünülen "Bir Sinema Okulu" adlı bölümde ise, bu yıl Mimar Sinan Üniversitesi Sinema-TV Enstitüsü öğrencilerinin gerçekleştirdiği kısa metrajlı filmler tanıtılacak. Bu bölümde İtalya'dan bir sinema okulu da yer alıyor.

Ayrıca bu yıl ki festivalde paneller ve tartışmalar ağırlıklı olarak yer veriliyor. Bunların başlıkları ise şöyle: "Kameranın Ardındaki Kadın". Bu panel yurt içinden ve yurt dışından kadın yönetmenlerin katılımıyla gerçekleştirilecek. Bir başka panel ise sinema yazar ve yönetmenlerinin birlikte tartışacakları "Türk Sinema Tarihinde Geçiş Dönemi" başlığını taşıyor. Üçüncü panel ise "Sinema ve Televizyon İlişkileri" üzerine, bu tartışmaya TV ve Sinemadan yönetmenler, öğretim üyeleri, sinema-TV öğrenimi yapan öğrenciler katılacak.

Festivalde Türk Sinema Tarihini ve "Geçiş Dönemi" ni konu edinen fotoğraf sergileri de yer alıyor.

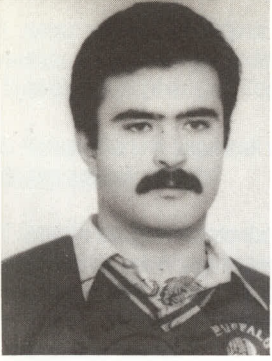
Şantiye Galeri Açıldı

Mimar Merih Dönmez Şantiye Galeri'nin oluşumunu şöyle açıklıyor:

"Yaşadığımız çağın, tüm kaoslarına karşın, insanların güzelliği yakaladıkları iki olgu, sevgi ve sevgiyle bütünleşen sanattır. İnsanları bu sevgi bütünlüğünde yola çıkarmak, içlerinde gizli kalmış hoş duyguları okşamak ve bir mesaj iletmek için yola çıktık. Düşündük ki, sanatın yeri ve zamanı yok.... Elimizde var olanla sanatın yolunu açalım, insanların her mekanda 'görsel ve düşünsel' güzelliği yakalayabileceklerini gösterelim."

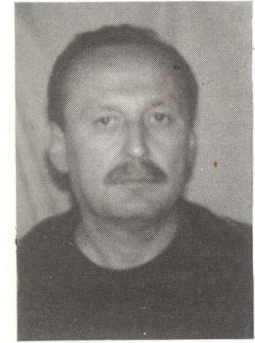
Talatpaşa Bulvarı üzerinde bir şantiyenin zemin katında açılan galeride 16 Nisan'a kadar Ekrem Kahraman'ın resim sergisi izlenebilir. İnşaat süresi boyunca boş duran zemin katların değerlendirilmesine yeni bir bakış açısı getiriyor Şantiye Galeri.

Yitirdiklerimiz

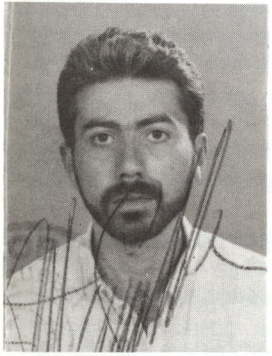
Yücel UZUN (1960 - 1994)

14473 sicil numaralı üyemiz Yücel Uzun'u 26 Ocak'ta yitirdik. 1960 yılında İstanbul'da doğan Yücel Uzun İTÜ 1983 mezunuydu.

Yüksel CESTIRNAK (1940 - 1994)

2427 sicil numaralı üyemiz Yüksel Cestirnak D.G.S.A. 1965 mezunuydu. 1940 İzmir doğumlu olan Cestirnak 3 Şubat 1994'te vefat etti.

Nuri Turan TARAKÇI (1965 - 1994)

20517 sicil numaralı üyemiz, 1965 Malatya doğumlu olan Nuri Tarakçı 1989 DEÜ Mimarlık Fakültesi mezunuydu. 24 Mart 1994'de vefat eden Tarakçı evli ve bir çocuk babasıydı.

Ahmet Eyüce Söyleşisi

Fotoğraf: Hakan Akdemir

Çimentoş - Gazbeton ve Mimarlar Odası İzmir Şubesi ortak kültür etkinlikleri sürüyor. Öğrenci ve mimarların büyük ilgisini çeken söyleşiler arasında Ahmet Eyüce'nin "Geleneksel Mimarlık" adlı söyleşisi de yer aldı. Türkiye'nin önde gelen mimarlarından ve öğretim üyelerinden olan Ahmet Eyüce ile temaslarımız sonucunda 24 Mart 1994 tarihinde İzmir Ticaret Odası Toplantı Salonunda bir söyleşi düzenlenmesine karar verilmişti. 24 Mart 1994 tarihinde düzenlenen ve yaklaşık 250 katılımcının bulunduğu söyleşide Ahmet Eyüce'nin çift makinalı slayt gösterisi çok ilgi çekmiştir. Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nde öğretim üyesi olan Eyüce, Seminerini "Geleneksel Mimarlık" üzerine sundu. Özetle Eyüce konuşmasında "Mimarlık, çeşitli tanımlarla karşımıza çıkmaktadır. Anonim Mimarlık, Geleneksel Mimarlık v.s. Geleneksel Mimarlık terimi baz alınarak yapılan incelemede, kimi yörelerde iklimin, kimi yörelerde ise ört ve adetlerin mimariyi belirlediği söylenebilir. Bu etkiler birarada da olabilir, ancak dominant olan faktör mimariyi belirleyecektir. Aslında mimarlık, mekan yaratmaktır. Bu mekan bir iç ve dış mekan olabilir. Önemli olan, farklı mekanları birbirinden ayırma şeklidir."

Eyüce, bulunduğu ülkelerden çekmiş olduğu slaytları gösterirken, "İnsanların malzeme seçiminde önceleri yöresel malzemeye bağlı kaldıklarını görebildik. Ancak teknolojik imkanlar gelişince, nakliye imkanları ve malzeme çeşitleri artınca, geleneksel mimarlık da etkilenmiştir. Fonksiyonları gereği Geleneksel Mimarlık için belirleyici bir form oluşturan mimari öğeler, teknoloji ve yeni malzemelerin kullanımıyla özelliklerini yitirmişlerdir. Cidde'den gösterilen örneklerde olduğu gibi, mekan taban alanı kadar duvara açılan ve 70 cm. duvar kalınlığı artı 70 cm. çıkma yapılar ve cam kullanmaksızın oluşturulan üç boyutlu pencereler yine günümüzde camlı ve çıkmasız iki boyutlu pencerelerin uygulanması ve yanına klima cihazı yapılması da ihmal edilmemektedir. Halbuki geleneksel tasarımdaki 140 cm. lik pencere, iç ve dış mekan arasında bir hava yastığı oluşturmaktaydı ve evin ikliması görevini görmekteydi."

Pencere Gelenekleri yörelere göre çok farklılıklar göstermektedirler. Buzdolabı Pencere, Aşağıya

Bakan Pencere, Yukarıya Bakan Pencere, İki Boyutlu Pencere, Üç Boyutlu Pencere, Dışa Taşmış Pencere, Dış Mekanı İç Mekana Davet Eden Pencere, Şeffaf Pencere v.s.

Türk Geleneksel Mimarlığı'na gelince, mahremiyete çok önem verildiği görülmektedir. Türk yerleş-mesi yamaçta olup, sırtını yamaca verir ve manzaraya doğru yönelir. Türk yerleşmelerinde "Sözlü Kanunlar" hakim olup, benim manzaramı kapatma, benim evime bakma v.s. gibi birbirine saygılı hükümler bulunmaktadır. Yine Türk evlerinin yerleşimi meydan - sokak - avlu - sofa - oda'dan oluşturulmuştur. Sofa Türk evinde büyük önem taşımakla beraber, aynı zamanda evin biçimini de tayin edebilmektedir. Türk evinde kullanılan malzemeler ise ağırlıklı olarak ahşap, taş, kerpiç gibi sıralanabilir. Türk evinde yatağı, ocağı, oturma grubu ile her oda bir yaşama birimi haline gelebilmektedir."

Eyüce'nin değindiği önemli bir konu ise Prefabrikasyon, Modülasyon ve Standardizasyon terimleri olmuştur. Gösterilen örneklerde çeşitli geleneklerden olsalar bile hepsinde bir modül görmek mümkündür. Ne malzeme olursa olsun, kaç katlı olursa olsun, insanlar hep bir modül tuturmaya çalışmışlardır. Eyüce'nin savunduğu önemli bir konu ise prefabrikasyon ile mimarın kesinlikle monotonlaşmadığıdır. Aynı malzeme, aynı açıklıklar, aynı çatıya sahip, aynı gabaride olan yapılar yapılabilir, ancak bu yapıları biraraya getirme şekli monotonluğu engelleyebilir.

Mimar olarak bir tasarı oluştururken, tek yapı ölçeğinde kalmamamız gerekmektedir. Çevreyi bir bütün olarak düşünmeliyiz ve geleneklerimizi göz ardı etmemeliyiz.

Eyüce konuşmasını bitirdikten sonra toplantıya bir kokteyl ile devam edilmiştir. Seminer sonunda öğrenciler ve diğer katılımcılar Çimentoş-Gazbeton'un diğer kültür etkinliğini merak etmeye başladılar bile.

Kıyı Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik Değişti

Uzun süredir üzerinde tartışılan ve değişeceği beklentileri olan, Kıyı Kanununun uygulanmasına dair yönetmelik değişti. 30 Mart 1994 tarihli resmi gazette yayınlanan değişiklik aynı tarihte yürürlüğe girdi.

Kıykenar çizgisi, dar yüksek kıyı, alçak basık kıyı, günübirlik turizm tesisleri, kıyılarda kısmi yapılaşma konularında yeni tanımlama ve değişiklikler bulunan yeni yönetmelik maddelerinde önemli farklılıklar bulunmaktadır.

Bölgemizde ve kıyılarımızdaki yapılaşmada gelişmelere sebep olacak değişiklikler yeni tartışma ve beklentilerde yol açacak ifadeler içermektedir.

Özellikle kıyılarda kısmi yapılaşma ve turizm alan ve merkezlerine getirilen açıklamalar uygulamada belirleyici olacaktır.

Yerel Seçimler

İzmir Belediye Başkan Adaylarına Sorular

27 Mart'ta yapılacak yerel yönetim seçimleri öncesi Belediye Başkan Adaylarının yönetmeye talip oldukları 5 yıllık döneme ilişkin sorular sorduk. Belediye Başkan Adaylarından sorularımıza yanıt gönderen üç adayın açıklamalarını yayınlıyoruz.

KONU : PLANLAMA HAKKINDA

İzmir Kent bütünü kapsayan NAZIM PLAN hedeflerinden uzaklaşarak plana aykırı olarak yapılan uygulamaları gösteren bir halihazır durumdaki arazi kullanmaları haritasına dönüştü. Kentin bugünkü büyümesi belli bir plan stratejisi ile değil birbirinden habersiz yapılan mevzii uygulamaların birbirine eklenmesi ile gerçekleştirilmiştir. Bir yanda limanın kaldırılması hedeflenmekte bir yanda liman genişletilmektedir. Bir yanda çevre otoyolu yapılmakta bir yanda karayollarını kent içinden transit geçiren hızlı yollar kıyılarda yapılmaktadır. Bir yanda şematik bir metro güzergahı ilan edilmekte öte yanda bu şema ile ilgisiz yönlerde veya güzergah üzerinde başka yatırım kararları verilmektedir. Bir yanda su ihtiyacını temine yönelik barajlar yapılmakta öte yanda bu barajların bu toplama havzalarında sanayi ve konut geliştirilmektedir. Büyükşehir Belediyesi, diğer Belediyeler ve Kamu Kuruluşları birbirlerinden tamamen kopuk bir şekilde alınan kararlarla palyatif yatırımlar yapmaktadırlar. Sonuçta kentimizin ve ülkemizin kaynakları bir öncelikler sistemi kurulmadan verimsiz ve perspektifsiz yatırımlarla heba edilmektedir.

1. Bu tablonun bugünkü durumu yansıttığına inanıyor musunuz?
2. Büyükşehir Belediyesinin Kent bütünündeki gelişmeyi veya büyümeyi planlı olarak yönlendirmesinin mümkün olduğuna inanıyor musunuz?
3. Planlamayı sürekli mi yoksa ihtiyaç olduğu zaman mı yapmayı düşünüyorsunuz?
4. Sizce Nazım Plan aşağıdaki şekillerden hangisi ile elde edilmelidir?
 - a. Belediye bünyesinde kurulacak bir büro ile
 - b. Özel yerli planlama büroları ile
 - c. Yabancı planlama büroları ile.
5. Sizce İzmir Nazım Planı aşağıdaki hedeflerden hangisini seçmelidir? (Veya hangilerini)
 - a. Bir dünya ticaret merkezi olmalıdır,
 - b. Ege Bölgesi ticaret merkezi olmalıdır,
 - c. Ege Bölgesi ağır sanayi merkezi olmalıdır.
 - d. Ağır sanayiden kaçınılmalı hafif sanayi merkezi olmalıdır.
 - e. Kentteki her türlü sanayi büyümesi durdurulmalı uzak çevrede sanayi merkezleri oluşturulmalıdır.
 - f. Türkiye için bir turizm merkezi olmalıdır.
 - g. Türkiye için bir eğitim ve kültür merkezi olmalıdır.
 - h. İzmir'in orta vade nüfus hedefi 10 milyon olmalıdır.
 - ı. Nüfusun en fazla 5 milyonu geçmemesi için tedbirler alınmalıdır.
 - i. Kentteki nüfus ve bina yoğunluğu
 - Arttırılmalı,
 - Azaltılmalı
 - Aynen muhafaza edilmelidir.
 - Bazı yerlerde arttırılmalı bazı yerlerde azaltılmalıdır (Lütfen gerekçesi ile belirtiniz.)
6. Sizce Nazım Planın hazırlanması sırasında ve imar kararları alınmadan önce katılım nasıl sağlanacaktır? (Lütfen aşağıdaki şekilleri nasıl gördüğünüzü belirtiniz.)
 - a. Belediye Meclisi yeterli bir ortamdır.
 - b. Her konu gündeme geldiğinde ilgili kuruluş ve kişilere danışılacaktır.

- c. Meslek Odaları ve derneklerden oluşan periyodik toplanacak bir Danışma Kuruluna önemli konular getirilecektir.
- d. En iyi danışma ankettir.
- e. Çok önemli bir konu olursa referandum yapılır.
- f. Yalnız Belediyeye görüş getirenlerin fikirleri dikkate alınır, pasif duranların görüşleri önemsizdir.

KONU: KENT SORUNLARI HAKKINDA

İzmir Kenti çok eski bir ticaret ve kültür merkezi olmasına rağmen bugün eski kimliğini yitirerek büyük bir göç dalgasının ve bilinçsiz yönetimlerin sonucunda bütün önemli özellikleri ortadan kalkmış bir görünümündedir. En kıymetli tarihi kültürel unsurları her geçen gün birer ikişer yok olmaktadır. Plansız bir yapılaşmanın ve altyapı eksikliğinin sonucunda doğal çevresi de dahil olmak üzere kentin karakteristik binaları, alanları, sosyal yaşantısı kimsenin beğenmediği bir şekilde ortadan kalkarak insanı mutsuz bir yaşantıya mahkum eden yeni çirkin bir çevre oluşmuştur. Bugüne kadarki Kent yönetimleri bu kötü gidişe engel olmamışlar aksine bu gelişmenin peşinden sürüklenmişlerdir. Artık İzmir'de

- Deniz girilemeyecek kadar pistir,
 - Yakın çevreden elde edilen deniz ürünleri sağlığa aykırıdır,
 - Arıtma tesislerinin yapılması uzak bir hayaldir,
 - Bu tesisler yapılırsa dahi mevcut kirlenmenin ancak yarısını durdurabilecektir,
 - Kente insanlar değil motorlu trafik egemen olmuştur,
 - Bütün otobüs yığınağına rağmen motorlu trafik ile ulaşım yetersiz kalmaktadır,
 - Çok uygun şartlara sahip olmasına rağmen deniz ulaşımı asgari seviyede tutulmaktadır,
 - Yeşil alanlar uygar bir kentte bulunması gerekenin çok altındadır ve mevcutlar da Belediye kararları ile yapılaşmaya açılmaktadır,
 - Arsalardan azami rant elde edilmesi yüzünden bütün konut ve işyeri bölgelerinde bina aralarında ve önlerinde ağaç yetişmesinin mümkün olmadığı bir yapılaşma oluşmuştur,
 - Eğitim Kurumları plansız olarak konumlandıklarından çocukların ve gençlerin büyük ulaşım sorunları vardır,
 - Kentin ne bir konser salonu, ne opera binası ne de tiyatro salonu vardır. En uygar ülkelerin seviyesindeki bir senfoni orkestrası, opera ve tiyatroları olan İzmir'de bu faaliyetler başka amaçlar için yapılmış yetersiz ve ilkel binalarda yürütülmektedir,
 - İzmir deniz kıyılarına yapılan 6 şeritli hızlı trafik yolları yüzünden bir kıyı kenti yaşantısından mahrumdur,
1. Bu tablonun bugünkü durumu yansıttığına inanıyor musunuz?
 2. Arıtma sistemini hangi tarihe kadar tamamlatabileceksiniz? Yapılmakta olan sistem yeterli midir?
 3. Kentin ulaşım sorunu için çözüm önerileriniz nelerdir? (Lütfen aşağıdaki hususlar için de görüşlerinizi belirtiniz)
 - Nazım plana bağlı olarak bilimsel bir etüd sonucu ulaşımaya çözüm gelebilir.
 - Körfezden deniz ulaşımının toplam ulaşımındaki payı artmalı, yeni iskeleler yapılmalı ve deniz işletmeleri Belediye'ye devredilmeli ve özel işletmelere olanak tanınmalıdır.
 - Çevre otoyolu süratle tamamlanarak kentten geçen transit trafik bu yola aktarılmalı, kentin içine trafiği çeken kıyılardaki hızlı trafik yolları zamanla iptal edilmelidir,
 - Yaya ve bisiklet trafiği teşvik edilmelidir,
 - Toplu ulaşımında raylı sistem kurulmalıdır,
 - Mevcut toplu ulaşım bilimsel yöntemlerle işletilmelidir,

4. Kültürpark'tan Fuar'ı çıkaracak ve Kültürpark'ı binalardan temizleyecek misiniz? Kent içinde yeni yeşil alanlar için öneriniz var mı?

5. Kente yapmak istediğiniz önemli kültür ve sanat yapıları nelerdir. Kentin neresinde bu yapıları gerçekleştirmeyi düşünüyorsunuz? (Opera, Konser Salonu, Tiyatrolar, Kütüphaneler, Toplantı Salonları gibi)

6. Konak Alanına yapılmak istenen Galleria binasının yapılması için girişimlere devam edecek misiniz?

7. İzmir'in simgesi Kordonboyu'nu motorlu trafikten arındıracak mısınız yoksa 6 şeritli kazıklı yolun yapılması kaçınılmaz mıdır?

8. Tarihi Kemeraltı bölgesinin korunması ve yenilenmesi konusundaki görüşleriniz nelerdir?

9. Alsancak'taki mevcut yapı dokusunun içine gökdelen uygulamasına devam mı edeceksiniz? Kentin hangi bölgelerinde gökdelenler yapılmalı? İzmir'e gökdelen binalar yapılması konusunda düşünceleriniz nelerdir?

10. Belediye güdümündeki kooperatifçiliğe devam mı edeceksiniz yoksa bağımsız kooperatifçiliği mi destekliyeceksiniz?

11. Meslek Odaları ile ilişkilerinizi nasıl yürüteceksiniz?

12. Kentin bütününün bir kentsel tasarım konusu olarak ele alınarak planlama yapılması için görüşünüz nedir?

KONU: GÜZELYALI ESKİ TROLEYBÜS DEPOLARI ARSASINA YAPILACAK BİNALAR

1993 yazında Sn. Çakmur Güzelyalı Eski Trolleybüs depolarının bulunduğu geniş alanda bir Kültür Merkezi yapılacağını açıkladı. Ardından da tam tersine bir müteahhite kat karşılığı verilecek olan, üç adet konut gökdeleni ve çok sayıda dükkandan oluşan bir sitenin projelerini İstanbul'da bir proje bürosuna hazırlattı. Bugünlerde bu işin ihalesi yapılacaktır.

1. İzmir'de bugün Sanat faaliyetleri için kullanılan binaların yetersizliği ve perişanlığı ortada iken Belediyelerin sahip oldukları her arsaya ve hatta kent meydanlarını müteahhitlere kat karşılığı vererek geri dönülemez bir biçimde elden çıkarmalarını uygun görüyor musunuz?

Uygun bulmuyor iseniz, Sn. Çakmur'un bu girişimini durdurarak bu alanda bir Kültür merkezi veya Yeşil Alan mı oluşturacaksınız?

2. Sizce Belediyelerin asli görevi Kente özel girişimcilerin asla yapmıyacağı Yeşil Alanları, Sanatla ilgili binaları kazandırmak değil midir? Belediyelerin yalnız kar amaçlı girişimlerden başka görevi yok mudur?

3. Siz de Çakmur gibi her türlü girişiminizi kentliye sormadan gizli kapaklı, İzmir dışındaki bürolara mı yaptıracaksınız? Yoksa böyle büyük projelerden önce İzmir halkının fikrini alarak yarışma yolu ile mi projeleri elde edeceksiniz?

4. Kentimizin en yoğun bölgelerindeki kamuya ait arazilerin kullanılması konusunda uygulayacağınız yöntem nedir? Bir planlama bürosu kurarak her türlü kullanım için en uygun yeri etüd ederek mi kararlaştıracaksınız, yoksa Sn. Çakmur gibi her boş yere aklınıza esen binayı mı yaptıracaksınız?

KONU: KONAK ALANINDAKİ ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ ÜZERİNE

Ege Üniversitesinin mülkiyetindeki Atatürk Kültür Merkezi içinde yer alan salonlar Senfoni Orkestrası Konserleri dışında çok az kullanılmaktadır. Konserlerin yapıldığı salon akustik ve teknik yetersizliklerine rağmen en ileri ülkelerin seviyesindeki bir orkestraya sahip olan İzmir için şu andaki tek kullanılabilecek mekandır. Ege Üniversitesi Rektörlüğü yeterli kira alamadığı bahanesi ile bu konser salonunun kullanılmasına engeller çıkartmakta, konserlerin yapılmasını tehlikeye sokmaktadır.

1. Bu binanın kentin kültür faaliyetleri için kullanılması yerine kar amaçlı engellemeleri tasvip ediyor musunuz?

2. Bu binanın Üniversiteden Belediyeye devredilerek Kültür ve Sanat faaliyetleri için kullanılmasını düşünüyor musunuz?

3. Bu binayı Belediye sahiplenebildiği takdirde buranın ciddi bir revizyonla yetersizliklerinin giderilerek İzmir'e önemli bir eser kazandırmayı düşünüyor musunuz?

KONU: ALSANCAK'TA 9 EYLÜL REKTÖRLÜĞÜNÜN BULUNDUĞU ARSADA REKTÖRLÜKÇE YAPTIRILMASI DÜŞÜNÜLEN TİCARİ YAPILAR HAKKINDA

9 Eylül Üniversitesi Rektörü, Üniversite yeni Kampüsüne taşınınca kent merkezindeki binalarının bulunduğu arsada Müteahhite kat karşılığı ticari binalar yaptırmayı düşündüğünü açıkladı.

1. Bu alan imar planında eğitim amaçlı kullanışlar için ayrılmıştır. Rektörün bu amacına uygun bir imar planı değişikliğine izin verecek misiniz?

2. Rektörlüğün böyle bir alanda kendi kullanışları için ihtiyaçları olmadığı ortaya çıktığına göre kentin en uygun yerindeki bu alanda bir Konser Salonu veya Opera yapılması için girişimde bulunmayı düşünüyor musunuz?

3. İzmir gibi ülkemizin en uygar kentinin Üniversitesinin kent kültürüne katkıda bulunmak gibi bir sorumluluğu yok mudur? Rektörün kültüre katkıda bulunmak yerine ticare ve kar amaçlı girişimlerini tasvip ediyor musunuz?

4. Gene bu bölgede yer alan Amerikan Kültür Merkezi kütüphanesini kapatarak bir bankaya kiraya vermiştir. Bu uygulamaya karşı çıkacak mısınız? Bu kuruluşun amacına uygun bir şekilde faaliyetini sürdürerek kentin kültür faaliyetlerine katkı yapması için girişim yapacak mısınız?

5. Fransız Kültür Merkezi de aynı şekilde kültür faaliyetlerinden vazgeçerek kar amacına dönük yatırım yapmaya kalkıştığı takdirde buna karşı çıkacak mısınız?

KONU: OPERA HAKKINDA

İzmir Devlet Operası ve Balesi eski Elhamra Sineması binasında çok kısıtlı imkanlarla önemli eserleri büyük başarı ile sahnelemektedir. Binanın yetersizlikleri o kadar büyük boyuttadır ki sanatçılar son derece güç şartlar altında kişisel fedakarlıklarla bu görevlerini yapabilmektedirler. En ileri ülkelerin seviyesindeki elemanlara sahip bir Opera ve Baleimiz ile Orkestramız olmasına rağmen bu derece ilkel imkanlarla bu faaliyetlerin yürütülmesi kentimiz için bir utançtır. Yalnız ülkemizde değil dünyada bile bu seviyede bir birikim yaratabilmiş kentler sayılıdır.

1. İzmir'in ciddi bir Opera ve Bale binasına kavuşması çalışma programınızda yer alıyor mu?

2. Böyle bir binanın yapılacağı yer neresi olmalıdır?

3. Opera ve Bale binasının projelerinin bir mimari proje yarışması ile elde edilmesi için gerekli maddi imkanları Belediye bütçesinden karşılayabilecek misiniz?

4. Kent Merkezinde böyle bir tesisi kurabilecek büyüklükte boş arsa bulmak çok güç olduğuna göre çeşitli kuruluşların elindeki arsaların belediyece bedeli ödenerek veya başka arsalarla takas edilerek bu amaca yönlendirilmesi için nasıl bir faaliyet düşünüyorsunuz?

Burhan ÖZFATURA*

PLANLAMA HAKKINDA

1. Her ne kadar nazım planının -konunun başında belirttiğiniz gibi,- birbirinden kopuk uygulamalarla sadece mevcudun tesciline döndüğü bir gerçek de, yine bu planın başarılı uygulamaları olan organize sanayi bölgesi, ticari merkezin sanetralizasyonu, toptan ticaret merkezi (Gıda ve inşaatçılar çarşısı) EVKA - EGEKENT toplu konut alanları ve bu konutların çekiciliği ile çevrede gelişen yeni konut alanları, serbest bölge, çevre oto yollarında bu planın bir sonucu olarak ortaya çıktığını inkar etmemek gerekir.

2. Belediye'nin büyümeyi planlı olarak yönlendirebilmesi için, bölge fonksiyonunun (zone) gerektirdiği altyapı ve ulaşım imkanlarının talepten önce gerçekleştirilmesi gerekir.

3. Plan her ne kadar sınırlayıcı birçok kararı içeriyorsa da, sanyoekonomik verilen plan hedeflerinde değişme yapabileceği dolayısıyla buna bağımlı olarak plan revizyonlarında olacağı açıktır.

4. Nazım planının, belediye bünyesinde kurulacak bir büroda, ilgili kamu kuruluşları ve odalarında katkıları alınarak yapılması uygundur.

5. İzmir nazım plan hedeflerinin 70-80 km. yarıçapında bir alan içinde bulunan çevre yerleşimlerinde içine alacak şekilde belirlenmesi lazımdır. Bu anlamda İzmir bölge ticaret, ulaşım, turizm, eğitim, kültür ve sanat merkezi olacaktır.

Bu fonksiyonların yer seçimi ise çevrenin başta ulaşım olmak üzere birbirleriyle ilişkisine bağımlı gelişecektir. Ancak İzmir nüfusunun orta vadede beş milyonu geçmemesi için hedefler seçilmelidir görüşümdedir.

Kent nüfusunun bugün vardığı nüfus yoğunluğunu korumaktan başka çare olmamakla birlikte yeni yerleşim alanlarında nüfus yoğunluğunun hektarda 50-60 konut (bürüt) olarak gerçekleşmesini sağlıklı bir kent için gerekli görmekteyim. Nitekim yeni toplu konut projelerimizde de hep bu yoğunluğun altında düzenlemelerle, sağlıklı bir nesil yetiştirecek ortamlar yarattık.

6. Nazım planların elde edilme sürecinde bizce en uygunu meslek odaları temsilcilerinin belediye beclerinde yer almalarıdır. 3030 sayılı yasada buna ilişkin hükümler olmalıdır. Meclis üyelerini seçerken -817 şimdilik- bu esastaki gözönüne alıyoruz.

Ayrıca önemli konuların meslek odaları ve derneklerden oluşacak bir danışma kuruluna getirilmesi yararlı olur.

KENT SORUNLARI HAKKINDA

1. Tablonun mevcudu yansıttığına inanıyorum.

2. Büyük kanal projesi 3 yıl içerisinde tamamlanacaktır.

3. Kentin ulaşım sorununun çözümü için ana başlıklarla belirtilen hususların tümünün gerçekleştirilmesi lazımdır. Ayrıca Karşıyaka, Bornova, Buca, Konak arasında alternatif yeni yollar açılmalı, kent merkezinde projelendirdiğimiz köprülül kavşaklar yapılmalıdır.

Kent içinde farklı vasıtalarla hedefine giden kişinin aynı biletle yoluna devam edebilmesi sağlanmalıdır.

4. a) Kültürpark'tan ihtisas fuarlarını başka mekanlara taşımaya planlamalıyız. Böylece o bölgelerde de aktiviteyi canlandırmayı istemekteyiz.

b) İnciraltı, Bornova, Karşıyaka'da büyük sportif tesisler kazandırılacak; Tahtalı barajı çevresinde mesire alanları düzenlenecek, mahalle aralarında da tüm terk alanlar değerlendirilecek, ilçe belediyelerle işbirliği içinde yeşil ve mini spor tesisleri düzenlemeleri yapılacaktır.

5. Kentte yapılacak önemli kültür tesisleri için çeşitli yerler düşünmekle birlikte, başta üniversitenin alanı olmak üzere çeşitli alternatiflerin, ilgili kamu kuruluşları ile yapılacak görüşmelerle gerekirse takaslar sonucu gerçekleştirilecektir. Ancak Basmane'deki eski otogar yerinin değerlendirilmesi için bir alternatif olarak elde durmaktadır.

6. Galleria konusu ile hedefinden saptırılmış ve tamamen ticari kullanım haline getirilmiştir. Dolayısıyla ne olacağı hakkında tartışma boyutları değişmiştir.

Bu alanın yeraltı otoparkı, gerekirse meydan bütünlüğünü, bozmayacak şekilde bir kısmını kültürel tesis olarak kullanılabilmesi hususlarını seçilirse tartışmaya açacağım.

7. Kordon boyuna altı şeritli trafik yolu gereksizdir. Kent içindeki alt-üst geçitlerin yapılması halinde çevre yoluna kolaylıkla çıkılabileceğini, ayrıca demir ve deniz yolunun cazip kılınması ile de kent merkezine özel araç trafik talebinin azalacağını inanıyorum.

8. Kemeraltı Bölgesi bizden önce sit bölgesiydi. Kimse bir çivi çakamıyordu. Biz Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu ile işbirliği içinde bu yöreye koruma imar planı hazırladık, halen bu plan esasları uygulanmaktadır.

9. Gökdelenlerin özellikle liman gezisi ve Bayraklı yöresinde yapılması ile hava akımlarını engellemeyen bir yapılaşma ortaya çıkacağı ve kente yeni bir silüet kazandırılacağı inancındayım.

Ada bazında gökdelen teklifi geldiğinde kişinin kazanmış olduğu inşaat hakları dahilinde, otoparkı çözümlenmiş binalara, kuracağımız danışma kurulunun da görüşünü alarak esnek bir davranış içinde olacağız.

10. Belediye güdümündeki kooperatifçilik ifadesini, Belediye öncülüğünde örgütlenme olarak değiştirmek isterim. Büyük kamu mülklerinin imar planı, parseasyon, proje, ruhsat yetkisi belediyelerdeyken bu tür bir örgütlenme modeline de devam edilmesi gerekir.

Ayrıca yine bu çerçevede spekülatif amaçlı olmayan kooperatiflerde desteklenecektir.

11. Odalarla ilişkilere gelince; daha öncede örneklerini verdiğimiz gibi denetleme işlevlerinde odalarında işin içinde olmalarını sağlayacağımız gibi, büyük projelerin karar aşamasında odaların danışma kurulları kapsamında katılımlarını sağlayacağız.

12. Kent başlıbaşına bir ilişkiler manzumesidir. Kentte mevcut ilişkilerin kentin gelecekte yükleneyeceği sosyal ve ekonomik fonksiyonlar ışığında, çevre öğelerinde dikkate alarak bir nazım plan bütünlüğü altında yönlendirilmesi gerekir.

Söz konusu nazım planının belediye sınırları ile kısıtlı kalmayıp tüm günlük ilişki içinde bu kurduğu alanlarında kapsamı gerekir.

GÜZELYALI ESKİ TROLEYBÜS ATÖLYESİ

1. Prensipite kamu arazilerinin müteahhitlere peşkeş çekilmelerine karşı olmak gerekir.

Bir Galleria Otopark ve kültürel tesisler ile metro istasyonu ve tüp geçitlerin finansmanı ile otobüs, metro ve vapurun aktarma noktası olarak programlı (proje) iken sayın Çakmur döneminde 3 katlı otopark 1 kata indirilerek, ticaret iki katına çıkarılarak, ayrıca tüm yol bağlantıları yok edilerek yarar sıfırı indirilerek, binanın yapımına çalışılmıştır.

Aynı mantık Güzelyalı trolleybüs atölyesi içinde geçirdir. Tamamen spekülatifdir. Oysa az yoğun konuta ama bölgenin otopark ile yeşil alan ihtiyacı bu parselde çözümlenebilir.

2. Belediye kar kuruluşu değildir. Hizmet kuruluşudur. Hükümet yardımlarında hizmet için verilir. Bazı girişimler kendini finanse edebilir ama otopark, ulaşım, alt yapı gibi hizmetler asla.

Sosyal ve kültürel tesisler içinde öncelikli kamu arazilerinin kullanılması diğer altyapı kullanımları için gerekli finansmanı arttırmak anlamında gelir.

3. Büyük projelerin hepsini yanışma yolu ile yaptık.

4. Bizim planlama büromuz var. Kamuya ait arazilerin değerlendirilmesinde de büromuz daima etkin kararlar vermede yetkili olmuşlar ve ilgili tüm kuruluşlarla gerekli koordinasyonu kurmuşlardır. Bu devam edecektir. □

* DYP İzmir Büyükşehir Belediye Başkan Adayı

İşin ÇELEBİ*

PLANLAMA HAKKINDA

1. Evet, bu tablonun genel hatları ile İzmir'in bugünkü durumunu yansıttığına inanıyorum.
2. Belediye diğer Resmi kuruluşlarla birlikte çalışmayı başardığı oranda Kentin gelişmesini planlı olarak yönlendirmekte başarılı olacaktır.
3. Planlama bir anlık olgu değildir, sürekli ve istikrarlı uygulama ister.
4. Nazım Plan Belediye bünyesinde kurulacak bir büro ve bu büronun başkanlığında Özel Yerli Planlama Büroları eşliğinde elde edilmelidir.
5. Nazım Plan İzmir için aşağıdaki hedefleri seçmelidir.
 - a. Ege Bölgesi Ticaret Merkezi olmalıdır.
 - b. Ağır sanayiden kaçınılmalı, hafif sanayi merkezi olmalıdır.
 - c. Kentteki her türlü sanayi büyümesi Nazım Planda öngörülen kapasitede durdurulmalı ve uzak çevrede sanayi merkezleri oluşturulmalıdır.
 - d. Türkiye için bir Eğitim ve Kültür Merkezi olmalıdır.
 - e. Kentteki nüfus yoğunluğu artışı kontrol altına alınmalıdır.
6. Kent içi nüfus yoğunluğunun bölgesel olarak değiştirilmesi ise bir planlama sorunudur, bu konuda derinlemesine araştırma yapmadan müsbet veya menfi cevap vermek hatalı olur.
7. Nazım Plan hazırlanması sırasında İmar kararları alınmadan önce katılım; Meslek odaları ve derneklerin temsilcilerinin katılımı ile bir danışma kurulu oluşturulacaktır. Önemli konular periyodik olarak toplanacak bu danışma kurulunda görülecektir.
8. Aynıyeten yapılacak İmar Plan ve Plan tadilatları yöre sakinlerinin bilgilerine sunularak görüşlerinin alınması sağlanacaktır.

KONAK MEYDANINDAKİ ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ ÜZERİNE

1. Ege Üniversitesi Rektörlüğüne bu binanın Kültür faaliyetleri için kullanılmasının engellenmesini tasvip etmiyorum. İşletme ve bakım giderlerinin karşılanmasında Üniversiteye yardımcı olarak kira gelirinin geri planda kalmasını sağlayacağım.
2. Bu binanın Belediye'ye terk edilmesinden yana değilim, ancak Üniversitenin Eğitim ve Kültür hizmetini daha nitelikli yapabileceğini düşünerek Belediyenin Üniversite ile el ele vererek Eğitim, Kültür ve Sanat faaliyetleri için kullanılmasının sağlanmasını daha uygun bulurum.
3. Belediye imkanları çerçevesinde hareket ederek, binanın yetersizliklerinin giderilmesine yardımcı olmalıdır. Belediyenin bunu yapması için binanın sahibi olması gereğine inanmıyorum. Bunu sosyal ve kültürel hizmet olarak kabul ediyorum.

OPERA HAKKINDA

1. Bu sorunun Kültür Bakanlığı Sorumluluğunda çözümlenmesi daha doğru olacaktır. Kültür Bakanlığını harekete geçirmeli, yer temininde, proje ve gerekli altyapı çalışmalarında Bakanlık ile beraber hareket edilmelidir.
2. İzmir Opera ve Bale Binası için en uygun yerin, şehrin geometrik merkezine yakın ve altyapı açısından en uygun yerin Bayraklı - Salhane bölgesinin olabileceğini düşünmekteyim.
3. Eski Salhane arsasında yapılacak Opera ve Bale binasında içeren bir Kültür ve Ticaret Merkezi kompleksi yapılması ile hem eksiklik giderecek, hemde Şehir Merkezinin parçalanmasına yardımcı bir rol üstlenilmiş olacaktır.

Salhane dışında Basmahane Meydanındaki Otobüs Garajı alanı ve Konak Meydanındaki eski Opera ve Bale Binası alanı düşünülebilir. Doğru karar Şehir Plancıları, Ekonomistler, Toplum Bilimciler, Üniversite, Meslek odaları eşliğinde yapılacak çalışmalar sonunda kararlaştırılmalıdır. Bu konuda Belediye olarak Arsa temini yönünde yardımcı olunacağı sözü verebilirim.

3. Opera ve Bale Binası için konu olgunlaşmış Proje sırası geldiği zaman İzmir Büyükşehir Belediyesi, Mimarlar Odası'nın da desteği ile Proje giderlerini finanse etmelidir.

4. Opera ve Bale binası için en uygun yer seçiminden sonra arsanın temini Belediye tarafından, günün şartlarına uygun çözümlerle bulunabilir, önerdiğiniz arsa takası çözümlerden birisidir. Seçtiğim takdirde verebileceğim söz: Bu Sorunun çözümüdür.

KENT SORUNLARI HAKKINDA

1. Kent sorunları hakkında çizdiğiniz tablo satırbaşları halinde kent sorunlarını yansıtmaktadır.

2. Arıtma Sistemini 1998 yılı sonunda bitireceğiz.

Yapılmakta olan Arıtma Sistemi, yeterli değildir. Bu konuda aşağıdaki düzeltmelerin yapılmasını öngörmekteyiz.

- a. Kamu oyu bilgilendirilerek Kentlinin Konuya sahip çıkması sağlanmalıdır.
- b. Günümüz tekniği ve gereksinimleri dikkate alınarak proje revize edilerek sistemin bölüm, bölüm hizmete alınması ve kente daha uzun süre hizmet verebilmesi sağlanmalıdır.
- c. Mevcut kanal sistemi iyileştirilmeli tıkanmış olan kısımlar onarılmalıdır.
- d. Atıksuyun çevreyi kirlenmesi engellenmelidir.
- e. Yağmur Suları ile Atık suların ayrı kanallardan toplanması sağlanmalı ve Yağmur sularının en kısa yoldan denize tahliyesi sağlanmalıdır.
- f. Mevcut Projedeki "Doğal Arıtma" sistemi terk edilmeli ve yerine parçalayıcı - aeratörlü - çökeltme ve kurutma tanklı sistemlere gidilmelidir. Buna paralel olarak İzmir'in tümüne hizmet edecek tek ve büyük arıtma yerine, küçük ölçekte, bölgelere hitabeden birkaç arıtımdan oluşacak sistemin rantabilite etüdü yapılmalıdır.

3. Kentin Ulaşım Sorunu:

İzmir Büyükşehir Belediyesi Mücavir Alan Sınırı (Metropol Alan Sınırı) genişletilmeli ve Kentin Hizmet Alanı ve Etki Alanı belirlenmelidir. İzmir'e yakın olan yerleşim birimleri, kent içi ulaşımı doğrudan etkilemektedir.

Toplu Taşımada Karayolları Payı	% 96.1	1.365.035
Körfez Vapurları	% 2.0	30.480
T.C.D.D.	% 1.9	29.900

oranında paya sahiptirler.

- Kent yaşamında trafik üreten sektör ve hizmetler belirlenmelidir. Bu birimler tek merkezde toplanmak yerine parçalanarak ihtiyaç duyulan yerleşim birimlerinin yakınında ve ulaşım rahatlığı sağlayacak şekilde altyapısı ile birlikte planlanmalıdır.
- Merkezi iş alanları ve idari fonksiyonlar desantralize edilmelidir.
- İdari Merkez bölünerek bir kaç merkezde gelişmesi sağlanmalıdır.
- Üniversite ve Fakülteler, Nakliye ambarları, Otogar, Meyve-Sebze Hali ve benzeri trafik çeken birimler ve tesisler şehir merkezi dışına taşınmalıdır.

* ANAP İzmir Büyükşehir Belediye Başkan Adayı

- Karayolu, Denizyolu ve Demiryolu ulaşım Master planı birlikte ve koordinasyon içerisinde ele alınmalıdır. Bu üç sistemde koordinasyon içerisinde çalışması sağlanmalı, aktarma noktaları iyi tesbit edilmeli birbirleri ile rekabetten ziyade birbirlerini tamamlayan bir anlayışla ele alınmalıdır.
- Ortak Kart uygulamasına geçilmeli, devamlı, kesintisiz ulaşım sağlanmalıdır.
- Deniz taşımacılığına ağırlık verilmeli, küçük kapasiteli, hizmet süresi günboyu devam eden bir ulaşım sistemi oluşturulmalıdır.
- TCDD hattı daha verimli kullanılmalı ve yapılacak olan hafif raylı sistemle bütünleşmesi sağlanmalıdır.
- Atatürk Organize Sanayi bölgesine Deniz ve Demiryolu ulaşımı sağlanmalıdır.
- Hemzemin geçitler azaltılmalıdır.
- Çevre yollarının inşaatı, bunların kent içi kavşakları, alt ve üst geçitler, Çevre Ulaşım yolları ile Şehirlerarası yolların bağlantıları bitirilmelidir.
- Otopark sorunu çözülmelidir.
- Kent içi trafik hızını artırıcı önlemler alınmalıdır. (Trafikçi yavaşlatan araçlar kamyon, atliaraba, seyyar satıcı, yol kenarı oto park edilmesi, çöp toplama araçlarına düzen getirilmeli, Kavşak adedi azaltılmalıdır.)
- Kent içi ulaşım yapan tüm sistemler Belediyeye devredilmelidir.
- Rastgele otopark yapılması önlenmeli ve kent merkezinde planlı bölgesel otoparklar düzenlenmelidir.

4. Kültürparktan Fuarı çıkartarak, Sosyal ve Kültürel hizmetleri içeren Yeşil alan olarak düzenlenmelidir.

Kent içi yeşil alan olmaya uygun yerlerde bu çalışmalara öncelik tanıyacağım. (Hacılarıkırı Askeri alan, TCDD'na ait bazı alanlar uygun olabilir.)

Kent merkezinde Gökdelenlere izin vererek Yeşil alan oluşturulmasını gerçekçi bulmuyorum.

Kenti çevreleyen, bünyesinde sportif alanları ve rekreasyon alanlarını barındıran yeşil kuşak oluşturmak öncelikli projelerim arasında olacaktır.

5. Şehre bir Opera ve Bale binası kazandırmak şarttır. Bu konudaki görüşümü ilgili bölümde sundum.

Şehrin Kütüphane, Konser ve Tiyatro salonları ise bir tek merkezde planlanmalıdır. Bunların Çevre Belediyeler bünyesinde Konak, Bornova, Karşıyaka, Buca, Çiğli ve Balçova'da ayrı ayrı ele alınarak ihtiyaca göre tümünü veya bir kısmını içeren Sosyal kültür ve sanat merkezlerinde çözümlenmek gerekir.

6. Konak meydanının Galleria ve benzeri projelere ihtiyacı yoktur. Konak meydanı, Kemeraltı ile bütünleşen sosyal ve rekreasyon alanlarını içeren bir anlayışla planlanmalıdır.

7. İzmir'in kimliğini oluşturan Kordonboyu, Eski yalılar, Karşıyaka Kordonu, Güzelyalı, Göztepe; kimisi yok oldu kimisi ise tamamen yozlaştı. Bunlardan günümüze ağırlıklı hali ile Kordonboyu kaldı. Önümüzde ise iki seçenek var; Kordonboyu'nu sahiplenip eski haline getirmek, trafiğe kapamak, yayaların kullanımına sunmak, Güneşin batışını seyredip günün yorgunluğunu atabileceğimiz, birazcık serinleyebileceğimiz, Kordonboyu yaratmak, diğeri ise sayın Çakmur'un tercihinde olduğu gibi meydanı otolara bırakmak ve ağlayarak şehri terk etmek. Kamuoyu tercihini eminim birinciden yana kullanacaktır.

8. Kemeraltı'nı Sit alanı ve eski eserleri ile yaşatmak. Anıtlar Bölge Kurulu kararları doğrultusunda gelişmesini gerçekleştirmek. Ekonomik olarak gelişmesini sağlamak için Vilayet, Büyük Şehir ve Konak Belediyesi, Üniversite, Meslek kuruluşları, esnaf dernekleri ve Ticaret Odası katkılarını sağlamak görevim olacaktır.

9. Prensip olarak Gökdelenlere karşı değilim, ancak yer seçimi ve çevreye etkiyi son derece iyi etüd edilmelidir. Mevcut dokuyu ve semt kimliğini bozacak ise Gökdelenlere karşıyım.

10. Belediye olarak asil görevlerimiz ile uğraşacağız. Kooperatifleri destekleyeceğiz, Kooperatif kurmayacağız, Kooperatif idare etmeyeceğiz.

11. Meslek odaları ile ilişkilerimizi periyodik toplantılarla araştırma, danışma ve görüş alma şeklinde yürüteceğiz. Alacağımız önemli kararlara katılımlarını sağlayacağız.

12. İzmir Kenti'nin çözüm bekleyen yığınlar halinde sorunları bulunmaktadır. Öncelikli olarak Kentin ve kentlinin mevcut sorunlarına kademeli çözümler getireceğiz.

Mevcut sorunları hızlandıracak veya yeni sorunlar yaratacak her türlü gelişmeye engel olacağız bu bağlamda Şehir nüfusunun artmaması için her türlü Demokratik aracı kullanacağız.

Metropol sınırları çerçevesinde Arazi Kullanım Projelerinin hazırlanmasını, Nüfus planlamasının yapılmasını, Şehir kimliğinin tesbit edilmesini.

Nazım Plan çalışmalarının tesbit edilecek şehir kimliğine göre yapılmasını sağlayacağız

Nazım Plan ve İmar Planı çalışmalarında ilke olarak Talep Planmasını benimsemiş olduğumuzu belirtmek isterim. (ACTIONARY PLANNING)

GÜZELYALI ESKİ TROLEYBÜS ARSASINA YAPILACAK BİNALAR

1. Belediyelerin görevi hizmet içerikli yapılar olmalıdır. Şehrin sosyal ve kültürel açıdan bulunduğu çıkmazı görmemezlikten gelerek mevcut imkanların heba edilmesine karşıyım.

İktidara geldiğim takdirde konunun üzerine gideceğimi ancak seçime 45 gün kala Sayın Çakmur'unda her İzmirli'nin kabul edeceği gibi kendisinden sonra gelecek idarecilerin tasarruflarını ipotek altına almak anlamı taşıyacak bu tip girişimlerden vazgeçeceğimi ümediyorum.

2. Belediyelerin asıl görevleri kentliye hizmet verecek, Özel Sektörün ilgi duymadığı konularda yatırım yapmaktır. Sosyal hayat, sanat ve kültür hayatı, alt yapı yatırımları gibi projelere ilgi duymaktır.

Belediyelerin asil görevlerini bir yana bırakıp kar amaçlı girişimlere zaman ayırmalarını dahi fantazi buluyorum.

3. Büyük projelerin oluşmasını kente ve kentliye maalemtmek gerekir. Kent için en iyi projeleri, kentte yaşayan, kentin havasını teneffüs eden suyunu içen, sorunlarını yaşayan Kentliler gerçekleştirilebilir. Bu hizmetleri dışarda aramak ne anlam taşır bilemiyorum.

Kent içindeki kamu arazilerinin ve arsalarının kullanım şekli ve projelerini kentli ve kentin idari, sosyal, eğitim birimleri ve meslek odalarının katılımı ile birlikte tesbit edeceğiz.

ALSANCAKTA 9 EYLÜL REKTÖRLÜĞÜNÜN BULUNDUĞU ARSADA REKTÖRLÜKLE YAPTIRILMASI DÜŞÜNÜLEN TİCARİ YAPILAR

1. Şehir merkezinde şehir yoğunluğunu ve altyapıyı zorlayacak olumsuz gelişmelere, nazım plan ilkelerine aykırı olarak yapılacak her türlü değişikliğe karşıyım.

2. Konser Salonu ve Opera binası için Şehir Plancılarının uygun görmesi kentlinin onayı, gerekli altyapıyı bünyesinde oluşturması şartları ile müsbet değerlendiririm.

3. Üniversitelerimiz kent kültüründen daha öte ülke kültürüne katkı ve etkide bulunmaktadırlar, sorumlulukları vardır.

Sayın Rektörün, Ticari amaçlı girişimlerine karşı değilim, ancak konu Ticari girişimleri asil görevlerinin önünde tutmak ise buna karşıyım.

4. Yapının plan ilkelerine aykırı kullanıma karşıyım, bu amaçla kamuoyu oluşturulması ve yapının kültürel faaliyetlerde kullanımını sağlamak için hukuki çerçevede imkanlarımı kullanacağım.

5. Fransız Kültür Demeği içinde aynı görüşlerim geçerlidir. Buna benzer adımların kontrol altında tutulması, kullanılmayan arsaların kente maledilmesi girişiminde bulunmayı programıma alacağım. □

Erdal ÇIRPANLI*

İnsanlık tarihinin en eski şehirlerinden biri olan yaklaşık beşbin yıllık geçmişi bulunan İzmir Kenti bu uzun yaşam sonunda bugünkü kentimize bir sanat, kültür ve liman şehri olarak daha binlerce yıl devam etmek üzere emanet edilmiştir. İzmir'e tarihin çeşitli boyutlarında ekonomik ve politik olarak rakip çıkan pek çok kent bu uzun yaşamları boyunca karanlık sisler içinde kaybolurken İzmir tarihin her boyutunda konumuna sahip çıkarak bugüne kadar gelmiş ve bizlere ulaştırmıştır. Binlerce yıl sanatsal duygusal yönetilen kent bu gün artık vizyonu olmayan bir doku haline getirilmiştir.

İzmir Kentinin maalesef İzmir'e bugünü ile yarınını ışık tutan ona yön gösteren ona bir kişilik veren NAZIM İMAR PLANI yoktur. Şehir can çekişmektedir. Ölmek için 27 Mart 1994'ü beklemektedir. Ancak sırf plan olsun diye bir plan yazılacaksa bu planın hiç önemi olmayacak ve şehir aynı hastalığı devam ettirecektir. Plan, uygulanmak için yol gösterici olarak geleceğe yön vermek için yapılır ise Kentimiz kurtulur. Bu nedenle Büyükşehir Belediye Başkan adaylarının önce Nazım İmar planı nedir ne işe yarar bunu bilmesi lazımdır.

Nazım İmar Planı ve kenti ilgilendiren konular gündeme geldikçe İzmir'de bulunan Meslek Odaları, Dernekler ve Kamu kuruluşlarının görüşü alınarak, kentlinin referandum, anketler, toplantılar, paneller yolu ile görüşü alınarak Belediyeye bağlı kurulacak devamlı çalışan, konusunda yeterliliğini ispatlamış bir kadro ile oluşturulması gerektiğine inanıyorum.

İzmir'e önceliklerine göre ağırlık olarak tek sektöre dayalı kimlik oluşturulamaz. Turizm, Ticaret, Üniversite, Bacasız Sanayi ağırlıklı çok sektörlü kimlik saptaması ile, ancak birbirine tahakküm etmeyen, ezmeyen, birbirini tamamlayan destek veren kimlik oluşturulmalıdır.

Nüfusun orta vadede 5 milyonu geçmemesi için şimdiden tedbirler alınması önemlidir. Kent yoğunluğunun süratle azaltılması için Nazım Planda tedbirlere gidilmelidir.

Kentimizin sorunları sayılamayacak kadar çoktur. İzmir şu anda her noktasından sorun fıskıran bir kenttir. Bugün için iyiye yönelik alınmış bir karar göremiyorum. Bu nedenle de tamamen mevcut tarihi verilerden başlayarak yeniden ele alınmak durumunda olduğu inancındayım. Mevcut kıymetli tarihi ve kültürel unsurları daha fazla yok olmadan, tahrip etmekten kurtararak kalan doğal çevreyi, kentin karakteristik binalarını alanlarını ve sosyal yapısını yok olmaktan kurtarmak lazımdır. Hele şu anda içinde bulunan Belediyecilik anlayışının bir ay daha devamı bile çok büyük şanssızlıktır.

Yapılan arıtma sistemi bilindiği gibi körfez kirliliğine şu anda sebep olan faktörlerin ancak % 50'sini önleyecektir. Çözüm yetersizdir. Evsel artıklar dışında kalan körfeze gelen derelerinin getirdiği sanayi artıkları, erozyon, gübre ve ilaçlama kalıntıları, deniz trafiği, tersane ve kontrol dışı kirlilik için halen bir tedbir önerilmiş değildir.

Ulaşım Nazım Plana bağlı olarak bilimsel araştırma ve verilere bağlı ele alınmalıdır. Körfez ulaşımının toplam ulaşımındaki payının artırılması lazımdır. Hemde bence oran oldukça Körfez lehine yüksek tutulmalıdır. Çevre otoyolu hemen bitirilmelidir. Neden bitirilmez anlamak mümkün değildir. Toplu ulaşım raylı sisteme dönüştürülmelidir. Mevcut otobüs filosu körfez ulaşımına ve raylı sisteme yardımcı güzergahlara kaydırılmalıdır.

Kültür Park ve Fuar anlayışı birbirinden ayrılmalıdır. Fuar anlayışı fuarcılık anlayışı gibi düşünülmeli, havaalanına yakın bir yere yapılmalıdır. Kültür Park içindeki ilgisiz yapılar yıkılarak yeniden ağaçlandırılmalıdır. Kente yeni yeşil alanlar kazandırılmalıdır. Yeşil alan oranını dünya standartlarına çıkaracak çalışmalara başlamalıdır.

Kentimizin çok değerli orkestra, opera, bale, tiyatro sanat çevresi bulunmakta olduğu bilinmektedir. Bu değerleri kentimize daha yakinen tanıtmak için kültür ve sanat yapılarına süratle ihtiyaç bulunmaktadır. Bu tür yapıların bir kompleks halinde olmasında düşünülebileceği gibi belki birkaç yerde ayrı ayrı tertibide düşünülebilir. Bunun için mevcut Atatürk Kültür Merkezinin çevresi ile beraber yeniden ele alınarak düzenlenmesi ile Atatürk Heykeli yakınında bulunan 9 Eylül Üniversitesi Rektörlük binasının bulunduğu alanda Rektörlük binası yerine bu ortamda sanat ve kültür yapıları ile bir bütünlük elde edilebileceğini sanıyorum.

Konak alanında Galleria binasının yapılması tabii bir şanssızlıktır. Bu tür düşünceler çok özel kişilerin gafletinden başka bir şey olamaz. Konak Meydanı ile halen otopark olarak kullanılan eski balık halinin tarihi kişiliği kazandırılarak Pasaport'a kadar bir bütünlük halinde birleştirilmesini eski limanın yat limanı haline getirilerek sahil yolunun trafiğe kapatılmasını böylece kent ile denizin yeniden yaklaşımının sağlanacağını düşünüyorum. Ancak bu söylediğim tüm fikirlerin mevcut Meslek Odalarının görüşleri ve kentlinin onayı ile uygulanırılığı sağlanmalıdır. Tarihi Kemeraltının Konak Meydanı ile beraber İzmir'in tarihsel yapısının devamı için yeniden beraberliğinin sağlanmasına, Kemeraltının gece hayatına da hizmet etmek üzere çok maksatlı kullanılması gerektiğine inanıyorum. □

* DP İzmir Büyükşehir Belediye Başkan Adayı

Üçkuyular Plaza

Odamız ve diğer meslek odalarının zaman zaman gündeme getirdiği bazı kent ve çevre sorunları ile ilgili konularda, odamıza "o zaman neredeydiniz" gibi söylemler yapılmaktadır. Aslında bütün konular hakkında zamanında görüş bildirmemize rağmen gerekli dikkat ilgililerce gösterilmediğinden, yanlış herkesce görüldüğünde sorumlular bulunamamaktadır.

İnşaatına başlanacağı açıklanan Üçkuyular Plaza hakkında henüz hiçbir işlem başlamadan görüş ve uyarılarımızı ilgililere ve kamuoyuna duyurmayı öncelikle gündemimize aldık ve bildiriyoruz:

1. Kamu mülkiyetinde bulunan ve zaten kıt olan özellikle belediye mülkündeki kent parsellerinin planlanması ve kullanım amacı tesbit edilirken kentsel kamu ihtiyaçları yerine yalnızca rant elde etmek üzere değerlendirilmesi her zaman olumlu değildir. Özellikle yerel yönetimler bu tür yatırımlarında kentli kullanımını öncelikle gözetmek zorunda olmalıdırlar.

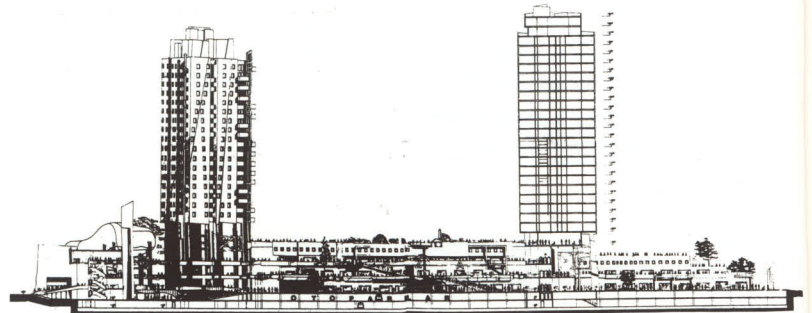
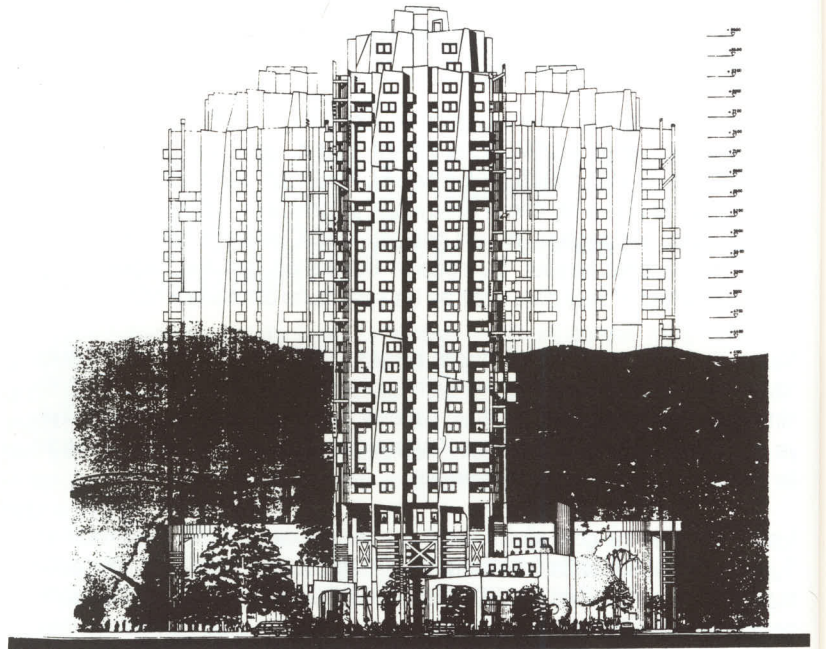
2. Yine bu kapsamdaki kent toprakları üzerinde yapılacak yatırımlarda parasal sınıktan dolayı kat ya da hisse karşılığı ihale yöntemi çoğunlukla tercih edildiğinden, kamu mülkiyeti özel mülkiyete dönüştürülebilmekte bu da olumsuz bir uygulama olmaktadır. Yerel yönetimler bu konuda daha titiz ve kent yararını hesaplamak durumundadırlar.

3. Gelişmesini tamamlayan kent bölgelerinde, yeni oluşturulacak yatırımlarda yapı yoğunluğunun saptanmasında çevresinin mevcut yoğunluğu ile ilgisi kurulmalı ve ona göre yoğunluk tesbit edilmelidir. Getirilecek yoğunluk mevcuttan fazla olmamalıdır.

4. İzmir kent özelinde, kültürel aktiviteleri karşılayacak tesisler son derece yetersizdir. Yine İzmir kentinde kişi başına düşen aktif alan miktarı da oldukça yetersizdir. Bu gibi parsellerde öncelikle bu tür aktiviteleri artıran ve barındıran yatırımların seçilmesi ve donatımların buna göre saptanması gereklidir.

5. Yine yoğunlaşan kent nüfusu dikkate alındığında ortaya çıkan ve giderek artan okul ve eğitim tesisi ihtiyacı ve buna bağlı çevre düzenlemesi ihtiyacı dikkate alınmalıdır. Çünkü büyük alanların yaratılabilmesi rant koşulları açısından giderek olanaksız hale gelmiştir. Bu nedenle mevcut alanların kullanımı ve değerlendirilmesinde kentsel ihtiyaçlar ve kararlar ön planda tutulmalıdır.

6. Benzeri uygulamalar dahil olmak üzere, ihale yöntemleri konusunda ve kamu yararı açısından kent ve kentliye gerekli açıklama ve bilgilendirme yapılmalı, çağdaş uygulamalarda olduğu gibi toplumun bütün kesimlerinin görüşü alınarak katılım sağlanmalı ve buna göre kararlar üretilmelidir. Katılım ilkesi özellikle dikkate alınmalıdır. □

Yerel Yönetimler Yeni Bir Döneme Başlarken

Nezih ELDEM*

Kentler ve yapılar toplumların sosyal, ekonomik ve kültürel kimliklerinin ve bu açılardan gelişmişlik düzeylerinin şaşmaz göstergesidir. Bu alanlardaki tüm nitelikler, kargaşa ve çarpıklıklar, toplumun ve kişilerin doğruları, beklentileri ve tercihlerindeki tüm değişiklikler bu mekansal kurguya yansır. Öteyandan da bu çevre, yeniden insan yaşamını etkilemeye devam eder. Bu hiç değişmeyen bir süreçtir.

"Benden sonra" diyene, kültür mirasından, ekolojik denge- den sözetmek, *"pastadan daha büyük pay kapmak"* gereğine inanmış insanlara *"toplumsal fayda"* dan dem vurmak, *"kaz gelen yerden ördek esirgenmez"* öğretisinin karşısına plan ve yönet- melik yasakları ile çıkmak boşunadır. Bu çarpıklıkların mimarisi çarpık olur. Saygınlığın, zenginlikle esas anlamlı olduğu bir ortam- da insanları kişiliksiz bir yığınlaşmadan ve rüküşlüklerden kurtar- mak kolay değil.

Öz gelişmişlik ve hızlı gelişmenin toplumsal yaşamın tümünde ya- rattığı çarpıklıklar içinde, insan yaşamını örgütleyen program ve planların yanılırları çok pahalı ödenmektedir. Bunların yapımcısı ve uygulayıcısı olan politik, yönetsel ve teknik kadroların ve bu arada plancıların ve mimarların misyonlarının önemi yadsınamaz. Bence, hiçbir plancı Belediye Meclisinin, hiçbir mimar da gözü- doymaz ve rüküş malsahibinin arkasına saklanarak sorumluluğun- dan kurtulamaz.

Ancak çarpıklığın çözümü için tasarımcının yargılanması yeterli değil. Bütün kesimlerde çağdaş gelişmişlik düzeyine ulaşmak ge- rektiğine önce hepimizin içtenlikle inanmamız ve kendimize de bu gözle bir bakmamız gerekir. □

* Mimar, Prof.

Kente Karşı İşlenen Suç mu? Yoksa Kentlinin Gaspedilen Hakkı mı?

İlhan TEKELİ*

1. GİRİŞ

Kente karşı işlenen suç kavramı son yıllar içinde Türkiye'nin gündemine Murat Karayalçın tarafından sokuldu. Türkiye'nin başkentinde belediye başkanlığı yapan, yani uygulama içinde bulunan bir kişinin kullanma gereksinmesini duyduğu bir kavram.

Böyle bir kavrama neden gereksinme duyulduğu üzerinde durmaya gerek yok. Oysa bu gereksinmeyi karşılamak için ortaya konulacak bir kavramın nasıl temellendirileceği üzerinde düşünülmesi gereken bir konudur. Bu yazıda bu konuda bir deneme yapılacaktır.

Kente karşı suç kavramı içinde, analizin objesi olarak kentin seçilmiş olmasından gelen, bazı kavramsal sorunlar vardır. Bu bir temsil sorunudur. İlk olarak böyle bir sorunun yeterli bir biçimde ortaya konulabilmesi için gerçekliğin nasıl bir temsili yararlı olacağına açıklık kazandırmak gerekir.

İlk akla gelen kenti bir bütün olarak ele almak onu analizin objesi haline getirmektir. Bu ilk bakışta akla yakın ve sağduyuya en uygun çözüm gibi gelmektedir. Kent mekanda ayrı bir yapılanma olarak açıkça ortada durmaktadır. Görsel olarak algılanan bir bütünlüğü vardır. Böyle bir kavramlaştırma kentlerin imar planlarını yapan plancıların da alışık oldukları bir temsil biçimidir. Ama soruna bu şekilde yaklaşmak içinde iki sakıncayı barındırmaktadır. Bunlardan birincisi kente karşı suç kavramı içinde fiziki şekillendirme kaygılarının ağırlık kazanmasına neden olabilmektedir. İkincisi ise kentin niteliğine ilişkin elitist değer yargılarının suç normlarının oluşturma eğilimini taşımasıdır.

Bu sorun aslında daha genel bir sorunun özel durumudur. Bireyle ilişkisini yitiren birey üstü bütünlüklerin tanımlanması bu bütünlüklerin, çözümlemenin temel ögesi haline gelmesi birey üstünde baskıcı siyasetlerin geliştirilmesine kaynaklık etme tehlikesine açıktır. Bu tehlikeyi en açık olarak, bireyden bağımsız organik bir devletin varlığının kabul edilmesinin faşist siyasetlere temel teşkil etmesinde görürüz.

Bu sakınca sadece kentin fiziki bir bütün olarak algılanmasında ortaya çıkmaz birey üstü başka bütünlüklerin tanımlanmasıyla da gündeme gelebilir. Örneğin hemşerilik kavramı da bu bağlamda kullanıma sakıncasını taşıyabilir. Hemşerilik her bütünleştirme ideolojisi gibi içinde bir üstünlük savını ve başkalarını dışlamayı da içerebilir.

Çözümlememizi daha ileriye götürmeden önce bir yanlış anlamayı önlemek üzere bir noktaya açıklık kazandırmak gerekir. Bu tartışma ne kent kavramını ne de hemşeri kavramını tamamen dışlamak için yapıyor. Belli bir bağlamda kullanılmasının sakıncalarından kaçınmak için yapıyor. Örneğin bir kimlik sorunu tartışılırken çok yararlı olabilecek hemşerilik kavramı buradaki analizde özgürlük ve eşitlik karşıtı bir nitelik kazanabilecektir.

Böyle kentin bütünlüğünden yola çıkan bu bütünlüğe karşı bir suç tanımının yapılmasının birey üzerinde doğurabileceği baskıcı sonuçlarını irdelemek bizi bunun tam karşıtı bir noktaya getirebilir. O da çözümlemenin temel objesi olarak bireyi kabul etmektir. Atomistik bireylerden meydana gelen toplum biçimindeki bir temsil de gerçekte çözümlememize yardımcı olmayacaktır. Gerçi böyle bir temsilde özgürlük karşıtı baskıcı siyasetleri temellendirme olanağı kalmamaktadır. Ama insanın birbiriyle ve çevresiyle ilişkileri dışlanmaktadır. Kente karşı suç kavramının ortaya sürülmesinin nedeni olan kent de çözümleme dışında kalmaktadır.

Sorumuz bakımından en yararlı temsil biçiminin kent içinde yaşayan birey ya da insan olacağı söylenebilir. Böyle bir temsil hem bireyi esas almakta hem de kentin varlığını çözümleme içinde tutmaktadır. Böyle bir temsil biçiminde esas yönelmesi gereken konu kentte yaşayan bireyin hakları olmaktadır. Kentli belli nitelikleri olan bir kette yaşama hakkına sahiptir. O zaman kentte yaşayanlar ya da yönetim bir kentinin bu nitelikte bir kentte yaşamasını engelliyecek eylemlerin ya da uygulamaların içinde bulunuyorlarsa kentinin haklarını gasbetmiş olmaktadır. Bu şekilde kente karşı işlenen suç kavramı kentinin haklarının gasbedilmesi biçimine dönüşmektedir. Çözümlememizin yöneldiği ana objenin kent içinde insan olması bize hem bireyi temel alma olanağı vermekte hem de kentin niteliklerine ilişkin özelliklerin analiz içinde tutulması olanağını vermektedir. Kentlinin yaşam kalitelerinin elinden alınması sorunu kente karşı işlenen suçun yerine geçmektedir.

Bu saptamamız yazının bundan sonraki gelişim şemasını da belirlemiş olmaktadır. Bundan sonra açıklığa kavuşturulması gereken konu, kentli hakkının ne olduğu ve diğer insan haklarından farkları olacaktır. Daha sonra kentli haklarıyla iyi kentin ne olduğu sorusunun kaçınılmaz ilişkileri üzerinde durulacaktır. En son olarak da kentli haklarının yaşama geçirilmesinin ve korunmasının nasıl sağlanabileceği ele alınacaktır.

II. KENTLİ HAKLARI VE NİTELİKLERİ ÜZERİNE

Gerçekte kentli haklarının ne olduğu konusunda üzerinde uzlaşmış uluslararası bir metin yoktur. Sadece 17-19 Mart 1992'de Avrupa Konseyi'nin kabul ettiği "Avrupa Kentsel Şartı" bu konuda bir başlangıç olarak kabul edilebilir. Şartın metninde belirtildiği üzere bu sadece gelecekteki bir kentsel haklar anlaşmasının temelini oluşturmak amacıyla taşımaktadır. İnsan hakları tarih içinde değişik aşamalardan geçerek oluşmuş bir haklar manzumesidir. Bu haklar önce savunulmakta zaman içinde anayasalara, uluslararası antlaşmalara girerek kurum-sallaşmaktadır. Kentli hakları da henüz oluşma aşamasındadır.

Çok genel çizgileriyle insan haklarının hem nitelikleri hem de oluşum tarihleri bakımından üç aşamadan geçtikleri söylenebilir. Birinci aşamada, burjuvazinin aristokrasi karşısında yükselmesiyle ortaya çıkan Fransız Devriminin İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisinin getirdiği daha çok bireyi devletten koruyucu, özgürlük

* Prof. Dr. ODTÜ Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Öğretim Üyesi

hakkı, mülkiyet hakkı, yaşama hakkı, kişi güvenliği, düşünce, söz, yazı ve vicdan özgürlükleri gibi klasik hak ve özgürlükler gelişmiş ve kurumsallaşmıştır.

Birinci aşamadaki hakların toplumdaki kişilere eşit fırsatlar sağlamadığının ve refahı yaygınlaştıramadığının ortaya çıkmıştır. Bu da kişisel haklardan sosyal haklara geçiş gereksinmesini yaratmıştır. 1917'de yaşanan Sosyalist Devrim, 1929 krizi sonrasında gelişmeler sonucunda refah devleti kavramının gerçekleşmesine paralel olarak, çalışma, sosyal güvenlik, çalışanların örgütlenmesi, sağlık, eğitim, konut vb. sosyal haklar kurumsallaşmıştır.

İnsan hakları günümüzde de gelişmesini ve çeşitlenmesini sürdürmektedir. Bu insanlığın gelişmesinin doğal bir sonucudur. Bugün dayanışma hakları denilebilecek üçüncü aşama haklar oluşmaktadır. Çevre hakları, toplumsal ve kültürel self determinasyon, insanlığın ortak varlığından faydalanma, uluslararası bir barış ortamında yaşama vb. haklardır. Biraz sonra üzerinde daha ayrıntılı olarak duracağımız kentli haklarını da bu aşamada haklar arasında değerlendirmek doğru olur.

Bu gruba giren hakların diğerlerinden ayırıcı özelliği gerçekleştirilmeleri için toplumda yaşayanların gayretlerini birleştirmesi gereğidir. Bir anlamda toplumda yaşayanların tümü tarafından gerçekleştirilmesidir. Onların yaşamı içinde doğar. Bu nedenle dayanışma hakları adını almışlardır. Bu nedenle de toplumdaki bireylere olduğu kadar topluluğun tümüne ilişkin bir hakdır. Bu nedenle de bu tür dayanışma haklarının bireyler açısından hukuku karşılıklı haklar ve ödevlerden ya da borçlardan kürlür. Bu tür hakların günümüzde üzerinde en çok durulan olan çevre hakkı bu bakımdan aydınlatıcı bir örnektir. Her birey ekolojik dengesi korunmuş bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Ama aynı zamanda da ekolojik dengenin bozulmaması için çaba göstermekle yükümlüdür. Kuşkusuz bu hakkın gerçekleştirilmesi ve yararlanılmasının sağlanmasında devlete de önemli sorumluluklar düşmektedir. Ama bunun üzerinde daha sonra durulacaktır.

İnsan haklarının gelişmesi içinde kentli haklarının yerini gördükten sonra içeriğinin ne olduğu üzerinde durabiliriz. Bunun için başvurulabilecek bir yol Avrupa Kentsel Şartı içinde verilen hakları tek tek ele almaktır. Ama bu Şart içinde kentli haklar için genel bir tanım verilmemektedir. Şart içinde yer alan haklara bakıldığında bu haklarının yukarıda sözü edilen üç aşamada gelişmiş insan haklarının kent bağlamında yeniden yorumlanması olarak tanımlanabilir. Kentliler bu haklardan dayanışma içinde ve sorumlu bir yurttaş bilinciyle yararlanacaklar ve aynı zamanda bunların gerçekleştirilmesiyle yükümlü bulunacaklardır.

Bu nitelikteki çok çeşitli kentli haklarını yaşam kalitesinin değişik boyutları bakımından şöyle gruplandırabiliriz.

- 1) İnsan haklarına saygılı ve bu hakları geliştirmeye açık, bireylerine refahını ve kişiliğini geliştirme güdüsü ve fırsatı sağlayan bir kentsel ortamda yaşama hakkı.
- 2) Saldırılara ve suça karşı korunmuş güvenli bir kentte yaşama hakkı.
- 3) Hava, su, gürültü, vb. kirlenmelere konu olmayan ekolojik dengelere duyarlı bir kentsel çevrede yaşama hakkı.
- 4) Kentte yaşayanların kendi ekonomik ve toplumsal girişimlerini geliştirebilmek için gerekli alt yapıya sahip olmayı isteme hakkı.
- 5) Kentte yaşayanların yeterli çeşitlikte mal ve hizmetlerden seçme olanağına sahip olması hakkı.
- 6) kente uygun yeterli çalışma olanaklarına ve güvencesine sahip olma ve kentin ekonomik gelişmesinden pay alabilme hakkı.
- 7) Çoğulcu bir kentli kültürü edinebilme fırsatlarına sahip olabilme hakkı.
- 8) kültürel farklılıkları dolayısıyla kimsenin iş yaşamında ve toplumsal yaşamda dışlanmadığı ikincil konulara itilmediği çok kültürlü bir bütünleşmesi olan bir kentte yaşama hakkı.
- 9) Oturduğu yere bağlılık duyabileceği, ona anlam yükleyebileceği, kimliği olan bir kentte yaşama hakkı.
- 10) Tarihsel mirasın ve geçmişle sembolik bağların korunduğu, nitelikli, uyumlu mimarlık değerlerinin bulunduğu ve yenilerinin eklenebildiği bir kentsel çevrede yaşamak hakkı.

11) Yeterli çeşitlilikte konutun üretilmekte olduğu bir sistemin sağladığı konut stoku içinden, kentte yaşayanlarının ödeme koşullarına uygun, sağlıklı, özel yaşamın gizliliğine olanak veren, dinlendirici, güvenceli konut edinebilme ya da kiralayabilme hakkı.

12) Konut alanları, dinlenme ve eğlenme ile ulaşım kullanışları arasında, birbirini rahatsız etmeyen ama gereksiz ulaşım talepleri yaratmayan uyumlu bir arazi kullanışı dengesine sahip, insanların birbirleriyle ilişki kurma fırsatlarını çoğaltan bir kentte yaşama hakkı.

13) Kentlilere özürülür de dahil olmak üzere kentteki değişik gelir gruplarına kentin her noktasına çok zaman harcamadan belli bir konfor düzeyinde seyahat ederek ulaşmasına olanak veren yol ve ulaşım sistemine sahip olmak hakkı.

14) İnsanların kendilerini yeniden üretebilme olanaklarını güvence altına alan, koruyucu sağlık önlemlerinin gerçekleştirildiği tedavi edici sağlık tesislerine kolayca ulaşabilen, bu bağlamda sağlıklı içme suyu ve kanalizasyon sistemlerine sahip, yeterli güneş ışığı alan, yeşil alanlara sahip bir kentte yaşama hakkı.

15) Dünyanın gelişmiş bilgi ve hünerlerini elde etme olanağını sağlayan, eğitim ve kendini yetiştirme olanakları veren, bu olanakları sürekli olarak geliştiren bir kentte yaşama hakkı.

16) Kentte yaşayanların, yaş, yetenek ya da gelir ayrımı olmadan yeterli çeşitlilikte spor yapma ve boş zamanları değerlendirme olanaklarından yararlanabilme hakkı.

17) Kentlerde yaşayanların, kentlerdeki hizmetlerin görülmesini sağlayacak yerel yönetimlere seçme ve seçilme, kararlarına katılma ve yönetim üzerinde sürekli bir demokratik denetimde bulunma, kentsel çevrenin ve hizmetlerin geliştirilmesine olanak verecek biçimde kendisini değerlendirme hakkı.

Bu kentli hakları listesi daha da uzatılabilir. Ama bu listenin buradaki tartışmamız için yeterli olduğu söylenebilir. Bu liste ortaya konulduktan sonra genel olarak insan haklarıyla kentli hakları arasındaki ilişki ya da farklar açık hale gelmektedir. İnsan hakları atomistik bireylerin oluşturduğu soyut bir toplumu temele almaktadır. Oysa kentli hakları kent içindeki insanı temele aldığı için daha somuttur. İnsan haklarının uygulamaya geçmesi, pratiğe yansımaları kentliler için kentli haklarıyla somutlaşmış olmaktadır.

Burada belki üzerinde durulması gereken bir başka konu yaşam kalitesini geliştirmeyi amaçlayan kentli haklarının birinci aşama insan haklarından olan insanın yaşama hakkının bir uzantısı olarak sayılıp sayılmayacağıdır. Böyle bir yorumun çok doğru olmayacağı söylenebilir. Bu insanın yaşama hakkının tek bireyi esas alması oysa kentte insanı temele alan kentli haklarının çok karmaşık bir haklar manzumesi getirdiği söylenebilir. Yaşam hakkının evrimine indirgemek kentli haklarının çok zengin gelişme olanaklarını sınırlamak olacaktır.

III. KENTLİ HAKLARI KAVRAMIYLA İYİ KENT TANIMININ NE OLDUĞUNUN İLİŞKİSİ ÜZERİNE

Daha önce de üzerinde durduğumuz üzere kentli hakları kavramı bireylerden oluşan atomistik bir toplum temsili üzerine değil ilişki içinde insana dayanan bir temsil üzerine kurulabilmektedir. Bu ilişkinin iki yönü vardır. Bunlardan birincisi kentlinin doğal ve yapay fiziki çevresiyle olan ilişkidir. İkincisi ise kentli bireyin diğer kentli bireylerle olan ilişkisidir. Bu bölümdeki tartışmamız bakımından önemli olan ikinci tür ilişkidir. Atomistik bireylerden oluşan toplumda çözümlenmeler ya nesnel ya da öznel dayandırılmak durumundadır. Oysa ilişki içinde insan analize esas alındığında bu iki kavram yanısıra öznellerarası (intersubjektif) yer alacak ve çok verimli olarak kullanılacaktır.

Yukarıda sıraladığımız biçimde yaşam kalitesini geliştirici bir kentli haklar listesi sıralanabiliyorsa bir iyi toplumun ya da iyi kentin ne olduğu konusunda bir uzlaşmanın varlığının kanıtıdır denilebilir. Ama bu nesnel olarak belirlenebilecek bir kalite değildir. Ancak özneller arası olarak oluşturulabilecek bir değerler manzumesidir. Bu insanların birarada yaşama ahlakına ilişkin bir iddiadır. Kentlinin yaşamına bir anlam kazandırabilme arayışıdır.

İyi kentin ve toplumun ne olduğu tamamiyle nesnel olarak temellendirilemez de, tüm estetik ve ahlaki değerler gibi toplumda tartışılarak, kritik edilerek, söylemi oluşturularak genel geçerliliği sağlanabilir. Bu özneller arası bir uzlaşma varmadır. Zaten bunun olanaklı olması dolayısıyla ki işlerliği olan bir demokrasi kurulabilmektedir.

Bunun için demokratik eleştiri geleneğine büyük işler düşmektedir. Bu gelenek içinde değerler kritik edilir, birbiriyle ilişkileri kurulur, bu ilişkilere anlamlar yüklenir. İnsanlar arasında dile getirilebilen nakledilebilen öznellerarası alanlar oluşur. Kentliler birbiriyle karşılıklı ilişkiler içinde iyi topluma ve iyi kente ilişkin intersubjective alanlarını sürekli olarak yeniden oluştururlar. Bu da kentli haklarının geliştirilmesini toplumsal eylemlere açık hale getirir. kentli girişim gruplarının eylemleri bu bağlamda anlam kazanır iyi kentin ne olduğunu sürekli geliştirmeye açık hale getirir.

IV. KENTLİ HAKLARININ YAŞAMA GEÇİRİLMESİ ÜZERİNE

kentli haklarının gerçekleştirilmesi ve yaşama geçirilmesinin üç farklı yönünden söz edilebilir. Bunlardan birincisi kentte yaşayan bir kimsenin haklarını kullanırken kentli haklarını gasbetmesinin ve onları tahrip etmesinin önlenmesidir. Bu, hakların savunulma yoluyla yaşama geçirilmesidir. İkincisi ise kentli haklarının her kentlinin davranışlarıyla oluşup geliştiği kabul edildiğine göre kişilerin geliştirmesine açıklığıyla gerçekleştirilmesidir. Üçüncü ise hak sahibinin bu hakların gerçekleştirilmesini toplumsal düzeni kurmaktan sorumlu devletten istemesi yoluyla gerçekleştirilmesidir.

Çok çeşitlenmiş bu kentli haklarının gerçekleştirilmesi çoğu kez insan haklarının birinci aşamada kurumsallaşan bireyci mülkiyet hakkı ve benzerleriyle çelişki içindedir. Somutlaştırmak için kentsel arsa mülkiyetinin liberal yorumlarının kentli haklarını ortadan kaldıracağına bir çok örneği verilebilir. Benzer biçimde özel arabaların kullanışındaki sınırsız bir özgürlüğün kentsel yaşamı tüm kentliler için bir kabus haline getirebileceği kolayca gösterilebilir. Bu örnekler üçüncü aşamada ortaya çıkan kentli hakları gibi dayanışmacı hakların birinci aşamadaki hakların yeniden yorumlanması gereksinmesini ortaya koymaktadır. Bir anlamda insan hakları çeşitlenerek zaman içinde gelişme gösterirken daha önceki aşamalarda gelişmiş insan haklarının yeni anlamlar kazanmasına yol açmaktadır. Kentli haklarının yaşama geçirilmesinin ilk koşulu birinci aşamada gelişmiş bir çok bireysel hakkın yeniden yorumlanmasına bağlı olmaktadır.

Hak kavramı hukuk felsefesi içinde çok değişik yorumlara konu olmuş bir kavramdır. Ama genel olarak üzerinde anlaşılabilir bir tanımı hukuk tarafından korunan bir yarar olmasıdır. Bu bir yandan bir yararın hukukça korunması iken öte yandan haksahibine bu korumadan yararlanma yetkisini vermesidir. Hukuk tarafından korunma bir yaptırıma bağlanmak anlamına gelir. Bu yaptırımın uygulanması ise devletin değişik biçim ve düzeydeki zorlama gücünü kullanmasına bağlı görülmüştür. Hukuk kuralınca yaptırıma bağlanan bir hak veya onun bir başka yüzü olan ödev yoksa onun uygulanmasını sağlayacak bir zorlama da söz konusu olmayacaktır.

Açıktır ki kentsel hakların bazılarının korunabilmesi ve gerçekleştirilmesi devlete ve onun yaptırımlarını zorlamasına bağlı olacaktır. Ama iyi bir kentsel yaşamın nitelikleri arasında bu zorlamanın olmadan kentsel hakları koruduğu bir ortamın yaratılması gerektiği söylenebilir. Suç-ceza ikilemine düşmeden kentli kültürün

yaygınlaştırılması, yetiştirme, eğitime vb. yollarının hukukun uygulanması yollarını düşünmek herhalde kentli haklarına daha yakışacaktır. Bunun için belki de cezai anlayışa bir alternatif olarak ileri sürülmüş olan "toplumsal savunma ilkelere"nden esinlenebilir.

Böyle bir bakış açısı içinde devletin cezalandırma hakkı değil, bireyi toplumsallaştırma görevi vardır. Toplumsal savunma ilkelerinde yaratılan zarara göre sorumluluk ilkesinin yerine toplum yaşamına özne karşıtlık geçmektedir. Devlet toplumda öngörülen düzene uymayan kentlilerin haklarını ihlal eden özne karşıtlık gösteren bir bireyin sıkıntılarını ve tedirginliklerini ortadan kaldırmakla yükümlüdür. Bunun için iyileştirici, önleyici, eğitici nitelikte önlemlerle bireyi sosyalleştirme görevini yüklenecektir. Eğer toplumsal düzenin korunmasına böyle bir anlayışla yaklaşılabilecekse devlete toplumsallaştırma görevi verilecekse bu toplumsallaştırma görevini yerel yönetimlerin daha başarıyla gerçekleştirecekleri söylenebilir.

V. SON VERİRKEN

Bu yazıda kente karşı işlenen suç kavramı yerine kentli hakları ve onların gaspedilmesi kavramlarının üstünlüğünün ne olacağını irdeledik. Başlangıçta kentli hakları kavramının yeğlenmesinde daha çok kentliler üzerinde yaratabileceği baskıcı pratiklerden kaçınma kaygısı egemendi. Oysa çözümleme ilerledikçe kentli hakları kavramı üzerinde durmanın başka üstünlükleri de ortaya çıktı. Bunlardan ikisi önem taşımaktadır. Birinci olarak soyut insan hakları kavramını somutlaştırıp insanların yaşamına sokuyordu. İkincisi ise bu hakların insanların geliştirmesine yaratıcılığına açık olmasından kaynaklanıyordu. İçinde bir kötümserliği değil iyimserliği barındırıyordu.

Kente karşı işlenen suç kavramının kent yönetimine bir otorite ve yeni yönetim araçları sağlayan bir niteliği olduğu buna karşın sürekli gelişmeye açık bir kentli hakları kavramının kent yöneticilerini sürekli yeni istekler karşısında bırakacağı işini güçleştireceği düşünülebilir. Ama eğer kent yöneticileri gerçekten kentliye hizmet için yönetime talip oluyorsa, ancak bu durumdaki bir kent yönetimini heyecan verici ve yaratıcı iddialar taşıyıcı bulacaklardır. □

KAYNAKLAR

- Adnan Güriz: *Hukuk Felsefesi*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ankara, 1992.
E. Yasemin Özdek: *İnsan Hakkı Olarak Çevre Hakkı*, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, Ankara, 1993.
Filippo Gramatica: (Türkçesi Sami Selçuk) *Toplumsal Savunma İlkeleri*, Hatiboğlu Yayınevi, Ankara, 1988.
Joanna Kuçuradi: *The Philosophical Foundation of Human Rights*, Hacettepe University, Ankara, 1980.
National Council For Civil Liberties: *A People's Charter*, London, 1991.
Sever Tanilli: *Devlet ve Demokrasi*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İstanbul, 1981.
Standing Conference Of local and Regional Authorities of Europe; *The European Urban Charter*, Council of Europe, Strasbourg, 30 mart 1992.
Tariq Zafer Tunaya: *Siyasal Kurumlar ve Anayasa Hukuku*, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 1980.

Yerel Yönetimlerin Kamu Görevi Rolü Üzerine

Salih Z. PEKİN*

Anayasa ve yasalar, bir kamu kuruluşu olan yerel yönetimlere, icraatlarında kamunun ve toplumun yararlarını gözetmesi, halkın huzuru, güvenliği, eğitimi, sağlığı ve mutluluğu için çaba göstermeleri konusunda görev vermiştir.

Bunlardan daha da önemlisi, yerel yönetimler, kentlerin gelişmesinin, en geniş anlamda insan sağlığını ve kentiinin mutluluğunu sağlayacak şekilde olmasını gözetmek ve sağlamak durumundadırlar.

Bu anayasal görev, yerel yönetim yetkililerinin, inşaat ve kullanma izinleri verirken, kenti ve kentteki yapıyı çevreyi oluşturan öğeler olan binalara ile kentsel mekan düzenlemelerine ait projelerin imar planlarına ve imar kararlarına uyumlu, eksiksiz ve kusursuz, şartnamelere ve standartlara uygun olarak düzenlenmiş olmasını aramalarını, yapıların nitelikli olmasını ve kendilerini çevreleyen mimari ortama, kentsel, doğal ve tarihi çevresine uyumlu olmasını gözetmelerini zorunlu kılmaktadır.

Bunun böyle olması toplumun ve kamunun yararınaadır.

Anayasa ve yasalar, yine bir kamu kuruluşu olan ve mimarlık mesleği üzerinde tek yetkin kurum olma durumundaki MİMARLAR ODASI'na mimarlık mesleği üzerindeki her türlü denetimi yaparak mimarlık hizmetlerinin sunulduğunda toplum yararını gözetmesi görevini vermiştir.

Mimarlık hizmetleri, bugün büyük ölçüde deforme edilmiş biçimde anlaşıldığı ve uygulandığı şekli ile inşaat izni alınmasında yasal olarak aranan "Ruhsat Projesi" düzenlemekle kısıtlı değildir.

Mimarlık hizmetleri yapı üretim süreci içerisinde bir bütündür.

Bu hizmetler, Yapı Sahibi'nin ve binayı kullananların istelerini ve gereksinimlerini yorumlamak ile başlar, bina içinde yer alacak eylemler bütünü için en uygun mekansal çevreyi tasarlamak, kullanıcının fizyolojik, psikolojik ve ergonomik ihtiyaçlarını ve isteklerini kavramak ve bunları tasarımına yansıtarak gerekli çözümleri getirmek ile gelişir, binanın doğal, kentsel ve tarihi çevresi ile uyumlu ve planlama ilkelerine uygun olmasını gözetmek bütünlüğe ve binanın sağlıklı, kullanışlı, ekonomik, sağlam, güvenli, estetik şekilde inşa edilerek tamamlanmasını sağlamakla sonuçlanır.

MİMAR, yapı üretim sürecinin bütünlüğü içerisinde görev alan, ihtisas ve işstigal konuları farklı, mesleki bakımdan birbirini tamamlayan mimar, mühendis, diğer uzman ve sanatçıları bir araya getirerek hizmetlerinin ve ürünlerinin aynı amaçla ve projenin bütünlüğü için koordinasyonu sağlamaktadır.

MİMAR, Mimarlık mesleğinin sunulduğu ve yararlandırıldığı topluma, yapı sahiplerine, müşterilerine, mimarlık eserlerinin kullanıcılarına, fiziksel çevreye biçim vermeye yardımcı olan yapı sanayine, yeterli mesleki sorumluluk ve görev anlayışı ile hizmet verir.

MİMARLAR ODASI, bir meslek kurumu olarak yasaların ona verdiği görev ve sorumlulukları tam olarak üstlenmek, insanların tüm yaşamlarının ve eylemlerinin, MİMAR'ın, tasarımı, denetimi ve talimatları ile oluşan çevre ve binalar içerisinde geçtiğini göz önünde tutarak, mimarlık hizmetlerinin tam ve mükemmel olarak sunulmasını, projelerin eksiksiz ve kusursuz olmasını imar planı ve yönetmeliklerine uygun olarak tasarlanmalarını, binaların proje müellifi mimarın denetimi altında sağlıklı, kullanışlı, ekonomik, sağlam, güvenli olarak ve eksiksiz tamamlanmasını gözetmek durumundadır.

Seçimler arifesinde yerel yönetimlerin çağdaş bir anlayışla yeniden yapılanmalarının tartışıldığı bir süreç yaşanmaktadır.

Kanımızca, yeniden yapılanma ve yeni bir yerel yönetim anlayışının odak noktasını, bu iki kamu kuruluşunun kent halkına olan yükümlülüklerinin net bir şekilde ayrıştırmaları ve ciddi şekilde üstlenmeleri oluşturmaktadır.

Mimarlar Odası, mimarlık hizmetlerinin sunulmasının garantisini kent halkına verebilmeli, yerel yönetimler de bu meslek kurumunun toplum yararına olan bu rolünü benimsemeli ve Mimarlar Odası ile işbirliğini bu bağlamda geliştirmelidirler.

Yerel Yönetim yetkilileri, Belediyelerin ve Mimarlar Odası'nın Anayasa ve yasalarla tanımlanmış bu kamu görevlerini tam olarak yerine getirmelerini sağlamak için:

1. Yapı ruhsatı almak üzere yapılan başvurularda, mimari projeler üzerinde Mimarlar Odası onayını,
2. Yapı kullanma izni (Oturma Ruhsatı) almak üzere yapılan başvurularda, inşaatın mesleki kontrollüğünü ya da Fenni mesuliyeti üstlenmiş mimarın "binanın kullanılabilirliğine dair" iznini,
3. Mimari hizmet sunmak üzere başvuran mimarlardan, Mimarlar Odası tarafından verilen ve her yıl yenilenen "Büro Tescil Belgesi"ni, aramalıdırlar.

Mimarlar Odası da, mesleğin uygulanmasına ilişkin standartları oluşturmalı, iç yapılanmasını bu kamu görevini yerine tam olarak getirmek üzere hızla tamamlamalı ve yerel yönetimlerin bu uygulamaya geçmelerinin ısrarlı takipçisi olacaktır. □

* Mimar.

Mimarlık Eleştirisinin Belirsiz Sınırları ve Belirgin Problemleri

Özlem ERDOĞDU*

Mimarlık eleştirisi ile ilgili bir yüksek lisans tezi yapmaya karar verdiğimde karşıma çıkan en büyük problem, eleştiri, tarih ve söylemin birleşikleri ve ayrıldıkları noktaların bir bıçak sırtı kadar ince olmasıydı. Çalışmam ilerledikçe veya sonuca yaklaştıkça kafamın berraklaşacağını ve bu karmaşanın sona ereceğini düşündüm. Ancak bu hiçbir zaman gerçekleşmedi. Yukarıdaki başlıkta biraz da ironi ile vurgulanan bulanıklığın aslında mimarlık eleştirisinin yapısını oluşturduğunu çok sonraları anladım. Uğur Tanyelinin 7 Aralık 1993'te Mimarlar Odası İzmir Şubesi'nde yaptığı söyleşinin ardından mimarlık eleştirisinin disiplin içindeki yerini, yeniden, moda habercilik deyimiyle "sıcağı sıcağına" gözden geçirme gereksinimi duydum.

İngilizcedeki karşılığı ile "criticism" sözcüğünün kökenleri Yunanca "kri-nein" kökünden gelir. Anlamı ise elemek, gruplamak ve farkları belirtmek amacı ile ayırım yapmaktır. Eleştiri çoğu kez yazma eylemi ile birlikte akla gelir. Oysa bu herşeyden önce bir düşünce biçimidir. Bir başka deyişle, bir ürün olmaktan çok bir süreçtir, zihinsel bir eylemdir. Tanyelin'in söyleşi sırasında yaptığı kısa ama kapsamlı tanımıyla "Şeyleri çeşitli bağlamlara oturtmak" amacıyla olan eleştiri bu anlamda da yalnızca periyodiklerde bir köşe tutan ve güncel mimarlık ürünlerinin niteliği konusunda yargılar ortaya koyan yazılar olarak anlaşılmalıdır. Her ne kadar bu yazılar eleştirel söylemin bir parçası olsalar da bu, bir süreç olarak eleştirel düşünceyi tek başına tanımlamaya yetmez.

Genelde eleştiri, ama özelde mimarlık eleştirisi herşeyden önce ürünü açıklamaktansa bu üründe birbirine geçmiş farklı anlamları açığa çıkart-

mayı ve bu anlamları çoğaltmayı hedefler. Bu ne demektir? Ürün aslında ortadadır ve onun somut varlığı kadar hiç bir şey açık olamaz. Ancak ürünü açıklamak ile, ondan yeni anlamlar çıkartmaya çalışmak aynı şey değildir. Çünkü birincisi eleştirilen objenin tek anlamı ve yorumu olduğuna inanmayı gerektirirken, ikincisi fenomenleri pek çok metafor ve göstergenin bileşimi olarak kabul eder. Buna göre eleştiri ucu açık bir sistemdir ve dolayısıyla eleştirel düşünce asla sonlu değildir, yorumlar daima yeni yorumları doğurur.

Mimarlık eleştirisinin yalnızca çok dar anlamıyla mimari yazın ile özdeşleştirilmesi gerçekte yukarıda açıklanan geniş kapsamlı bir eleştiri anlayışının gecikmesine yol açar. Oysa bu düşünsel eylem pek çok farklı şekilde ortaya konabilir. Yazılı, sözel veya görsel kodları kullanmak mümkündür. Basılı materyale bağlı kalmaksızın çok çeşitli yöntemler sözgelimi video çekimleri, maketler, fotoğraflar, bir radyo metni veya grafik materyal de pekala en az bir yazılı metin kadar güçlü birer eleştirel ürün olabilirler. Prens Charles'ın BBC Televizyonu için hazırladığı "A Vision of Britain" dizisi, yapılaşmış fiziksel çevrenin ve ekonomik sistemin bir parçası olan mimarlık mesleğinin yirminci yüzyıl monarşisi gözünden yorumu olarak oldukça geniş kitlelere seslenebilen bir tartışma başlatmıştır. Galler Prensi'nin düşüncelerinin ne kadar tutarlı noktalara bastığı veya bir eleştirmen olarak sosyal statüsünü nereye kadar kullandığı soruları bir yana, bu İngiltere'deki mimarlık gündemini uzun süre meşgul etmiştir. Bunun yanı sıra kimi zaman mimarlık ürünlerinin kendileri bir eleştirel söylem olabiliyorlar. Postmodernizm daima modernizmin eleştirisi ile birlikte süre-gelmiştir. Özellikle 1980'lerin Amerikan kanatlı

postmodernistleri bir anda kentleri ironik ifadelerle boyamışlar ve aslında bu abartılı örnekler kendi bakış açıları ile eleştirel tavırlarını ortaya koymuşlardır.

Bu noktada eleştirel düşüncenin mimarlık disiplinin pek çok sahnesinde bulunabileceğini söyleyebiliriz. Örneğin stüdyo eğitiminde, mimari tasarım yarışmalarında, mimar ile işveren arasında, müşteri ile mimar arasında, yapının kullanıcıları ile bizzat yapının kendisi arasında, yapılaşmayı belirleyen yasal çerçevelerde ve daha pek çok oluşumda eleştirel düşünce sürecini, değişik biçimlerde bulmamız mümkün olacaktır. Tüm bunlar mimari eleştirinin nerede başlayıp nerede bittiğinin tanımlanmasını daha da güçleştirmektedir.

Mimarlık disiplini içinde çok fazla bağımsızlaşamayan eleştirinin en çok nüfuz ettiği oluşum ise kuşkusuz mimarlık tarihidir. Bunun yanı sıra mimarlık söyleminin de ayrılmaz bir parçası olan mimarlık eleştirisi her iki sahnede de önemli rollere sahiptir.

İlk olarak mimarlık tarihi ve eleştirisi ilişkisini gözden geçirelim. Dominik La Capra¹ belgesel nitelikli tarih modelleri ile eleştirel tarih arasındaki farklılıkları açıkça ortaya koyarken birinden diğerine olan geçişleri de inceler. Ona göre gerçekte tarih ve tarihsel imgelem daima kendini "fenomenlerin üzerine yeni bir ışık tutmak", "daha önce keşfedilmemiş bir bilgiyi ortaya çıkartmak", "dökümanter modellerin incelediği bulgular arasındaki boşlukları doldurmak" ile sınırlar. Dökümanter modeller daha birinci el bilgilerle uğraşmayı hedeflerken, eleştirel tarih dökümanlarını da kullanarak gerçekleri kendi bağlamlarında, yeniden tanımlamaya çalışır. Bunu yaparken de bazı "ses"leri değiştirir. Ama

bu değiştirme gerçekleri tahrif etmeye yönelik değildir. Geçmişin yorumunu yaparak dökümanter tarihin saptadığı gerçeklerin arasındaki boşlukları kendi bakış açısıyla doldurmaya çalışır. Bu bir anlamda tarihi yeniden kurgulamaktır.

Sanat ve mimarlık tarihi yazımının çok uzun süre biçimsel ve stilistik konularla uğraşması eleştirel tarih yazımının gerçek anlamda ürünün bağlamına inmesini engellemiş, yüzeysel taramalar yorumların yerini tutmuştur. Bu biçimsel düzlemin üzerine çıkmaya çalışan eleştirel tarih, yapıyı bir düşünsel sürecin uç ürünü olarak değerlendirip onu çeşitli düzlemlerde bağlamlara oturtmaya çalışır. Bu düzlemler neler olabilir? Demetri Porphyrius² ilk düzlem olan biçimsel analiz;

a) program ve form
b) plan, kesit ve cephenin kompozisyonel grameri
c) sembolizasyon teknikleri olarak üç aşamada incelenmesini önerir. Bunun ötesinde ürünün fiziksel özelliklerinin yanı sıra onların ardında gizli sınıflandırma, düzenleme ve tasarım ilkelerinin açığa çıkartılması gerektiğini belirtir. Porphyrius üçüncü düzlemde bu ilkelerin kendisini sorgular. Ürünün ardında gizli tasarım ilkelerinin niçin öncelikli kılındığının, neden ve hangi bağlamda, bilinçli veya bilinçsiz olarak ilk sıraya yerleştirildiklerinin araştırılması bize ürünün tarihsel bağlamı içindeki kabul edilmiş gerçeklikleri, popüler kavramları ve toplumsal mitleri anlamamız için gerekli ipuçlarını verir. Diğer bir deyimle, bir eleştirel tarihçi ürünün biçimsel özelliklerini araştırırken temaların nasıl formüle edildiğini, hiyerarşik sıraya konulduğunu, anlamlandırıldığını ve geçerli kılındığını da araştırmalıdır. Mimarlığı bir kurum

* Y. Mimar, D.E.Ü. Mimarlık Fakültesi, Ocak 1994, İzmir

olarak değerlendirdiğimiz takdirde üretim ve tüketimin yalnızca mekan, mimar ve kullanıcı arasında geçmediğini ve de yalnızca fiziksel bir üretim ve tüketimin sözkonusu olmadığını görürüz. Bir yapı düşünülürse, tasarımı, gerçekleştirildiği ve günlük yaşamda kabul gördüğü bağlamlarda her defasında anlamsal olarak yeniden üretilmiş olur. Eleştirel tarih ise her üretim düzleminde ürünü tanımlayabilmelidir.

Eleştiri ve tarih arasında gidip gelen sarkaç akıllarda daima soru işaretleri bırakır. Ancak eleştirel tarih dökümanter tarihten farklı olarak mimarlık söylemini mimarlık kurumu, ideolojisi ve yukarıda değinilen anlamda üretimi arasında konular. Dökümanter tarihin objektiflik sınırlarını reddeden eleştirel tarih, bunun yerine gerçekliği yeniden ve başka bir bağlamda üretir. Bu daha çok imgesel bir kesinliktir, asla gerçeğin yerini tam olarak alamaz ve almayı da amaçlamadan her seferinde bu gerçekliği yeniden kurgular.

Başlangıcından bu yana daima yazın eleştirisinin fazlaca etkisi altında kalmış olan mimarlık eleştirisi bu sebeple dilsel anolojilerin mimarlık konseptlerine adapte edilmesinin açmazlarını da yüklenmek zorunda kalmıştır. Onsekizinci yüzyıl Fransa'sında J. Françoise Blondel, Etienne - Louis Boullé, Durand gibi isimler yazılarında ve çalışmalarında bu eğilimin öncülüğünü yapmışlardır. Tipolojik sınıflamaların tüm doğal bilimler için oldukça önemli bir yöntem olarak kullanıldığı onsekizinci yüzyılda bu anlayış mimarlık alanında da oldukça popüler olmuştur. Yapı stoğunun elemanlar düzeyinde incelenip sınıflandırıldığı bu dönemin ardından ondo-kuzuncu yüzyıl mimarlık tarihçilerinden John Ruskin'in de bu geleneği devam ettirdiği, yazılarında teknik terminolojiden uzak, şiirsel diliyle "*Architecture Parlante*"nin tipik bir örneğini verdiği görülür.

Yazınsal eleştirinin ilk olarak akademik kimlik kazanan eleştiri türü olması sebebiyle tüm sanat eleştirileri de bu misyonun etkisi altında kalmıştır. Eleştiri tarihi içinde en yoğun etkisini gösteren yapısal eleştiri ise hala günümüzde mimarlık eleştirisi için tartışılan kuramlardan birisi olmuştur. Yapısal eleştiri, nesnenin dış yapısını çözümleyerek içerdiği anlamlara ulaşmayı hedefler ve onu sayısız sembolden oluşmuş bir bütün olarak kabul eder. Ancak bunlardan hangisinin veya hangilerinin sonuç ürünü daha çok belirlediği üzerine çalışan yapısalcılık ile mimarlık eleştirisinin akrabalığı altmışlı yıllarda kuramsal çalışmaların mimarlıkta neredeyse bir

"fetiş" haline geldiği döneme rastlar. Bilimselliği, işlevselliği, tarihsel ve öznel fenomenleri berraklaştırması, toplumsal deneyimleri tarafsız bir sürece indirilmesiyle dolayısıyla çok tutulan yapısal eleştiri ayrıca Sayın Tanyeli'nin de değindiği "*çoğul okuma yöntemi*" ile uzun süre mimarlık eleştirisi yöntemi konusundaki tartışmalarda gündemde kalmıştır.

Yapısal yöntem ürünün yalnızca kendisinden yola çıkarak eleştiri yapmayı hedeflediğinden kendi sınırlarını kendisi çizmiştir. Çünkü "... *eleştirel bir tavır geliştirmek için dışarı çıkmayı da öğrenmek gerekir*"³. Öte yandan Alan Colquhoun temelde dilsel dizgiler ile mimari dizgiler arasında yapı açısından büyük farklılıklar bulunduğunu bu sebeple de iki dizgenin aynı okuma yöntemiyle açıklanmaya çalışılmasının çelişkili bir durum olduğunu belirtir.⁴

Mimarlık eleştirisinin yazınsal eleştiriden "*ödünç aldığı*" kuramları kendi yapısına uygulayabilmesi gerçekten bazı problemleri de beraberinde getirmiştir. Ancak yapısal yöntem ve çoğul okumaya yöneltilen eleştiriler yalnızca iki dizge arasındaki farklılıklardan kaynaklanmaz. Bu yöntemlerin kendi açmazları da mevcuttur. Örneğin çoğul okuma da yapının "*üretilme ve yeniden üretilme devrelerinde farklı gizil güçleri devreye sokmaları sebebiyle kendiliğinden bir özneliği öne çıkarır*."⁵ Sonuçta eleştirmen de bir öznedir ve kendi paradigmasını eleştiriye taşımasını önlemek çoğul okumanın ancak bir yere kadar elindedir.

Öznellik eleştirenin olduğu kadar eleştirinin de doğasını belirleyen en önemli özelliğidir. Diğer taraftan mimarlık eleştirisi ile sözcükler arasındaki gerilim bu özneliği daha da keskinleştirir. Çünkü kavramların dilsel ifadeleri de ayrıca belli oranda öznellik içerir. Dildeki nesne-sözcükler (object - words), böyle bir öznellik ortaya koymalarına rağmen eleştiri dili çok fazla bu tür sözcüklere rağbet etmez. Özellikle bugün batıda bu işin adeta bir uzmanlık alanı olması, "*eleştirmen*" sıfatı ile farklı altyapılara sahip, farklı disiplinlerden insanların bu işi yapıyor olması sebebiyle kavramlar ve sözcükler arasındaki uçurum biraz daha açılmıştır. Kavramların yalnız eleştirmenden eleştirmene değişmediği üründen ürüne değiştiği de hesaba katılırsa her seferinde bu kavramların yeniden tanımlanması gerektiğini söyleyebiliriz. Çünkü Tafuri'nin de belirttiği gibi ⁶ "*artistik problem*"ler özel tanımlar gerektirir. Bir elemanın (örneğin duvar) strüktürel ve fonksiyonel açıdan okunması zor değildir. Ama Geç Antik ve Röne-

sansta öyle çözümler vardır ki kolon ve duvar aynı tasarım mantığı ile birbirleri ile yeni ve farklı bir ilişki düzeni kurarak bağlanmışlardır. Bu sebeple bunları bildiğimiz anlamda taşıyıcı, bölücü, geçirgen, masif, vb. gibi sözcüklerle ifade etmemiz yanıltıcı olabilir. "*Artistik Problemler*" yeniden tanımlanmaya gereksinim duyar. Bu da eleştirmenin her seferinde süzgeçinden geçirdiği ürün için yeni bir kavramsal sözlük yaratması anlamına gelir.

Yine dilbilimden "*ödünç alarak*" bunun yalnızca tanımladığı bağlam çerçevesinde tutarlı olduğunu ve doğru ya da yanlış olamayacağını söyleyebiliriz. Dilbilimde bu tür tanımlamalara "*gönüllü tanımlamalar*" (volitional definitions)⁷ deniyor. Mimarlık eleştirisini dilsel ve yazınsal anolojilerden kurtarmak anlaşılacağı gibi kolay değil.

Mimarlık eleştirisinin henüz yeni yeni gündeme gelmeye başladığı ülkemizde bunun kuramsal boyutu üzerine bir tartışma başlatmak ne kadar güçse de gerekli. Bakış açımıza farklılıklar getirebilecek kuramsal tartışmalar elbette ki eleştirilerin kendisi kadar operatif değildir. Ancak eleştiri özlediğimiz çerçeveye oturabilmemiz için sıkı bir ivme olacaktır. □

DİPNOTLAR

1. LA CAPRA, Dominik (1985); *History and Criticism*, Cornell University Press, s: 18.
2. PORPHYRIOS, Demetri (1985); *On Critical History*, *Architecture Reproduction* (ed. John Ockman), Princeton Architectural Press, s: 17.
3. BATUR, Enis (1987); *Çoğul Okuma ve Yapısal Yöntemin Sınırları, Estetik Ütopya*, B/F/S Yayınları: 22, s.: 64.
4. COLQUHOUN Alan (1985); *Tarihsicilik ve Anlambiliminin Sınırları, Mimari Eleştiri Yazıları*, Şevki Vanlı Yayınları, s: 128.
5. Op. cit. Batur (1987); s: 74.
6. TAFURI, Manfredo (1980); *History and Theories of Architecture*, Granada Publishing, s: 86.
7. ERDOĞDU, Özlem (1993); *A Comparative Study on Architectural Criticism* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Yöneten: Dç. Dr. Ahmet Eyüce, İzmir, s.: 80.

İzmir Kentinin Sosyal Alt Yapısı

Nazan YOĞURTÇU*

Günümüz modern kentleri, içinde yaşayan geniş toplulukların fiziksel, sosyal, kültürel, sağlık, ekonomik, estetik vb. tüm gereksinimlerine çözüm oluşturmak amacıyla düzenlenmektedir. Metropol ya da büyük kent olarak nitelenen bu yerleşimlerde, modern toplum için sağlıklı yaşam koşullarının oluşturulmasında su, elektrik, kanalizasyon gibi teknik donatılar; konut ve ticari donatılar; dispanser, hastane gibi sağlık donatıları; ana, ilk, orta, lise, üniversite gibi eğitim donatıları her zaman için belirli bir önceliğe sahiptir. Kent halkının günlük yaşamsal faaliyetleri için önem kazanan gereksinimlerin karşılanmasından sonra, kentsel mekanlardaki görsel yönden uyumsuz ve fonksiyonellikten uzak uygulamalar nedeniyle kentsel topluluğun bu olumsuzluklardan etkilenmesi ve ruh-fizik sağlığının korunması önem kazanmaktadır. Ancak yaşadığımız çağdaki endüstriyel kullanım ve gelişmeler sonucunda, aşırı nüfus yoğunluğu ile sürekli büyüme durumundaki İzmir gibi metropoliten kentlerde yerel yönetimler çok önemli olan bu temel hizmetleri vermekte zorlanmaktadır. Kentsel düzenlemelerde bireye ve topluma optimum koşullara sahip bir yaşama ortamının sağlanması için kent plancısı, peyzaj mimarı, mimar, arkeolog, ekonomist, sosyolog gibi konuyla yakından ilgili çeşitli meslek dallarındaki uzmanların yer aldığı ekip çalışmalarının yapılamamasından dolayı olumsuzlukları çok fazla bir kent sistemi ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle bireyin fazla enerjisini yok edebileceği aktiviteler için özenle hazırlanmış fiziksel mekanlara kültürel ve sportif tesislere gereksinimi vardır. Genel olarak bir kentte, kent halkının kullanımına sunulacak sosyal donatılar ya da rekreasyonel tesisler:

- Kütüphaneler
- Sanat Galerileri
- Müzeler
- Sinemalar
- Sosyal-Kültürel Binalar
- Konser Salonları
- Toplantı Salonları

- Tiyatrolar
- Dans Salonları
- Halk Evleri
- Pastahaneler - kahvehaneler

olarak sıralanabilir. Bu çerçevede, İzmir metropoliten kentinde gerek ilçe belediyeler, gerekse büyükşehir belediyesinin etkinlik alanında yer alan sosyal alt yapı, kent halkına sunulan rekreasyonel olanakları net bir şekilde görebilmek ve değerlendirebilmek amacıyla taranmıştır. 1993 yılı itibarı ile İzmir kenti sosyal donatıları tüm nitelikleriyle Çizelge 1 (sosyal donatılar) ve 2 (Sportif donatılar)** de detaylı olarak incelemek mümkündür.

SONUÇ

İzmir'in sosyal alt yapısını ortaya koyan çizelgelerde, büyükşehir sınırları içinde yer alan bu mekanlarda Devlet Tiyatrosu, Devlet Opera ve Balesi, Devlet Senfoni Orkestrası'nın Ekim-Mayıs ayları arasında hafta içi ve hafta sonlarında gerçekleştirdiği etkinlikler ile büyükşehir belediyesi, merkez ilçe belediyeleri, üniversite ve resmi kurumlara ait amatör toplulukların, ayrıca İzmir Festivali ve İzmir Fuarı süresince çeşitli sanat topluluklarının gerçekleştirdiği kültürel aktivitelerden bahsedilebilir. Genel olarak belirtilen bu kültürel etkinlikler için hazırlanmış tüm mekanların kent içindeki konumu bakımından değerlendirildiğinde pek çok problemle karşı karşıya olduğu görülür. Çünkü İzmir Metropoliten kentinde büyükşehir sınırları içinde kalan kültürel tesisler uygun alanlara dağılmış bir sistem oluşturmaktan uzak, arazi rantı çok yüksek, yoğun yaya ve motorlu araç trafiğinin etkisindeki önemli iş merkezi durumunda olan Alsancak, Konak, Karşıyaka gibi merkezlerde yoğunlaşmıştır. Üstelik bu tesislerin hacimleri de oldukça azalmış, birbirinden kopuk küçük mekanlara dönüşmüştür. Kütüphane, sergi salonları, müzeler gibi birimler kültür ürünlerinin sergilendiği ve bozulmadan en iyi koşullarda korunmalarının temel alındığı kapalı ya da açık mekanlardır. Bu özelliklerine rağmen kentte yer alan

kütüphane, sanat galerisi, sinema, vs. tesislerin bulunduğu yapılar çoğunlukla bu amaçla yapılmamış, gereksinim duyulduğunda en uygun mekanın ilgili birime dönüştürülmesiyle elde edilmiştir. Bu nedenle bu tesisler, genellikle çok katlı konut ya da iş merkezi içinde yer aldığından dolayı çevresinde özel olarak düzenlenmiş açık mekana sahip değildir. Sadece müzeler belirli niteliklere sahip yapıları gerektirdiği için açık yeşil alanları, otoparkları ile birlikte planlanmıştır. Ancak İzmir örneğinde incelenen müze yapılarına ait yeni açık alanlar üretilmemiş ve mevcut eski park dokuları içine yapıların yerleştirilmesiyle gerçekleştirilen uygulamalar kentin yeşil alanlarını büyük ölçüde parçalamış, ölçeğini küçültmüştür. Mevcut yeşil dokuyu kullanması açısından Kültürpark'da bulunan tesislerde çevreyle uyumlu, düzenlenmiş geniş açık alanlara ve otopark vb. olanaklara sahiptir.

İzmir'deki gösteri amaçlı tesislerden Devlet Tiyatrosu, Devlet Opera ve Balesi gibi yapılar, bu kullanımlar amaçlanarak yapılmamış, 1920'li yıllardan günümüze ulaşmış ve bu fonksiyonları sonradan yüklenmiş tarihi yapılardır. Belediyelerin kültür ve sanat merkezi olarak etkinliklerini sürdürdüğü tesisleri de aynı durumu sergilemektedir. Atatürk Kültür Merkezi, Çamlık Senar Tiyatrosu, İsmet İnönü Sanat Merkezi, Atatürk Açık Hava Tiyatrosu ile özel kuruluşların bünyesindeki toplantı salonları ise kullanım biçimine uygun yapılmaya çaba harcanmış olmakla beraber, 1993 yılında yapılan bir iki örneğin dışında, ekonomik nedenlerle orijinal projelerdeki optimum çözümlerin bir kenara bırakıldığı yetersiz tesislerdir.

1993 yılı itibarı ile, İzmir'de kültürel aktivitelerin gerçekleştirildiği konser, toplantı, gösteri merkezlerinin tümü 15.340 kişi kapasiteye sahiptir. Bu kapasite 2.135.000 nüfuslu kentin ancak 1/107'ine hizmet sunabilecek durumdadır. Bu nüfusa ilave olarak, yaz aylarında belirli gümrük kapılarında 2.250.405 kişi kente giriş yap-

maktadır. Turistlerin sadece güneş, deniz ve diğer doğal güzelliklerle yetinmediği, geldiği ülke toplumunun kültürel etkinlikleri ile yakından ilgilendiği ya da turizmden girdiler bekleyen ülkenin bu ilgiyi çekecek düzenlemelerin gerçekleştirmesi gereği bilinmektedir. Bu açıdan, kentte gerçekleştirilen kültürel etkinliklere bu geçici nüfus da eklendiğinde mevcut hizmet oranı daha da düşmektedir. Tesislerin yetersiz kapasitesinin sorun yarattığı böyle durumlarda, örneğin tek gösteri yapılan önemli sanat organizasyonlarında İzmir'deki mekanlar yerine, 24.000 kişilik Efes Antik Tiyatrosu kullanılmakta ve bu olay tarihi-kültürel değerlerin tanıtılması, canlandırılması adı altında ifade edilmeye çalışılmaktadır. Yılda yaklaşık 800-900.000 kişinin gezip Efes Antik Kentine yerli-yabancı turist gruplarının sürekli yırtarı etkisinin yanında yoğun izdihamın yaşandığı sanat gösterilerinin de olumsuz sonuçları bir başka sorundur.

Judo, karete, tekvando, güreş, binicilik, yüzme, atlama, su topu, cimnastik, eskrim, basketbol, yelken, atıcılık, okçuluk bedmington, bisiklet, boks, masa tenisi, otomobil sporları, özür-lüler için spor, vücut geliştirme, hentbol olmak üzere sportif aktiviteler için büyükşehir bütününde Gençlik ve Spor Bakanlığı Beden Terbiyesi İl Müdürlüğü, İzmir Büyükşehir Belediyesi, İZFAŞ, büyükşehirine bağlı merkez ilçe belediyelerinin spor tesisleri bulunmaktadır. Spor tesislerinin yapımında temel alınan belirli kuralların olması, tesislerde ortalama bir standardın yakalanması sağlamıştır. Ancak tesislerin amaç ve ölçülerine uygun geniş alan gereksinimi nedeniyle başlangıçta kent çevresindeki uygun büyüklükteki alanlar tercih edilmiş olmasına rağmen, kentin gelişme sürecine bağlı olarak yoğun ve sıkışık kent dokusu arasında kalmaktan kurtulamamışlardır.

Kültürel tesislere göre daha iyi durumda görülen spor tesisleri de belirtilen bir kaç büyük stadyum dışında tüm sporseverlere hizmet sunama-

* E. Ü. Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Dr. Araştırma Görevlisi

** Sportif donatılara ait Çizelge 2 gelecek sayımızda yayınlanacak.

maktadır. Kent dokusunda Kültürpark, kültürel ve sportif aktivitelere imkan veren önemli bir mekandır. Ancak Alsancak semti dışında oturan bir kişinin sabah koşusu için ya da tenis oynamak için kısıtlı zaman diliminde Kültürpark'a gitmesi mümkün olmadığından, Kültürpark sadece yakın çevresine hizmet verebilmektedir. Sonuç olarak İzmir, metropoliten bir kent olarak nitelendirilmekle beraber, kentlinin gereksinimlerini karşılamayan, rekreasyonel etkinliklerin çok sınırlı yapılabildiği, özellikle sanat etkinliklerinin gerçek anlamda olmadığı bir yerleşimdir. Çözüm olarak; sorunların önlen-

mesini amaçlayan planların hedefine ulaşmasında gerçekçi etüdlere dayalı uzun vadeli planların hazırlanması, daha da önemlisi bunların uygulanması ve yaşatılmasında kentnin kendi içinde büyümesini önleyecek geçerli bir kontrol sisteminin kurulması kaçınılmaz bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Çağın gelişmelerine paralel olarak kentlerimizde halka hizmet verecek tesislerin geliştirilmiş bir sistem oluşturulması, bu gelişmelerin uygulanmasına ekonomik nedenlerle engel yaratılmaması gerekir. Aynı zamanda arazi mülkiyetinin de çözümleri kolaylaştıracak biçimde düzenlenmesi şarttır.

Rekreasyonel tesislerin kent imajı ve halkına yeterli bir sistem oluşturabilmesi açısından:

- Büyük istismak bedelleri ile yapı blokları arasına sıkışmış küçük ölçekli alanların elde edilmesi yanında, bunları gerçek bir sistemin parçaları haline getirebilmek üzere kent içinde ve çevresinde uygun geniş alanların elde edilmesi,
- Bu geniş alanlarda kent halkına yeterli hizmet sunabilecek kapasitede, beslenme, alışveriş konaklama ve ulaşım gibi zorunlu gereksinimlerin optimum ölçülerde karşılandığı ve doğa ile iç içe olmayı hedefleyen gezi-yürüme alanları, açık-kapalı dinlenme

mekanları; sergi, sinema, tiyatro, konser gibi gösteriler; yüzme, golf, tenis, salon sporları, vb. gibi çok çeşitli sportif aktiviteler için düşünülmüş tesislerden meydana gelen kültür köylerinin kurulması,

- Bu alanlarda sosyal rant ön plana alınarak her türlü ekonomik kaygıdan uzak, yeni ve uygun teknolojik gelişmelerin denendiği kent imajına özellik katan yapılar, açık mekan, otopark, servis vb. düzenlemeleri,
- Böylece kent gelişme alanlarında kişi başına düşecek birim açık-kapalı rekreasyon alanı standardına ulaşılması, gelişmiş kent - gelişmiş kentli hedefine erişilmesi amaçlanmalıdır. □

TESİS ADI	YERİ	KAPASİTE (Kişi)	TESİSE AİT BİLGİLER	TESİSE AİT AÇIK MEKAN DURUMU
ÇINAR SİNEMASI	Konak	830	• Kaloriferli, Havalandırma, Stereo ses düzeni var.	• İş merkezinde çok katlı yapının alt katında yer aldığı için açık alanı yoktur.
KONAK SİNEMASI	Konak	600	• Kaloriferli, Havalandırma yok, Stereo ses düzeni var.	• İş merkezinde, pasaj içinde yer aldığı için açık alanı yoktur.
ŞAN SİNEMASI	Konak	1000	• Kaloriferli, Havalandırma yok, Stereo ses düzeni var.	• İş merkezinde, pasaj içinde yer aldığı için açık alanı yoktur.
İZMİR SİNEMASI	Alsancak	550	• Kaloriferli, Havalandırma, Stereo ses düzeni var.	• Çok katlı bir yapının alt katında yer aldığı için açık alanı yoktur.
KARACA SİNEMASI	Alsancak	480	• Kaloriferli, Havalandırma, Stereo ses düzeni var.	• Çevresinde katlı ve açık otopark var.
TÜRK-AMERİKAN KÜLTÜR DERNEĞİ SİNEMASI	Alsancak	300	• Kaloriferli, Havalandırma, stereo ses düzeni var.	• Türk-Amerikan Kültür Derneği Yapısı içinde yer alır.
DENİZ I. CEP SİNEMASI	Karşıyaka	225	• Kaloriferli, Dahili Havalandırma, Stereo ses düzeni var. • Lüks dekorasyona sahiptir.	• İş merkezinde, yapı alt katında yer aldığı için açık alanı yoktur.
DENİZ II. CEP SİNEMASI	Karşıyaka	450	• Yaz-kış kullanılan split klima, Stereo ses düzeni var. • Deniz II Sineması, Deniz I Cep Sineması ile aynı salonun ikiye bölünmesinden meydana gelir. Araya ses ve ısı yalıtımı yapılmıştır.	"
ÜLKÜ SİNEMASI	Karşıyaka	1450	• Kaloriferli, Havalandırma yok, Stereo ses düzeni var.	

ÇİZELGE 1-a: İzmir Kenti Sosyal Alt Yapı Sinemalar (YOĞURTÇU, 1993).

TESİS	TESİS ADI	KULLANIM AMACI	BAĞLI OLDUĞU BİRİM	YERİ	TESİSE AİT BİLGİLER
SANAT GALERİLERİ	Atatürk Kültür Merkezi	Sergi Salonu	Atatürk Kültür Merkezi Müdürlüğü	Konak	Kültür Merkezi'nin zemin katı bu amaçla kullanılmaktadır.
	Çetin Ermeç Sanat Galerisi	Sergi Salonu	İzmir Büyükşehir Belediyesi	Konak	360 m ² .lik alanda sergi salonu, kütüphane, depo mekanları yer almaktadır.
	Çankırın Sanat Galerisi	Sergi Salonu	----	Bornova	
	Türk-Alman Kültür Merkezi	Sergi - Toplantı Salonu	Alman Kültür Müdürlüğü	Çankaya	Sergi salonu, gösteri ya da toplantı amacıyla kullanılabilen çok amaçlı bir salondur.
	Türk-Amerikan Kültür Merkezi	Sergi - Toplantı Salonu	Amerikan Kültür Müdürlüğü	Alsancak	Sergi salonu, tiyatro gösterileri için de kullanılabilen çok amaçlı bir salondur.
	Fransız Kültür Merkezi	Sergi - Toplantı Salonu	Fransız Kültür Müdürlüğü	Alsancak	
	Esbank Sanat Galerisi	Sergi Salonu	Özel	Konak	Banka içinde yer almaktadır.
	Akbank Sanat Galerisi	Sergi Salonu	Özel	Konak	Banka içinde yer almaktadır.
	İş Sanat Galerisi	Sergi Salonu	Özel	Gümrük	Banka içinde yer almaktadır.
	Yapı Kredi Bankası Mustafa Bey Sanat Galerisi	Sergi Salonu		Alsancak	Banka içinde yer almaktadır.
	Vakko Sanat Galerisi	Sergi Salonu	Özel	Alsancak	Vakko binasının 2. katı sergi salonu olarak kullanılmaktadır.
	Temizocak Sanat Galerisi	Sergi Salonu	Özel	Karşıyaka	
	Turgut Pura Vakfı Sanat Galerisi	Sergi Salonu	Özel	Alsancak	Eski yapı restore edilerek sanat galerisi niteliği kazandırılmıştır.
	Selçuk Yaşar Resim Müzesi Sanat Galerisi	Müze - Sergi Salonu	Özel	Alsancak	Eski yapı restore edilerek sanat galerisi - müze niteliği kazandırılmıştır.
	ODTÜ Ege Mezunlar Derneği Sanat Galerisi	Sergi Salonu	Özel	Alsancak	
	Füzen Sanat Galerisi	Sergi Salonu	Özel	Alsancak	4 katlı bir yapının orta katı sanat galerisi olarak kullanılmaktadır.
	Leonardo Sanat Galerisi	Sergi Salonu	Özel	Alsancak	
	Mazhar Zorlu Sanat Galerisi	Sergi Salonu	Özel	Alsancak	Büyük bir işhanının zemin katında yer almaktadır.

TESİS	TESİS ADI	YERİ	KURULUŞ YILI	BAĞLI OLDUĞU BİRİM	KİTAP KAPASİTESİ	TESİSE AIT BİLGİLER
	Milli Kütüphane	Konak	1912	Vakıf	300.000	Neo-Klasik tarzdaki tarihi yapı içinde faaliyet gösterir. Kitaplık ve çalışma salonundan oluşur.
	Atatürk İl Halk Kütüphanesi	Konak	1775	Kültür Bakanlığı	56.945	1973'de yapılan yeni yapıda kitaplık, çalışma salonları ile tiyatro salonlarından oluşur.
	Hatay Bediâ Demiryak Halk Kütüphanesi*	Hatay	1972	Kültür Bakanlığı	--	Kitaplık ve çalışma salonundan oluşur.
	Bağcıva Halk Kütüphanesi*	Bağcıva	1972	Büyükşehir Belediyesi	6.237	Kitaplık ve çalışma salonundan oluşur.
	Şirinyer Halk Kütüphanesi*	Şirinyer	1962	Büyükşehir Belediyesi	11.387	Kitaplık ve çalışma salonundan oluşur.
	Uzundere Halk Kütüphanesi*	Uzundere	1985	Büyükşehir Belediyesi	3.832	Kitaplık ve çalışma salonundan oluşur.
	Yeşilyurt Halk Kütüphanesi*	Yeşilyurt	1968	Büyükşehir Belediyesi	5.249	Kitaplık ve çalışma salonundan oluşur.
	Ballıkuyu Halk Kütüphanesi*	Ballıkuyu	1965	Özel İdare Müdürlüğü	--	Kitaplık ve çalışma salonundan oluşur.
	Bornova İlçe Halk Kütüphanesi	Bornova	1973	Özel İdare Müdürlüğü	8.685	Kitaplık ve çalışma salonundan oluşur.
	Bornova Mehmet Akif Ersoy Halk Kütüp.*	Bornova	1986	Büyükşehir Belediyesi	5.564	Kitaplık ve çalışma salonundan oluşur.
	Karşıyaka Hoca Mithat Halk Kütüphanesi	Karşıyaka	1954	Kültür Bakanlığı	25.524	Kitaplık ve çalışma salonundan oluşur.
	Çiğli-Güzeltape Halk Kütüphanesi***	Çiğli	1987	Büyükşehir Belediyesi	2.790	Kitaplık ve çalışma salonundan oluşur.
	Bayraklı-Alpaslan Halk Kütüphanesi***	Bayraklı	1987	Büyükşehir Belediyesi	7.122	Kitaplık ve çalışma salonundan oluşur.
	Soğukkuyu Ödünç Kitap Verme Servisi***	Soğukkuyu	1987	Büyükşehir Belediyesi	1.017	-----
	Merkez Çocuk Kütüphanesi*	Konak	1954	Özel İdare Müdürlüğü	8.845	Kitaplık ve çalışma salonundan oluşur.
	Zeytinlik Çocuk Kütüphanesi*	Zeytinlik	1969	Özel İdare Müdürlüğü	4.080	Kitaplık ve çalışma salonundan oluşur.
	Karşıyaka Çocuk Kütüphanesi***	Karşıyaka	1956	Özel İdare Müdürlüğü	8.636	Kitaplık ve çalışma salonundan oluşur.
	Ballıkuyu Mimar Sinan Çocuk Kütüp.*	Ballıkuyu	--	Özel İdare Müdürlüğü	5.106	Kitaplık ve çalışma salonundan oluşur.
	Ege Üniversitesi Kütüphanesi	Bornova	--	Ege Üniversitesi	300.000	• Eski bir yapı içinde faaliyet gösterir. • Kitaplık ve çalışma salonundan oluşur.
	Dokuz Eylül Üniversitesi Kütüphanesi	Buca	--	Dokuz Eylül Üniversitesi	175.499	----
	Fransız Kültür Merkezi Kitaplığı	Alsancak	1963	Fransız Kültür Bakanlığı	16.000	• Kültür Merkezi içinde yer alır. • Kitaplık ve çalışma salonundan oluşur.
	Türk-Alman Kültür Merkezi Kitaplığı	Çankaya	1960	Goethe Enstitüsü	6.000	• Kültür Merkezi içinde yer alır. • Kitaplık ve çalışma salonundan oluşur.
	Türk-Amerikan Kültür Merkezi Kitaplığı	Alsancak	1967	Birl. Devl. Enfor. ser. (USIS)	7.000	• Kültür Merkezi içinde yer alır. • Kitaplık ve çalışma salonundan oluşur.

ÇİZELGE 1-c: İzmir Kenti Sosyal Alt Yapı - Kütüphaneler (YOĞURTCU, 1993)

* Atatürk İl Halk Kütüphanesine bağlı
** Bornova İlçe Halk Kütüphanesine bağlı.
*** Karşıyaka Hoca Mithat Halk Kütüphanesine bağlı.

TESİS ADI	BAĞLI OLDUĞU BİRİM	YERİ	KURULUŞ YILI	TESİSE AİT BİLGİLER	TESİS AÇIK MEKAN DURUMU
ATATÜRK MÜZESİ	Kültür Müdürlüğü	Alsancak	1941	<ul style="list-style-type: none"> Atatürk'ün İzmir'e gelişinde kaldığı 4 katlı ev müze haline getirilmiştir. Burada Atatürk fotoğrafları, evin mevcut eşyaları, kitaplık sergilenir. Giriş için bir ücret ödenir. 	<ul style="list-style-type: none"> 1. Kordon'da körfeze açık konumdadır.
ARKEOLOJİ MÜZESİ	Kültür Müdürlüğü	Konak	1984	<ul style="list-style-type: none"> 5500 m² alan kaplayan 4 katlı yapıda; üç kata yayılmış sergi salonları, konferans salonu, kütüphane, laboratuvar, fotoğraf atölyesi, depolar, yan hizmet mekanları, ile açık sergi alanı, otopark bulunur. 	<ul style="list-style-type: none"> Her iki müze yapısı çok geniş açık alan içinde yer alır. Ancak bu alanlar yeni üretilmiş olmayıp, mevcut Bahribaba Parkının yeşil alanlarının kullanılmasıyla oluşturulmuştur.
ETNOĞRAFYA MÜZESİ	Kültür Müdürlüğü	Konak	1987	<ul style="list-style-type: none"> Neo-Klasik tarzda 4 katlı eski Pıçhane Binası restore edilerek müzeye dönüştürülmüştür. Sergi salonları ve idari bölümlerden meydana gelir 	
AÇIK HAVA ARKEOLOJİ MÜZESİ	Karşıyaka Belediyesi	Bostanlı	----	<ul style="list-style-type: none"> Belediyenin oluşturduğu açık sergi alanında İzmir çevresi kazılarında çıkan eserler yer alır. 	<ul style="list-style-type: none"> Çevresi telle sınırlanmış müze, mevcut park mekanı içinde bulunmaktadır.
RESİM-HEYKEL MÜZESİ	Kültür Müdürlüğü	Konak	1973	<ul style="list-style-type: none"> 2 katlı yapının 1. katı sergi salonu ve resim, heykel, seramik atölyelerinden, 2. katı resim müzesinden oluşmaktadır. 	<ul style="list-style-type: none"> Giriş kısmında küçük bir açık alan vardır.

TESİS ADI	KULLANIM AMACI	BAĞLI OLDUĞU BİRİM	YERİ	ETKİ ALANI	KURULUŞ YILI	KAPA. (Kişi)	TESİSE AİT BİLGİLER	YETERLİLİK DURUMU	TESİS AÇIK MEKAN DURUMU
Atatürk Kültür Merkezi	Toplantı Gösteri Merkezi	Ege Üniversitesi Rektörlüğü	Konak	Anakent Bütünü	--	1.796	1650 m ² lik alanda kurulan Kültür Merkezi: 702 ve 732 kişi kapasiteli 2 büyük salon, 227 kişi kapasiteli 3 küçük salon, her biri 45 kişi kapasiteli 3 seminer salonu, fuaye, dinlenme odaları, zemin katta sergi salonu ve kafeteryadan meydana gelmektedir.	Sırt sırta yer alan iki büyük salon çok fazla ses geçirdiği için aynı anda kullanılmaya elverişli değildir. Havalandırma tam randımanlı olarak çalışıyor. Otopark yok.	Yapı, Konak iş merkezinde yapılar, otobüs durakları ve otoparklar arasında sıkışmış durumdadır. Yapıyı koruyucu yada açık gösteri alanına verecek geniş açık mekânları yok.
Karşıyaka Sanat Ve Kültür Merkezi	Sergi Toplantı Salonu	Millî Eğitim Bakanlığı	Karşıyaka	Karşıyaka İlçesi	--	1.992	Eski bir yapı restore edilerek Sanat ve Kültür Merkezi niteliği kazandırılmış. Sadece resmi kurumlar kullanılabiliyor. Toplantı salonu gerektiğinde sergi salonu olarak kullanıma elverişli çok amaçlı bir salon.	--	--
Buca Belediyesi Kültür Ve Sanat Merkezi	Gösteri Merkezi	Buca Belediyesi	Buca	Buca İlçesi	--	184	154 yıl önce İngiliz Protestan Kilisesi (Azizler Kilisesi) olarak yapılmış, 1960'dan sonra Nikah Dairesi olarak kullanılmış. Bugün Kültür Merkezi görevini üstlenmiştir. Gerektiğinde sergi salonu olarak ve eğitim faaliyetleri için de kullanıma elverişli çok amaçlı bir salon.	4x4 m.lik sahne yapısı tek kişilik, yada birkaç kişilik oyunlara uygundur. Havalandırma yok. Org çalışmıyor. Merkezi ısıtma sistemi kullanılır durumda getirilmeye çalışılıyor.	Mezarlık olarak kullanılmış geniş bir açık mekândan geçirilerek yapıya ulaştırılır.
Konak Bel. Kül. ve Sanat Merkezi	Tiyatro gösterileri ve eğitim	Konak Belediyesi	Güzelyalı	Anakent Bütünü	--	200	Gösteriler için kullanılan tiyatro salonu ve tiyatro gitar, org, sastranç gibi eğitim faaliyetleri yer alır.	Havalandırma var. Kaloriferli	Yapı arasına sıkışmış merkezin önünde büyük semt parki uzanır.
İsmet İnönü Sanat Merkezi	Gösteri Merkezi	İZFAŞ	Kültürpark Alsancak	Anakent Bütünü	1990	678	Konser salonu ile fuaye ve kafeteryanın yer aldığı gerektiğinde sergi salonu olarak kullanılan çok amaçlı salonu var. 12 m. 7.5 m. genişliğinde sahnesi, depo, kulis ve duşlar var. Uzay çatı sistemine sahip	Sıcak soğuk ısıtma sistemi var. Her türlü elektronik donanıma sahip. 2 giriş - 4 çıkış kapısı var. Uzay çatı sistemi, dışarıdaki gürültüyü içeriye çok fazla yansıtıyor.	Yeni bir açık mekân oluşturmayı, kültürparki mevcut yeşil dokusu içine yerleştirmiş.
İzmir Dev. Tiyat. Konak	Tiyatro Salonu	Kültür Bakanlığı	Karataş	Anakent Bütünü	--	252	Tiyatro binası, tarihi bir yapı olduğu için küçük salkona sahiptir.	Havalandırma yoktur. Kapasite yetersiz.	Bahçe mekândan geçilecek tiyatroya girilir. Otopark yok.
İzmir Devlet Tiyatrosu	Tiyatro Salonu	Kültür Bakanlığı	Karşıyaka	Anakent Bütünü	1990	400	Kapalı Sinema Salonu, tiyatro salonuna dönüştürülmüştür.	Havalandırma yok. Kapasite yetersiz.	Çarşı içinde yapılar arasına sıkışmış durumda.
İzmir Devlet Opera ve Balesi	Elhamra Opera Bale Salonu	Kültür Bakanlığı	Konak	Anakent Bütünü	--	370	1926 yılında kullanılmaya başlanan yapı, Neo-Klasik mimar örneklerdir. 1926 yılından itibaren Elhamra Sineması olan yapı 1980'li yıllarda restore edilerek bugünkü biçimini almıştır.	Havalandırma yok. Kapasitesi yetersiz. Sahnedan ayrı bir orkestra çukuru var.	Özel bir açık alan olmayıp, önünde yoğun kullanıma sahip yaya yolu bulunmamaktadır.
Çamlık Senar Tiyatrosu	Açık Hava Gösteri Merkezi	İZFAŞ	Kültürpark Alsancak	Anakent Bütünü	--	1.100	Sahne yapısı 10.5 m. x 9.0 m.dir. Sahne arkasından da kostümlerin saklandığı depo, sanatçı odaları yer almaktadır. Oturma bölümü eğimli olup, ortapedik koltuklar kullanılmış.	Dışardan gelen gürültüyü önlemek amacıyla ses yalıtım duvarı yapılmış.	Yeni bir açık alan oluşturulmayı, kültürparkin mevcut yeşil dokusu içine yerleştirilmiştir.
Atatürk Açık Hava Tiyatrosu	Açık Hava Gösteri Merkezi	İZFAŞ	Kültürpark Alsancak	Anakent Bütünü	--	3.000	Sahne 17 m. x 17 m. ölçülerindedir. Sahne önüne 3.5 m x 12 m. genişliğinde orkestra çukuru yapılmış. Sahne üstünde çelik konstrüksiyonlu çatı var. Oturma yerleri ortopedik koltuklar düzenlenmiştir.	Dışardan gelen gürültüyü önleyici ses yalıtım duvarı yapılmış. Ancak tuar döneminde diğer gürültülerin sesleri duyuluyor. Sahnenin elektronik donanımı olmayıp kullanicılar getiriyor.	Yeni bir açık alan oluşturulmayı, kültürparkin mevcut yeşil dokusu içine yerleştirilmiştir.
Suat Taşer Açık Hava Tiyatrosu	Açık Hava Gösteri Merkezi	Karşıyaka Belediyesi	Bostanlı Karşıyaka	Karşıyaka İlçesi	--	1.000	Tiyatronun ön bölümünde sandalye, arka bölümünde üstü atışıp katlı beton oturma yerleri düzenlenmiştir.	Dışardan içeriye çok fazla gürültü geliyor. Otoparkı var.	Otoparkı yok. Oldukça geniş bir alan kaplayan mevcut park alanı içine yerleştirilmiş, geniş giriş açıklığı bırakılmıştır.
İzmir Anadolu Bas. Tiy.	Tiyatro Salonu	Özel	Konak	Anakent Bütünü	--	--	----	--	--
İzmir Sanat Tiyatrosu	Tiyatro Salonu	Özel	Hatay	Anakent Bütünü	--	--	----	--	--

ÇİZELGE 1-e- İzmir Kenti Sosyal Alt - Yapı - Gösteri Merkezleri (YOĞURTUÇU, 1993)

Balkonlar

"Apartmanların hemen hepsi bir salon, bir mutfak, bir WC, 2-3 yatak odası ve banyodan oluşuyor. Bir de ne için yapıldıkları bilinmeyen balkonlar var."

Şenel ERGİN*

Cengiz BEKTAŞ, Güney Marmara Mimarlık, 91/3, s.42.

Evet .. bina içinde oluşturulan ve kullanımı tanımlanmamış tek mekan: balkonlar. Tasarım açısından bakıldığında, konutlar sanki henüz bitirilmemiş de, özür niyetine, "diğer" kullanımlar için esnek kullanıma olanak tanıyan bir mekan yaratılmış gibi .. Kullanım açısından bakıldığında, balkonların halihazır kullanım biçimleri bir seçim sonucu değil de, bir zorunluluk sonucu gibi .. Yandaki karelere bakarsanız, gibi de değil .. öyle.

Bu durum ilgili yönetmeliklerle açıklanabilir mi ..

Bu yönetmeliklerde adı bile geçmez balkonların.

Kentlerimizdeki günlük yaşamlarda, tasarımcı ve kullanıcı açısından balkonların önemi gözardı edilebilir mi ..

Balkonları mimar gözü ile irdeleyen Hülya Koç'a göre bu mekanlar, tartışmasız, "özel yaşam alanları"ndan biridir ve "iç mekan uzantıları" olarak konutlarda yer almalıdır.

Ancak, Mehmet Hamuroğlu, yapı adası düzenindeki yapılaşmalarda yan balkonların -etken yapı parçaları ve etkilenen yaşam alanları olarak- mikroklima üzerindeki olumsuz etkilerine değinerek, bina yüksekliği ile yan ve arka komşu mesafeleri bağlamında getirilen imar kurallarının yeniden düzenlenmesi gerektiği üzerinde durmaktadır.

Kentsel bir özel dış mekan birimleri olarak balkonların, kendilerine atfedilen mekansal değerlere ulaşabilmeleri için, bu değerlerin temellenebileceği mekansal nitelikleri de taşıyor olmaları gereklidir. Mekansal niteliğin bina tasarımı bazında mimarlığın, bitki tasarımı bazında peyzaj mimarlığının etkinlik alanında çözümlenmesi / oluşturulması beklendiğine göre, balkonlar mimari mekanlar olarak aynı zamanda bina ve peyzaj tasarımcılarının ortak çalışma alanları da olmalıdır. Böylece bitkisel tasarımlar için önemli kriterler olan yön (bakı), yalıtım, balkona gelecek canlı ve cansız yükler gibi konuların yanında, bitkilerin kendilerinden beklenen işlevleri gerçekleştirilebilmeleri için onlara her şeyden önce gelişmelerine yetecek miktarda kök yayılma ortamı hazırlamak, sulama işlemini ve iklim koşullarını (yağış, rüzgar, sıcaklık) gözardı bırakmayan düzenlemeler yapmak olanaklı hale gelecektir.

Balkonları peyzaj mimarı gözü ile ele alan Erhan V. Küçükerbaş ile Nihan B. Aslan'ın yazılarında buna ilişkin görüşleri bulacaksınız.

İç mekanın dışarıya/doğal açıklığa uzantıları biçiminde tanımlanan balkonlar, ağırlıklı dinlenim işlevlerine ek olarak, kentlerimizin ekolojik dengeleri bağlamında, çatılar'da işlediğimiz gibi, belli işlevleri de yüklenemezler mi.. Özellikle enerji üretim ve tüketime bağlı olarak açığa çıkan ve çok doğalmış gibi, planlama eyleminin bilinç dışı bir tutumuyla, soluduğumuz havaya salınan CO₂'in karbonunun, fotosentetik verimi yüksek olan C4 bitkileri yoluyla doğal olarak bağlanması, balkonlar özelinde gündeme getirilemez mi .. Bu düşüncenin uygulamaya dönüşmesi, galiba, balkonlarımıza tasarım ve kullanım aşamalarında başka bir gözle bakmamızla başlayacaktır. □

Fotografilar: Hakan Akdemir

* Prof. Dr. Ing., Peyzaj Planlamacı, D.E.Ü. Mimarlık Fakültesi

Konutlarda Özel İç Mekan Uzantıları

Hülya KOÇ*

Bu yazı, konutlarda çoğunlukla yer alan, bazılarında ise bulunmayan bir özel yaşam alanının farklı biçimlerini ele almaktadır. Ağırılık, balkonlar konusundadır. Örnekler, bir uzak ülkenin, kışları uzun ve soğuk geçen bir eyaletinde, yaz aylarında gözlenen balkon ve verandaları da içermektedir.

Balkon, teras ve veranda gibi mekanların konut birimi içindeki yeri ve önemini belirlemek üzere, basit birkaç soru sorulabilir.

- Mutfaksız konut birimi olur mu?
- Olmaz
- Oturma odası konut birimi olur mu?
- O da olmaz.
- Peki, balkonsuz apartman dairesi olur mu?
- Olabilir.

En azından, "3030 Sayılı Kanun Kapsamı Dışında Kalan Belediyeler Tip İmar Yönetmeliği"ne göre olabilir. Bilindiği gibi bu yönetmeliğin bir maddesinde bir konutta bulunması gereken mekanlar sayılmaktadır. Bu mekanlar arasında balkon bulunmamaktadır. Minimum boyutları konusunda bir sınırlamaya da rastlanılmamaktadır. Yine, Tip İmar Yönetmeliği'ne göre, "brüt inşaat alanı, binanın inşaa edilen bütün alanları toplamıdır. Bu alana ışıklıklar, her nevi hava bacaları, katta yapılacak açık verandalar ve saçaklar dahil edilmez" demektir madde 16. Yapı inşaat alanı hesaplamasında da açık çıkmalar yapı inşaat alanına dahil edilmemektedir. Acaba, veranda, ışıklık ya da hava bacası gibi bir mekan mıdır? Kullanım biçimi ve fiziksel özellikleri açısından pek benzerlik bulunmamaktadır. Acaba bu dahil etmeme tasarımı ve kullanımda neler sağlayabilir, neler getirmiştir?

Alan kaygısı olmaksızın istenildiği ölçüde büyük balkonlar, teraslar vb. tasarlanmasını sağlayabilmektedir. Diğer taraftan bu dahil etmeme tassa-

rimda "çok dikkate almama" sonucuna yol açabilir mi? Hesaplama için 0.01 m². bile kullanılmaya çalışılırken, hesaba katılmayan bir iç mekan uzantısının boyutları konusunda ayrıntılandırma daha arka planda yer alan bir kaygı biçimine dönüşebilmektedir. Uygulamada bu durum, 0.90 cm. genişlikte, 5-6 m. uzunlukta balkonlar biçiminde ifade bulabilmektedir. Yine, hesaba katılmayan "açık çıkmalar" sonradan "kapalı" hale getirilmektedir.

Acaba balkonlar hiç olmasalardı konutlarımızda, nelerden yoksun kalırdık? Acaba, balkonların (veya diğer iç mekan uzantılarının) bulunmasından vazgeçemeyecek kadar bu mekanları önemli kılan işlevler var mı? Bu işlevler hangi koşullarda nasıl değişir ki, balkonlar da önem kazanır ya da yitirir? Yanıtlar kullanımlarda gizli.

Diğer iç ve dış mekanlar gibi bu mekanlar da, buldukları yere ve zamana bağlı olarak, sosyo-ekonomik yapının, iklimin etkileri doğrultusunda biçimlenmektedirler. Farklı konut tiplerinde, farklı kat adetlerindeki yapılarda, çeşitli konumlarda yer almakta, çeşitli boyutlarda, biçimlerde, ve malzemelerle gerçekleştirilmektedirler, balkon, teras, veranda gibi yaşam alanları. Kullanımlarının da yine yukarıdaki etkenler doğrultusunda, çeşitli işlevlere yönelik olduğu gözlenmektedir.

- Örneğin, çevremizdeki balkonların,
- dışarıda oturmak, hava almak,
 - manzarayı seyretmek,
 - güneşlenmek,
 - giysileri kurutmak, havalandırmak,
 - bitki (çiçek veya sebze) yetiştirmek,
 - küçük onarımlar yapmak,
 - çocukların oyun oynaması
 - bazı eşyaları depolamak,
 - yakıt (gaz bidonunu, kömürü, odunu, tüpgazı) koymak,
 - çöp kovasını bulundurmak,
 - komşularla konuşmak,

*Balkonlar, teraslar, verandalar,
Hep iç ve dış mekanları birbirine bağlar.*

Terastan bakmak, Ontario Gölü'ne Toronto.

Yine Ontario Gölü manzaralı şeffaf balkonlar, Toronto.

* Mimar, Dr. D.E.Ü. Mimarlık Fakültesi Öğretim Üyesi

En çok sardunyaları severim, Ya siz? Toronto

• sokaktan geçenleri izlemek
• konutun "bize ait" olduğunu belirtmek ve/veya kendimizi ifade etmek,
• ve diğerleri, (evcil hayvan beslemek, kışık sebze kurutmak, reçeli güneşte bulundurmak, sepet sarkıtarak seyyar satıcıdan alışveriş etmek vs.)

gibi çok çeşitli aktiviteler için kullanıldığı gözlenmektedir. Acaba bu kullanım biçimlerinden hangileri, başka iç mekanlarda sağlanmadığı için bu mekanlara taşmıştır, hangileri gerçekten başka herhangi bir mekanda karşılanamayan aktivitelerdir? Hangileri kısa zamanda değişme eğilimindedirler?

Çeşitli işlevleri arasında, balkonların, diğer mekanlardan ayrılan temel işlevi, özel bir iç mekan uzantısında "dışarıda yaşama" olarak belirmektedir. Bu işlevi ile iç ve dış mekanları bütünleştirmektedirler, balkonda yaşamaya, oturma, yemek yeme, güneşlenme, sohbet gibi aktiviteleri kapsamaktadır. Bu işlev doğrultusunda aldığı biçim, konutun tipine ve tüm tasarımına, kullanım süresi ise iklime ve kullanıcının yaşantısına bağlı olarak değişmektedir.

Ontario'da da balkon, teras, veranda gibi iç ve dış mekanı bütünleştiren yaşam alanları farklı konut tiplerinde çeşitli biçimlerde, çeşitli malzemelerle, yapılarda çeşitli konumlarda yer alıyorlar. Apartmanlarda yapının köşesinde, ortasında, yapı boyunca, metal, beton, tuğla, cam gibi çeşitli malzemelerden korkuluklarla, çeşitli büyüklük ve boyutlarda balkonlar, zaman zaman yapılara renk katan, zaman zaman monoton görünümün sunan elemanlar biçiminde. (Bakınız, fotoğraflar)

Balkonların kullanımını kolaylaştıran tasarımcılar, yine de balkonlara asıl renk katan, onlara bir kez daha baktıran, tasarımcılardan çok kullanıcılar. Balkonlar, kullanıcıları, yaşantıları hakkında birşeyler anlatıyorlar. Balkonda oturacak zamanı ya da alışkanlığı olup olmadığını, güneşi, rüz-

garı, rüzgar fırladığını, bayrağını, kuşları, kelebekleri sevdiğini, sevdiği çiçekleri söylüyorlar bize. Bitkiler ve çiçekler ise, katıldıkları her mekanı olduğu gibi balkonları da güzelleştiriyorlar. (Bakınız, fotoğraflar)

Balkonlarda yer alan aktiviteler de çeşitli. Ancak, depolama özel iç mekanlarda sağlanınca, çamaşırlar çoğunlukla çamaşır kurutma makinelerinde kurutulunca, mutfaklar elektrikli fırınlı olunca, apartmanlarda çöp bacası bulununca, ısıtma merkezi sistemle yapılıncaya, birkaç saksıdaki bitki oturma odalarına pencere önlerine alınınca, çokkatlılardan sokağı izlemek güçleşince, çocuklar kreşe gidince ve en önemlisi, kışlar çok soğuk ve uzun geçince balkonların kullanım süresi, kullanım biçimleri de etkilenmektedir.

Ontario'da soğuk ve uzun geçen kış mevsimi balkonların kullanım süresini kısıtlayıcı önemli bir etken. Zaman zaman balkonsuz, yalnızca camekan biçiminde çıkmaları bulunan apartmanlara da rastlanabiliyor. Öndeki manzara Ontario gölü olduğunda ise, balkonlar bu yöne dönüyor, hatta teras biçimine dönüşüyor. Korkuluklar ise, iç ve dış mekanı bütünleştirmede görüntüyü en iyi sağlayabilecek cam malzemeye. (Bakınız, fotoğraflar)

Evlerin ise, verandaları ("porch"ları) var. Verandalar eski evlerde ön cephede yer alıyorlar. 1900'lerin ilk yarısında inşa edilmiş bu konutlar, girişe arkasını dönmüş yeni evler gibi değiller. Yeni evlerde dış mekânla bütünleşme arka bahçeye ("backyard"a) yönelik, teras da burada. Öh bahçe çoğunlukla geçiş ve vitrin olarak işlev görüyor. Eski evlerdeki verandalar ise, kullanımı ile sokakla bütünleşen bir dış mekân bağlantısı. Toronto'da özellikle eski Akdenizli göçmen ailelerin oturduğu semtlerde verandalar yaşıyorlar. Verandalar rahat sandalyeleri ile yaşlıların ve aile bireylerinin oturduğu, gelen geçeni, sokaktaki çocukları / gençleri izlediği,

Balkonlar, her konumda, olmaz mı? Toronto.

yazın ılık akşam saatlerinde komşuların sohbet edebildiği özel mekanlar. Küçük onarımların yapılabilmesine de olanak sağlıyorlar. Ancak ön bahçenin vitrin işlevi de sürüyor. Bahçe olduğunda bile konut girişleri, verandalar çiçekli saksılarla bezeniyor. Apartmanların balkonlarındaki çiçekler ise, üst kottarda mini bahçeler sağlama özlemine işaret gibi görünüyorlar. (Bakınız fotoğraflar).

BİTİRİRKEN

İç ve dış mekânın bütünleşmesi, her konut tipinde, her iklimde, her yaşantıda, her dönemde, her yerde farklı biçimlerde karşılanmaya çalışılan bir gereksinme. Sorun, bu gereksinmeyi değişkenler doğrultusunda işlevine uygun büyüklükte, uygun konumda ve uygun biçimde sağlamakta.

Balkonlar kayıp alanlar mı? Kayıp olanlar, kullanılmayanlar, amaç dışı kullanılanlar, hiç güneş alamayanlar, uygun büyüklükte olmayanlar.

Yılın büyük bir bölümünün dışarıda yaşamaya olanak verecek kadar ılık geçtiği iklimlerde, balkonlar, teraslar ve verandalar iç mekânlarda sağlanamayan olanakların, zorunluktan kaynaklanarak taşıdığı alanlar olarak değil, özel bir yaşam alanı, iç mekân uzantıları olarak konutlarda yer almalı. O zaman hem yapılarımız daha da güzelleşecek, hem de yaşantılarımız zenginleşecek. □

NOTLAR:

1. Ontario, Kanada'nın güneydoğusunda yer alan bir eyalet. Fotoğraflar bu eyaletteki Toronto ve Peterborough kentlerinden. İkibuçuk milyona yakın nüfusu ile Ontario Gölü kıyısında yer alan Toronto, eyalet başkenti. Kuzeydoğusunda, yaklaşık iki saat uzaklıkta yer alan Peterborough ise, 69000 nüfusu ile bölgenin orta büyüklükteki kentleri arasında bulunuyor.

Bir sabah, 36. kattan bakmak, Ontario Gölüne.

Balkonlar, yapı boyunca yatay hatlı, Toronto.

Şeffaflık, balkonlarda da, Toronto.

Balkonlar Üzerine

Mehmet HAMUROĞLU*

Balkonlar imar yönetmeliklerinde Türkçeleşerek "açık çıkma" olarak adlandırılmaktadır. Bunların yan ve arka komşu parsellere olan uzaklıkları, tabii zeminde altlarına kadarki düşey mesafeleri, ön bahçe veya yollara ne kadar uzanabileceği ayrıntılı olarak belirtilmektedir.

Bildiğimiz kadarı ile hiçbir imar yönetmeliği "açık çıkma" yani balkon yapılması için bir zorunluluk getirmemektedir. Ama, "açık çıkmalar" inşaat alanı, Taban Alanı Katsayısı veya Kat Alanı Katsayısı gibi bina büyüklüğünü kısıtlayan kuralarda hesaba katılmamakta, yani yok sayılmakta olduklarından, hemen her inşaat yapan ihtiyaç olup olmadığına, kullanılıp kullanılmayacağına bakmaksızın yapılabilecek her yere balkon yapmaktadır. Bunların bir kısmı kullanma izni alındıktan sonra stor ve camekanla kapatılarak binanın kapalı alanlarına dahil edilmekte, bir kısmı ise özellikle banyo ve mutfak ile ilgili eşya ve malzemelerin depolanmasında kullanılmaktadır. Akaryakıt depoları, variller, bidonlar, gaz tüpleri, koliler, leğen ve kovalar, tavan süpürgeleri özellikle yan ve arka balkonların sürekli müdavimleridir.

Ön balkonlar ise büyük çoğunlukla amaçlarına uygun şekillerde kullanılmaya devam ediliyorlar. Sıcak yaz günlerinde apartman yaşantısının tek çözümü olan ön balkonlar vazgeçilmezliklerini hala sürdürüyorlar. Stor ve camekanla kapatılmaya ön balkonlarda yer yer rastlanılsa da konut binalarının cephelerindeki geniş ön balkonlar İzmir binalarının en önemli özelliğidir.

Binaların iki katlı yapıldığı zamanlarda yan ve arka komşu mesafeleri bina yüksekliğinin yarısı kadar alınır. Daha sonraları kat yükselme izinleri verilirken yan ve arka komşu mesafelerindeki bu kuralı Belediyeler gözardı ettiler ve iki katlı binalara göre belirlenen 3 m.lik yan ve arka bahçe mesafelerini 8 katlı binalara da aynen uyguladılar. Bu imar kuralı çiğnenmeden uygulanmış olsa idi 8 katlı bir bina için yan komşu mesafesi 12 m. ve iki bina arası 24 m. olacağından iki katlı eski binaların yerine daha çok katlı bina yapmak olanaksız olacaktır.

Bugünkü uygulamada yan komşu mesafesi 3 m. olarak uygulanmakta ve iki yüksek katlı bina arası 6 m. olmaktadır. Ancak yan komşulara 2 m.ye kadar açık çıkma ile yaklaşıma izni verildiğinden iki bina arası balkondan balkona 4 m. ye kadar düşmektedir. Böylelikle yan ve arka komşulara doğru 1 m. derinliğinde boydan boya yan balkonlu bina tipleri ortaya çıkmıştır.

4 m. aralıkla sıralanan bu bina aralarına ağaç dikmek ve büyütme olanağı kalmadığından halkın "betonlaşma" diye adlandırdığı görüntünün en önemli sebebi bu sıkışıklık yaratmaktadır. Herhangi bir yeşilin yaşayamayacağı kadar dar ve ışısız bu bina araları hemen hemen bütün ülkedeki kentlerde birbirinden farksız bir şekilde oluşmuştur.

1 m. genişlikteki yan ve arka balkonlar dar olduklarından ve 4 m. önlerinde başka bir binaya baktıklarından yeterli görsel açıklığı sağlamamakta, depo ve çamaşır asma dışındaki kullanımlara olanak vermemektedir. Buna rağmen yan balkon yapılması mecburiyeti olmadığı halde hemen hemen bütün inşaatçılar boydan boya balkon yaparak bu haklarını sonuna kadar kullanmaktadırlar.

Bugünkü yapıldıkları özellikleri ile yan ve arka balkonlar hem bir israftan hem de bir pasaklılık yuvasından başka bir şey değildirler. İşin üzücü olan yanı bu yapı düzeninin aynen yeni planlanan gelişme alanlarında da uygulanmakta oluşudur. Bina yanlarına yeterli ışık ve hava sağlayan ve komşulardan rahatsız olunmayacak uzaklıkta binalar, geniş yan bahçelerde ağaçların yetişmesinin ve kentin yeşil bir görünüm almasının ilk koşuludur. □

Fotografilar: Hakan Akdemir

* Mimar

Balkonlar

Erhan Vecdi KÜÇÜKERBAŞ*
Nihan Bulgun AŞLAN**

Kentlerdeki yoğun yapılaşmanın yatayda ve düşeydeki gelişimi mevcut olan doğal kaynakların (hava, su, toprak, bitki örtüsü) değişimine ve baskı altına girmesine neden olmaktadır. Bu değişimler sonucu bir zamanlar kırsal mekan olan kentler bir anlamda beton ve demir yığınlarından oluşmuş çöllere dönüşmektedir. Bu da insanın hızla artan bir şekilde doğadan uzaklaşması anlamına gelmektedir.

Doğal ortamlarda yaşamı özleyen kentli bu gereksinimi, sınırlı olan ev bahçelerinde, avlularda, teraslarda yada balkonlarda karşılamak zorundadır.

Kentlerde yaşayan her birey yaşamını bahçeli bir evde sürdürmeye ve bu bahçede kopmuş olduğu doğanın minyatür örneğini oluşturacak doğaya olan büyük gereksinimini az da olsa gidermeye özlem duyar. Ancak ne yazık ki her insan bahçeli bir evde yaşama şansına sahip değildir. Bitkiler ile düzenlenmiş mekanlara sahip olma özlemi, onları olanakları ölçüsünde balkon ve pencerelerini bitkilendirmeye iter. Endüstriyel ve teknolojik alanlardaki hızlı ilerlemenin kent üzerindeki olumsuz etkileri arttıkça, bireylerin sahip oldukları bu olanakları değerlendirme çabaları da o oranda artmaktadır.

Bu da balkonların günümüz insanlarının yaşamında önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir.

Kısaca balkon bir yapı cephesinde genellikle çıkıntılı olarak yapılan, bir kapı ile iç mekanlara bağlanan, parmaklık ya da korulukla çevrili yer olarak tanımlanabilir.

Yapı yada yapı elemanları başlığı altında yazılmış birçok yayında yapı bileşenleri temeller, duvarlar, merdivenler ve çatılar olarak tarif edilmektedir. Bu da bize balkonların mimari

yapı içerisinde yapının bir bileşeni değil aksine yapının dış cephesini süslemeye yarayan bir öge olarak düşünüldüğünü göstermektedir.

O nedenle eski konutlarda balkonlar, genellikle, yapı cephesinden öne doğru taşımışlardır ve yapıyla bağlantıları dar bir alanda gerçekleşir. Bu konutlarda balkonun tabanı, boşlukta duran bir döşeme tabanı görünümündedir. Oysa günümüzde balkonlar, genellikle yapının cephesi içinde kalacak biçimde yapılmakta, ayrıca elden geldiğince, güzel bir manzaraya, bir iç avluya ya da bahçeye bakmasına, böylece kent trafiğinin gürültüsünden korunmasına özen gösterilmektedir.

Yani balkonlar yapının mimari çözümü sırasında sadece bir süsleme ögesi yada yanlış kullanım (odunluk, kömürlük) mekanları olarak değil aksine yukarıda belirtildiği gibi günümüz kentlilerinin kendilerine özgü ve kendilerinin yarattıkları, bitkilerle desteklenmiş iç mekanların dışa açılımını sağlayan nefes alabildikleri mekanlardır.

Özellikle İzmir ilinde içinde bulunduğu coğrafik kuşakta balkonların sıcak yaz akşamlarında kent insanı için önemi bilinmektedir.

Balkonlar benzeri işlemlere sahip diğer mekanlardan farklı olarak çoğu olumsuz çeşitli özelliklere sahiptir.

Balkonları daha yaşanır ve sevecen kılan düzenlemelerde kullanılan, çeşitli elemanların en önünde yer alan bitkiler için çoğu olumsuz olan bu özellikler kısıtlayıcı faktör olmaktadır.

Bitkisel ağırlıklı düzenlemelerde başarı bu özelliklerin iyi bilinmesi ve buna bağlı olan sorunların en aza indirilmesine yönelik önlemlerin alınması ile orantılıdır.

Balkona ilişkin bu özellikler; yön (bakı), iklim koşulları (yağış, rüzgar, sıcaklık), sulama, yalıtım, balkona gelecek canlı ve cansız yükler ile balkonun statığı gibi faktörlerdir.

Balkonların düzenlenmesinde ağırlıklı kullanılan bitkilerle birlikte işlevsel ve estetik özelliği olan bazı elemanlar (bitki kapları, süs havuzları, kayalar, plastikler v.b.) da kullanılmaktadır.

Balkonlarda kullanılan bitkilerin türleri, büyük ölçüde kullanıcının zevkine göre değişir. Ancak çok çiçek açan ve çiçeklenme süresi uzun olan bitkilerin seçilmesi istenilen etkinin yaratılmasında en büyük etkindir.

Balkonlarda yetiştirmeye uygun bitkilerde aranacak özellikler;

- Zayıf bir kök hacim sistemine sahip olmakla birlikte normal bitki gelişmesi göstermeli,
- Balkon ve çevreyle uyumlu, dekoratif bir etki sağlayabilen, sarılıcı, sarkıcı yada hacimsel olmalı,
- Çiçekleri için yetiştirilen tek yıllık bitkiler söz konusu olduğunda;
- Tohum ekim zamanına göre belirli bir dönemde çiçeklenmeli,
- Uzun süre çiçekli kalmalı,
- Mevsimlere göre dekoratif özelliğinin devamını sağlamalıdır.

Bazı bitkiler, dikim zamanları, vejetasyon süreleri, adaptasyon yetenekleri ve kendine özgü karakterleri nedeniyle bütün mevsimlere uyum sağlar. Bu nedenle kışın bile bitkisel bir dekor oluşturabilirler. Bitkinin çiçek açıp, açmaması, bitki türüne ve balkonlardaki konumuna bağlıdır.

Yön ve mevsimlere bağlı olarak seçilecek bitkiler farklılık gösterirler.

İyi ve sağlıklı şekilde balkonlarda yetiştirilmesi ve uzun süreli çiçeklenme göstermesi itibarıyla deneyimlere da-

yanarak tespit edilen bazı bitki türlerine örnek olarak;

- Daima Yeşil İbrelili Bodur Bitkiler**
Abies balsamea '*Nana*' (Bodur Gökmar)
Chamaecyparis obtusa '*Nana Gracilis*' (Ateş servisi)
Chamaecyparis pisifera '*Filifera Nana*' (Sawara Yalancı Servisi)
Juniperus chinensis (Çin Ardıç)
Juniperus horizontalis '*Glavca*' (mavi Yayılcı Ardıç)
Juniperus squamata (Mavi Sedir Ardıç)
Pinus mugo '*Mughus*' (Mugo Çamı)
Pinus pumila '*Glavca*' (Mavi Sürüncü Çam)
Taxus baccata '*Repandens*' (Adi Porsuk)
Thuja occidentalis '*Recorva Nana*' (Bodur Batı Mazısı)

- Yapraklı Odunsu Bitkiler**
Berberis thunbergii '*Atropurpurea Nana*' (Kir. Yapraklı Bodur Kadın Tuzluğu)
Berberis verruculosa (Kadın Tuzluğu)
Buxus sempervirens (Top Şimşir)
Contoneaster sp. (Dağ Muşmulası)
Hedera helix (Duvar Sarmaşığı)
Viburnum davidii (Kartopu)
Calluna vulgaris (Adi-Süperge Çalısı)
Erica carnea (Kar Funda)
Azelea sp.
Chaenomeles sp. (Süs Ayvası)
Hydrangea arborescens (Ortanca)
Jasminum nudiflorum (Yasemin)
Lonicera sp. (Hanımeli)
Potentilla fruticosa (Çalimsı Pamakotu)
Spireae bumalda (Keçi Sakalı)
Yucca filamentosa (Avize Çiçeği)

- Güneşli Alanlar İçin Otsu Bitkiler**
Achillea ageratifolia (Arap Saçı)
Alyssum montanum (Alisyum)
Campanula sp. (Çan Çiçeği)
Dianthus sp. (Karanfil)
Geranium dalmaticum (Geranyum)
Gypsophila repens (Gelin Çiçeği)
Plox subulata (Alev Çiçeği)
Sedum sp. (Dam Koruğu)

* Yrd. Doç. Dr. E.Ü. Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü Öğretim Üyesi

** Peyzaj Yük. Mim. E.Ü. Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü

Yarı Gölge ve Gölge Alanlar için Bodur Otsu Bitkiler

Ajuga reptans (Mayasıl Otu)
Saxifraga X Arenosil (Taşkıran)
Vinca minör (Cezayir Menekşesi)

Güneşli Yerler için Orta Büyüklükte Otsu Bitkiler

Aster sp. (Aster)
Chrysanthemum sp. (Krizantem)
Euphorbia polychroma (Noel Yıldızı)
Gypsophila paniculata (Gelin Çiçeği)
Sedum telephium (Dom Kuruğu)

Yarı Gölge ve Gölge Yerler için Orta Büyüklükte Otsu Bitkiler

Geranium sp. (Geranyum)
Primula vialii (Primula)

Soğanlı Bitkiler

Crocus sp. (Krokus)
Eranthis hyemalis (Erantis)
Galanthus sp. (Galantus)
Hyacinthus orientalis
Iris reticulata (Iris)
Lilium sp. (Zambak)
Muscari sp. (Muskari)
Narcissus sp. (Nergis)
Tulipa sp. (Lale)

Güneşli Alanlarda Kasa ve Bitki Altı Bitkilendirme için Tek Yıllık Yazlık Çiçekler

Begonia sp. (Begonya)
Calceolaria integrifolia (Çanta Çiçeği)
Calendula officinalis (Portakal Nergisi)
Callistephus chinensis (Saray Patı)
Crysanthemum sp. (Krizantem)
Dahlia sp. (Dalya)
Dianthus chinensis (Çin Karanfil)
Eschscholzia californica (Acem Lalesi)
Gazania sp. (Koyun Gözü)
Gotetia grandiflora (Godetya)
Impatiens balsamina (Cam Güzeli)
Lobelia erinus (Lobelya)
Lobularia maritima (Lobulya)
Salvia splendens (Ateş Çiçeği)
Senecio bicolor (Bahçe kül Çiçeği)
Tagetes sp. (Kadife Çiçeği)
Verbena sp. (Mine Çiçeği)
Zinnia sp. (Kırlı Hanım Çiçeği)

Geleneksel Balkon Bitkileri

Palergonium sp. (Sardunya)
Petunia sp. (Petunya)
Fuchsia sp. (Küpe Çiçeği)
Lantana camara (Ağaç Minesi)

İlkbahar ve Yaz Öncesi Çiçek Açan Erkenci Bitkiler

bellis perennis (İstanbul Papatyası)
Cheiranthus cheiri (Şebboy)
Myosotis sp. (Unutma Beni Çiçeği)
Primula sp. (Primula)
Viola sp. (Menekşe)

Tırmanıcı ve Sarılıcı Bitkiler

Convolvulus tricolor (Gündüz Sefası)
Cucurbita pepo (Süs Kabağı)
Ipomoea tricolor (Gece Sefası)
Lathyrus odoratus (Kokulu Bezelye)
gibi bitkiler verilebilir.

Bitkilerin kendilerinden beklenen işlevleri gerçekleştirebilmeleri için onlara her şeyden önce gelişmelerine yetecek miktarda kök yayılma ortamı (Toprak, Torf, Perlit, Turba, vb.) ve dolayısıyla bu ortamın konulacağı uygun bitki kapları hazırlamak gerekmektedir.

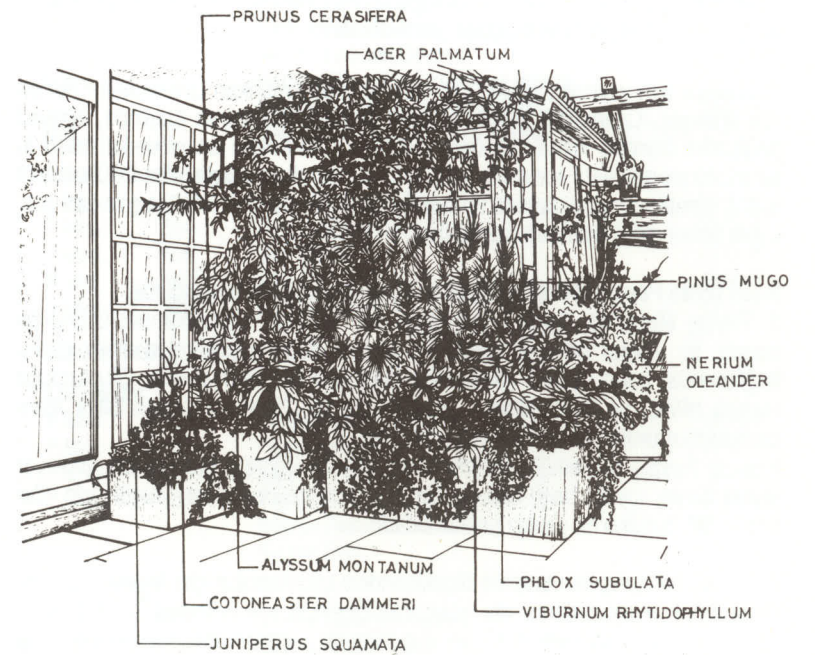
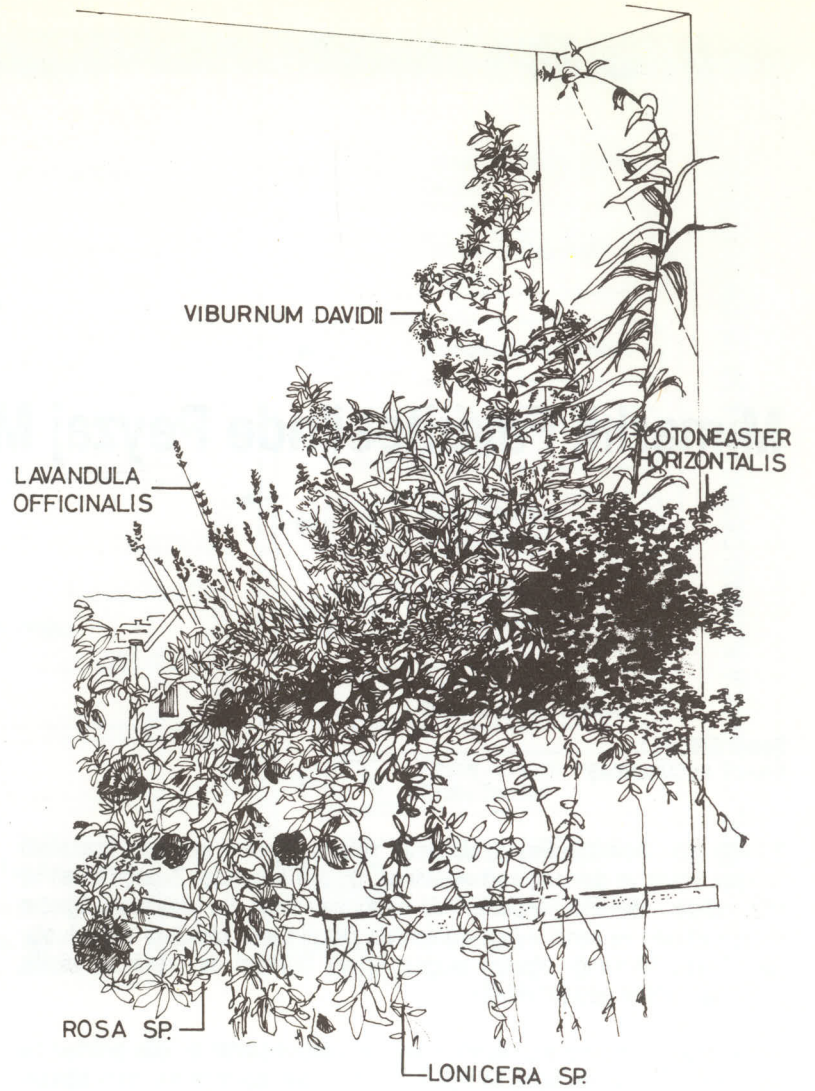
Balkonlarda kullanılmak üzere çeşitli şekilde ve boyutta bitki kabı bulmak mümkündür. Pişmiş toprak, plastik, metal, fiberglass ve cam gibi değişik malzemelerden yapılan her bitki kabının diğerlerine göre avantajları ve dezavantajları olmaktadır. Bitki kabı seçimi, her kabın özellikleri göz önüne alınarak kullanılacağı mekana uygunluğu ve kullanım amaçlarına göre yapılmalıdır.

Özel olarak üretilen bitki kapları yanında, kullanılmayan yada antika özelliği taşıyan bir çok ev ve bahçe gereçleri (vazolar, küpler, testiler, el arabaları, döküm ütüler, örgü sepetler, vb.) de bitki kabı olarak kullanılabilir.

Kentsel yerleşim alanlarında balkonların halk tarafından düzenlenmesi çabaları zamanla yerel yönetimlerin de dikkatini çekmekte olup, bazı il ve ilçelerde, aynı zamanda teşvik amacıyla "güzel balkon yarışması" adı altında, ilki 70'li yıllarda Buca Belediyesi olmak üzere 1983 ve 1984 yıllarında İzmir Belediyesi, 1989 yılında Kuşadası Belediyesi, 1992 yılında Bornova Belediyesi, 1993 yılında da Karşıyaka Belediyesi tarafından yarışmalar düzenlenmiştir.

Ancak yerel yönetimlerin bu konuya karşı gösterdikleri ilginin ciddiyetini, şimdiki kadar yarışmalara ilişkin arşivleme çalışmalarının yetersizliği ile yarışmaya seçilen jüri üyeleri ve onların oluşturduğu değerlendirme kriterlerinden anlamak mümkündür.

Bu itibarla balkonlarla ilgili gerçekleştirilecek tasarım ve uygulamalara sağlıklı yön verebilmek amacıyla, balkon mekanlarını yaşanır kılan tüm öğelere yönelik, çeşitli ve kaliteyi ön planda tutan, konuyla ilgili sektörlere üretimi artırıcı teşviklerin yapılması ile halkın ve bu konuda bilinçlenmesini sağlayacak çalışmaların gerçekleştirilmesi ve özellikle yerel yönetimlerin bu konuya daha ciddi bir şekilde eğilmeleri gerekmektedir. □

Mimarlık Fakültesi'nde Peyzaj Mimarlığı Öğretimi

Şenel ERGİN *
Erhan V. KÜÇÜKERBAŞ**

Bilindiği gibi ülkemizde Peyzaj Mimarlığı Yüksek Öğretimi lisans ve lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) kademelerinde, üç ayrı kurumda- Ziraat, Orman ve Mühendislik - Mimarlık Fakülteleri'nde sürdürülmektedir. Bu fakültelerin öğretim üyesi kadroları ve kendi eylem alanlarında geliştirdikleri bilinçlere bağımlı olarak, Peyzaj Mimarlığı öğretim programlarının içerikleri de nitelik ve nicelik açısından farklılık göstermektedir.

Ekteki program önerisi hazırlanırken yapılan görüşmelerde de dile getirilen bu fiili durum, Türkiye'nin konu ile ilgili koşulları neden gösterilerek, bazı öğretim üyelerince hâlâ savunuluyor olsa da, bir üniversite eğitimi bağlamında ve Peyzaj Mimarlığı Bilim Dalı'nın gerçekliği içinden yapılacak bir değerlendirme, fiili durum olan bu parçalı öğretim savunulamaz. Çünkü Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik - Mimarlık Fakültelerine öğretim programı ve meslek bilinci kapsamında eklenildiğinde "doğa" içeriğini, Ziraat ve Orman Fakültelerine yine öğretim programı ve meslek bilinci kapsamında eklenildiğinde de "planlama" ve "tasarım" içeriğini büyük ölçüde yitirmektedir.

Ülkemizde son yıllarda özellikle Fen Bilimleri'nde Amerikan Üniversiteleri'nin etkisi artmıştır. Lisansüstü programlarının İngilizce olmasının ötesinde, öğrenci değişimini olanaklı kılmak ve öğrencilerimizin Amerikan üniversiteleri'ndeki lisansüstü programlara sorunsuz katılımını sağlamak amacıyla, ülke fakültelerinin lisans öğretim programlarında mutabakat sağlanması (burada uyuşmadan çok, uyum anlamında) üzerinde özenle durulmaktadır.

Bu iki nokta Peyzaj Mimarlığı öğretimi açısından değerlendirildiğinde:

1. Peyzaj Mimarlığı "doğa", "planlama" ve "tasarım" kavramlarının üçünü birarada, bir sistem anlayışı içinde ve ülkenin doğal - kültürel/ideolojik yapısı bağlamında, kendi eylem alanlarında irdeleyen bir bilim dalıdır. Oluşturduğu meslek bilinci, ne Mühendislik - Mimarlık ne de Ziraat ve Orman Bilim Alanları'nda oluşturulan meslek bilincine benzer.

Kısaca: Peyzaj Mimarlığı öğretimi hangi yüksek öğretim kurumunda yapıyor olursa olsun, içeriği bağlı olduğu kuruma göre belirlenemez. Bugün için "belirlenir" fiili durumu bir yanlışı anlatmaktadır.

2. Peyzaj Mimarlığı'nın tasarım ölçeklerindeki uygulamalar için Amerika'daki birikim örnek oluşturabilirse de, planlama ölçekleri için referans ülkeleri, kavramsal ve kuramsal gelişmeler ve uygulamalar kapsamında, Kıta Avrupası ile İskandinav Ülkeleridir.

Kısaca: Amerikan Üniversiteleri'ndeki öğretim mutlak model olarak alınmaz.

Peyzaj Mimarlığı kapsamında Peyzaj Tasarımı ve Peyzaj Planlama Dallarında yüksek lisans derecesi verecek olan program önerisi üç ana ders bölümünden oluşmaktadır.

1. Farklı lisans programlarından gelecek öğrenciler için, yüksek lisans programı öncesi - **İntibak dersleri**
2. Proje, ortak dersler ve seçme derslerden oluşan temel program - **temel dersler**
3. Öğretim başında yüksek lisans öğrencisinin danışmanı ile birlikte seçtiği uzmanlık alanına yönelik, projeleri ile tez çalışmasını destekleyecek olan - **bütünleyici ders grupları**

Peyzaj Planlama öneri yüksek lisans programı, dört alt - program ya da alt uzmanlaşma dallarında öğretimin gerçekleştirilmesine olanak sağlayacak biçimde oluşturulmuştur. Bu dallar sırası ile:

1. Doğa ve Peyzajı Koruma,
2. Dinlenme (Rekreasyon) Planlaması,
3. Nazım ve Uygulama İmar Planlamasına Entegre Yeşil Alan Planlaması,
4. Çevresel Etki Değerlendirmesi'dir.

İleride, Peyzaj Planlama Dalı'nda lisans öğretimine geçildiğinde bu öneri programda yer alan ve de Peyzaj Planlama Bilim Dalı'nın ana çalışma alanlarını oluşturan uzmanlaşma dalları birer yüksek lisans programlarına dönüşebilirler.

Defalarca ifade edildiği gibi, ekteki program örnekleri birer öneridir. Üzerinde durulmaya, düzeltilmeye, tamamlanmaya ve geliştirilmeye gereksinimleri vardır; ancak bu durum öneri çalışmanın yeteri özenle yapılmadığı anlamına da gelmez. Ayrıca, bu tür bir çalışmanın gereği olan - uzun yıllara yayılan yurtiçi ve yurtdışı kaynaklı veri toplama ve değerlendirme gibi - hazırlıkların yanında, özellikle, gerekli olanı, çeşitli nedenlerle zorunlu bulduklarıyla karıştıran ve bunun gerekli olduğunu düşünen olgun öğretim üyeleri yerine (ki, bu davranışları yürüten dengeleri koruma bağlamında tutarlıdır), henüz doktora araştırmalarını tamamlamış olan, eğitim - öğretim ve araştırma genelinde idealist tutum ve davranışların kaybetmemiş genç doktorlarla birlikte çalışma yolu yeğlenmiştir.

Bu bağlamda, aylar boyu süren tartışmaları birlikte götürdüğümüz Dr. Erhan V. Küçükbaş, intibak programlarının hazırlanmasında bizimle birlikte çalışan Mimar Dr. Ayla Çevik ile Şehir Plancısı Dr. Semahat Özdemir, zaman zaman tartışmalarımıza katılan Peyzaj Mimarı Doç. Dr. Bülent Özkan ve daha önce hazırlayarak uygulamaya aldığı bir yüksek lisans programından esinlendiğimiz Mimar Prof. Dr. Mutlu Başakman önerilen programın iyi yönlerini paylaşmaktadır.

* Prof. Dr. - Ing., Peyzaj Planlamacı, D.E.Ü. Mimarlık Fakültesi Öğretim Üyesi

** Y. Doç. Dr., Peyzaj Mimarı, E.Ü. Ziraat Fakültesi Öğretim Üyesi.

İNTİBAK DERSLERİ

Peyzaj Mim. Kökenli öğrenciler için
Şehir Pln. Kökenli Öğrenciler için

Peyzaj Mim. Kökenli Öğrenciler için
Mimar Kökenli Öğrenciler için

TEMEL DERSLER

Peyzaj Planlama Tez Araştırması

Peyzaj Planlama Tez Projesi

a1 Peyzaj Planlama Projesi

a2 Ortak Dersler

a3 Seçme Dersler

a1 Peyzaj Tasarımı Projesi

a2 Ortak Dersler

a3 Seçme Dersler

Peyzaj Tasarımı Tez Araştırması

Peyzaj Tasarımı Tez Projesi

BÜTÜNLEYİCİ DERS GRUPLARI

b1 Felsefe ve Kuram Grubu Dersleri

b2 Türkiye Peyzajı Grubu Dersleri

b3 Ekonomi Grubu Dersleri

b4 Peyzaj Planlama Grubu Dersleri

b5 Kırsal Planlama Grubu Dersleri

b6 Dinlenme Planlaması Grubu Dersleri

b7 Koruma ve Çevresel Denetim Grubu Dersleri

b8 Peyzaj Tasarımı Grubu Dersleri

b9 Peyzaj Mühendisliği Grubu Dersleri

b10 Bitki Bilgisi Grubu Dersleri

ÖZEL UZMANLIK ALANINCA ALINMASI GEREKLİ VE İLGİLİ SEÇME DERSLER

PEYZAJ PLANLAMA ÖĞRETİM PLANI**İntibak Programı**

Peyzaj Mimarı kökenli öğrenciler için

P.Plan	501	Peyzaj Planlama Projesi	(4-4) 6
Pln.	...	Şehir Bilgisi	(2-0) 2
Pln.	...	Planlama Sürecine Giriş	(4-0) 4
Pln.	...	Ülkemizde Planlamanın Kurumsal Yapısı	(2-0) 2
Pln.	...	Sektörel Planlama	(2-0) 2

Şehir Planlama kökenli öğrenciler için

P.Plın.	505	Peyzaj Planlama Projesi	(4-4) 6
P.Plın.	506	Peyzaj Ekolojisi	(2-0) 2
P.Plın.	507	Peyzaj Planlamaya Giriş	(2-0) 2
P.Mim.	506	Bitki Bilgisi	(4-0) 4

Yüksek Lisans Programı**I. Sömestire**

P.Plın.	502	Peyzaj Planlama Projesi	(4-4) 6
P.Plın.	503	Proje Semineri	(1-2) 2
P.Plın.	541	Biyotop Haritalama Tekniği	(2-0) 2
P.Plın.	561	Dinlenme ve Planlama Seçme Ders	(2-0) 2
		Seçme Ders	(2-0) 2

II. Sömestire

P.Plın.	601	Peyzaj Planlama Projesi	(4-4) 6
P.Plın.	603	Tez Semineri	(1-2) 2
P.Plın.	545	Ekolojik Planlama	(2-0) 2
P.Plın.	575	Çevresel Etki Değerlendirme Yöntemleri ve Teknikleri	(2-0) 2
		Seçme Ders	(2-0) 2
		Seçme Ders	(2-0) 2
P.Plın.	602	Tez	

PEYZAJ TASARIMI ÖĞRETİM PLANI**İntibak Programı**

Peyzaj Mimarı kökenli öğrenciler için

P.Mim	501	Peyzaj Tasarım Projesi	(4-4) 6
Mim	...	Mimarî Kavramlara Giriş	(2-0) 2
Mim	...	Tarih İçinde Mekânsal Düzenlemenin Gelişimi (Mısır - Endüstri Devrimi)	(3-0) 3
Mim	...	Modern Mimarîde Strüktür ve Mekan (Post Modernizm - Dekonstrüktivizm)	(3-0) 3
Mim.	...	Geleneksel Türk Mimarlığı (Selçuk-Osmanlı - T.C.)	(2-0) 2

Mimar kökenli öğrenciler için

P.Mim.	505	Peyzaj Tasarımı Projesi	(4-4) 6
P.Mim	504	Peyzaj Mimarlığına Giriş	(2-0) 2
P.Mim.	506	Bitki Bilgisi	(4-0) 4
P.Mim	507	Bitki Ekolojisi	(2-0) 2
P.Mim	508	Bitkisel Tasarım	(1-2) 2

Yüksek lisans programı**I.Sömestire**

P.Mim.	502	Peyzaj Tasarımı Projesi	(4-4) 6
P.Mim	503	Proje Semineri	(1-2) 2
P.Mim	571	Arazi Plastifiği	(2-0) 2
P.Mim.	552	Peyzaj Estetiği	(2-0) 2
		Seçme Ders	(2-0) 2
		Seçme Ders	(2-0) 2

II.Sömestire

P.Mim.	601	Peyzaj Tasarımı Projesi	(4-4) 6
P.Mim	603	Tez Semineri	(1-2) 2
P.Mim	572	Dış Mekân Donatı Elemanları	(2-0) 2
P.Mim.	605	Peyzaj Mimarlığında İş Organizasyonu	(2-0) 2
		Seçme Ders	(2-0) 2
		Seçme Ders	(2-0) 2
P.Mim.	602	Tez	

PEYZAJ MİMARLIĞI (Tasarım ve Planlama) Lisansüstü Bütünleyici Ders Grupları

b.1. Felsefe ve Kuram Grubu Dersleri

- b.1.1. Bilim Felsefesi (P.Pl.n. 511)
- b.1.2. Sanat Felsefesi (P.Pl.n. 512)
- b.1.3. Bilim-Sanat-Peyzaj Mimarlığı İlişkisi (P.Pl.n.513)
- b.1.4. Peyzaj Mimarlığı Felsefe ve Kuramları (P.Pl.n.514)
- b.1.5. Bilimsel Araştırma Yöntemleri (P.Pl.n.515)

b.2. Türkiye Peyzajı Grubu Dersleri

- b.2.1. Türkiye Flora ve Faunası (P.Pl.n.521)
- b.2.2. Türkiye Coğrafyası (P.Pl.n.522)
- b.2.3. Kıyı Planlaması (P.Pl.n. 523)
- b.2.4. Turizm Planlaması (P.Pl.n.524)
- b.2.5. Ulaşım ve Peyzaj (P.Pl.n.525)

b.3. Ekonomi Grubu Dersleri

- b.3.1. Doğal Kaynak Ekonomisi (P.Pl.n. 531)
- b.3.2. Kalkınma Planı ve Peyzaj Planlama İlişkisi (P.Pl.n. 532)
- b.3.3. Tarım ve Ekonomi (P.Pl.n. 533)
- b.3.4. Tarım Politikası (P.Pl.n.534)
- b.3.5. Yapı Ekonomisi ve İşletmesi (P.Mim.591)

b.4. Peyzaj Planlama Grubu Dersleri

- b.4.1. Biyotop Haritalama Tekniği (P.Pl.n.541)
- b.4.2. Açık-Yeşil Alan Planlaması (P.Pl.n.542)
- b.4.3. Peyzaj Planlama ve İklim İlişkisi (P.Pl.n.543)
- b.4.4. Peyzaj Planlama ve Ulaşım İlişkisi (P.Pl.n.544)
- b.4.5. Ekolojik Planlama (P.Pl.n. 545)

b.5. Kırsal Planlama Grubu Dersleri

- b.5.1. Kırsal Peyzaj (P.Pl.n. 551)
- b.5.2. Arazi Topulaştırılması ve Peyzaj İlişkisi (P.Pl.n.552)
- b.5.3. Kırsal Alan Sosyolojisi (P.Pl.n.553)

b.6. Dinlenme (Rekreasyon) Planlaması Grubu Dersleri

- b.6.1. Dinlenme ve Planlama (P.Pl.n. 561)
- b.6.2. Dinlenme ve Kentsel Tasarım İlişkisi (P.Pl.n.562)
- b.6.3. Dinlenme Planlaması ve Mekân İlişkisi (P.Pl.n. 563)
- b.6.4. Dinlenime Yönelik Alan Planlaması (P.Pl.n.564)
- b.6.5. Dinlenme ve Turizm (P.Pl.n.565)

b.7. Koruma ve Çevresel Denetim Grubu Dersleri

- b.7.1. Doğa ve Peyzajı Koruma (P.Pl.n.571)
- b.7.2. Özel Sorunlu Alanlarda Onarım ve Koruma (P.Pl.n. 572)
- b.7.3. Çevre Yöntemi (P.Pl.n. 573)
- b.7.4. Çevre Hukuku ve Politikaları (P.Pl.n. 574)
- b.7.5. Çevresel Etki Değerlendirme Yöntemleri ve Teknikleri (P.Pl.n.575)
- b.7.6. Çevre Ekonomisi (P.Pl.n. 576)

b.8. Peyzaj Tasarımı Grubu Dersleri

alt gruplar:

- b.8.1. Onarım Alanları Tasarımı
- b.8.1.1. Materyal Alım Alanlarının Tasarımı (P.Mim.511)
- b.8.1.2. Çöp Birikim Alanlarının Tasarımı (P.Mim.512)
- b.8.1.3. Erozyon Alanları Tasarımı (P.Mim.513)
- b.8.1.4. Kumul Alanları Tasarımı (P.Mim.514)
- b.8.2. Koruma Alanları Tasarımı
- b.8.2.1. Sulak Alanların Tasarımı (P.Mim.521)
- b.8.2.2. Tarihi Doku içinde Çevre Tasarımı (P.Mim. 522)
- b.8.3. Özel Alan Tasarımları
- b.8.3.1. Teras, Balkon, Çatı Bahçeleri Tasarımı (P.Mim.531)
- b.8.3.2. Hayvanat Bahçeleri Tasarımı (P.Mim.532)
- b.8.3.3. Botanik Bahçeleri Tasarımı (P.Mim.533)
- b.8.3.4. Bahçe Sergileri ve Fuar Alanları Tasarımı (P.Mim.534)
- b.8.3.5. Özürlülere Yönelik Yeşil Alan Tasarımı (P.Mim.535)
- b.8.3.6. Gömüt Alanları Tasarımı (P.Mim.536)
- b.8.3.7. Sağlık Tesislerine Yönelik Yeşil Alan Tasarım (P.Mim.537)
- b.8.4. Dinlenime Yönelik Alan Tasarımları
- b.8.4.1. Kentsel Tasarım ve Yaya Bölgeleri İlişkisi (P.Mim.541)
- b.8.4.2. Oyun ve Spor Alanları Tasarımı (P.Mim.542)
- b.8.4.3. Kent Ormanı ve Yeşil Kuşak (P.Mim.543)
- b.8.5. Sanat ve Estetik
- b.8.5.1. Görsel Algı ve Mekan Tasarımı (P.Mim.551)
- b.8.5.2. Peyzaj Estetiği (P.Mim.552)
- b.8.5.3. Mimari - Yapay Çevrede Estetik (P.Mim. 553)
- b.8.5.4. Bitki Aranjanları (P.Mim. 554)
- b.8.5.5. Mekânsal Düzenlemede Renk (P.Mim. 555)
- b.8.6. Grafikselsel Anlatım (Mekânsal Görüntüleme)
- b.8.6.1. Serbest El Çizim (P.Mim. 561)
- b.8.6.2. Perspektif (P.Mim. 562)
- b.8.6.3. Bilgisayar Destekli Çizim (P.Mim. 563)
- b.8.6.4. Mekânsal Görüntülemenin Tarihsel Gelişimi (P.Mim. 564)

b.9. Peyzaj Mühendisliği Grubu Dersleri

- b.9.1. Arazi Plastiği (P.Mim 571)
- b.9.2. Dış Mekân Donatı Elemanları (P.Mim 572)
- b.9.3. Perdeleme Teknikleri (P.Mim. 573)
- b.9.4. Peyzaj Onarım Teknikleri (P.Mim.574)

b.10. Bitki Bilgisi Grubu Dersleri

- b.10.1. Plantasyon Teknikleri (P.Mim. 581)
- b.10.2. İç Mekân Bitkileri (P.Mim. 582)
- b.10.3. Bitki Bakımı (P.Mim. 583)
- b.10.4. Büyük Ağaçların Taşınması (P.Mim.584)
- b.10.5. Çim Alanları Tesisi (P.Mim.585)

Seçime sunulan dersler içinde, b.8.6. Grafikselsel Anlatım Grubu Dersleri'nden P.Mim. 561, P.Mim. 562 ve P.Mim. 563 kodlu olanlar 4 kredilik, geri kalan derslerin tamamı ise 2 kredilik dersler olarak düşünülmektedir. □

Ernst Reuter ve Türk Kentbilimi *

Ruşen KELEŞ**

GİRİŞ

Her bilim dalının gelişmesi, o alanda çalışan tek tek bilim adamlarının tekelinde olmayan, ama uzun bir tarihsel süreç içinde ampirik araştırmalardan ve kuramsal çalışmalardan oluşan bir birikimin sonucudur. Bilim adamları, bilgilerine, deneyimlerine, yeteneklerine ve sahip oldukları kaynaklara göre, bu birikime katkıda bulunurlar. Aralarında bazılarının katkıları, ötekilere oranla çok daha fazla olabilir. Tarih içinde belli dönemlerin koşulları da bu katkıların göreceli değerini özel olarak artırabilir.

Ernst Reuter, 1938-1939 ders yılında, Ankara'da Siyasal Bilgiler Okulu'nda Şehircilik, Yerel Yönetimler ve Belediye Maliyesi gibi dersleri*** okutmaya başladığında, Türkiye'de hiçbir yüksek öğretim kurumunda, Kent Yönetimi'nin ve Planlaması'nın ekonomik ve sosyal yönleri, ayrı ayrı dersler olarak okutulmuyordu.

Siyasal Bilgiler Okulu, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ve İçişleri ve Maliye Bakanlıklarına yüksek düzeyde yönetici yetiştiren bir yüksek öğretim kurumu olarak, öğrencileri ve mezunları, Reuter'in okutmakta olduğu konulara en çok gereksinime duyacak olan okulların başında geliyordu. Şöyle ki, ekonomistler, devlet ile belediyelerin mali ilişkilerini düzenlemek, vali ve kaymakamlar ise, komünlerin mali, yönetsel ve imar planlamasıyla, ilgili işlemlerine ilişkin vaset yetkilerini isabetle kullanabilmek için, bu alanlarda birtakım temel bilgilerle donatılmak zorunda idiler.

O tarihlerde, dünyanın başka yerlerindeki üniversitelerde de, sosyal bilim konularının, Kentbilim öğretimiyle ilgili programlara yeni yeni sokulmakta olduğu görülüyordu. Bu nedenle, Siyasal Bilgiler Okulu'nun daha sonra İçişleri Bakanlığı da yapacak olan, o zamanki Müdürü Mehmet Emin Erişirgil'in, Ernst Reuter'den, bir öğretim üyesi olarak yararlanma kararı, uzağı çok iyi gören bir devlet adamının bu konuya yaklaşımını simgelemiş oluyordu. Bu gerçek, Profesör Ernst Reuter'in, Siyasal Bilgiler Okulu'nda, 15 Kasım 1938'de başlayıp 19 Eylül 1946 tarihinde sona eren 8 yıllık öğretim üyeliği süresince olduğu kadar, ondan sonraki yıllar içinde de açıkça görülmüştür.

Ülkenin hızlı kentleşmesinin doğurduğu yönetim ve planlama sorunları, çok partili yaşamın yerel seçimlere kazandırdığı önem, devlet ve yerel yönetimler bürokrasinin artan personel gereksinimleri ve bu alanda yeryüzünde görülen ilerlemeler, Ernst Reuter'in ders konularını, giderek, ülkenin çok önemli yönetim, ekonomi ve siyaset konuları arasına sokmuştur. 1943 yılı başlarında Siyasal Bilgiler Okulu'nda, Reuter'in asistanlığı'na atanan Prof. Fehmi Yavuz'a, o tarihte, geleceği hiç de belirli olmayan bu dalı seçtiği için yadırgayarak bakanlar, aradan geçen yıllar içinde, haklı olmadıklarını anlamışlardır.

Profesör Reuter, okutmakla görevlendirildiği konuların yalnız kuramsal kaynaklarını ve çerçevesini çok iyi bilen bir uzman değildi. Aynı zamanda, Türkiye'ye gelmeden çok önce, Magdeburg Belediye Başkanı olarak, bu alanlarda geniş pratik bilgilere ve deneyimlere de sahip bulunuyordu.

Reuter, gerek kuramsal bilgilerini, gerekse pratik deneyimlerini Türk Kentbilimi'nin hizmetine koyarken, bir yandan da, araştırma, yayın ve danışmanlık hizmetleri yapmaktan geri kalmamıştır. Bunların yanı sıra, Siyasal Bilgiler Fakültesi İskan ve Şehircilik Enstitüsü'nün kurulmasının ilk hazırlıkları da Reuter tarafından yapılmıştır. Türkiye'de uzun yıllar ve özellikle 1950-1975 arasında valilik ve kaymakamlık görevlerinde bulunmuş yüksek düzeydeki yöneticilerden pek çoğu, Reuter'in öğrenciliğini yapmış kişilerdir.

Ernst Reuter'in özel yaşamına, siyasal kişiliğine ve ülkemize geliş nedenlerine ilişkin konular, bu yazının konusu dışındadır. Bu nedenle, bu yazıda ben yalnız onun, kitaplarında ve makalelerinde dile getirmiş olduğu görüşlerinden yararlanarak, bunların, günümüzdeki kentleşme, kent yönetimi, belediyecilik ve belediyeye maliyesi sorunlarını ne ölçüde aydınlatmakta olduklarına ve Reuter'in bu alandaki katkılarına dikkati çekmekle yetinmeğe çalışacağım. Bunu, bu konuları birkaç gruba ayırarak yapacağım.

KÖYLERDEN KENTLERE NÜFUS AKINLARI

1927, 1935, 1940 ve 1945 nüfus sayımları verilerinden yararlanarak yaptığı çalışmalarda, Türkiye'de henüz ciddi bir kentleşme eğiliminin başlamış olmadığını göstermiştir¹ Bununla birlikte, köylerden kentlere aşırı nüfus akınlarının gelecekte sorunlar yaratabileceğine dikkat çekmiştir. Reuter'in bu tür araştırmalarında, köy ve kenti birbirinden ayırdetmekte kullandığı 10.000 nüfus ölçütü, uzun yıllar aralarında DPT'nin ve DİE'nin de bulunduğu resmi kuruluşlarca araştırmalarda ve yayınlarda kullanılmıştır. Bugün bile, birçok araştırmacıların kent-köy ayırımında bu ölçütü kullanmayı yeğledikleri görülmektedir.

Henüz 1941 yılında bile, bugün Kentbilim'de "optimal kent büyüklüğü" diye bilinen kavramın objektif bir değerlendirmesini Reuter'de buluruz. Bir kez, köy ile kent arasında, her iki yerleşim yerinin de avantajlarından ve dezavantajlarından söz ederek, kentlerin var olmasının ve gelişmesinin kaçınılmaz olduğunu vurgulamıştır. Ona göre, "Milletlerin ruhi ve ahlaki durumunu değiştirmeyi ve çalışma şevk ve kudretini artırmayı istihdat eden hakiki tekemmül ve tereffü cereyanlarının kaynağı, kaide olarak, hiçbir zaman köyler olmamıştır."² Gerçekten, çağdaş Kentbilim, milyonluk kentlerin sınırsız genişlemesini uygun görmemekle birlikte, bir kentin gelişmesine ve ilerlemesine karşı da kesinlikle cephe almamıştır.

Ernst Reuter, **Yakın Münakale** adlı yayımlanmamış kitabında "optimal kent büyüklüğü" kavramına genişçe bir yer ayırmıştır. Onun bu konuya türlü yönlerinden objektif bakışını yansıtabilmek amacıyla, orada yazdıklarından uzunca bir paragrafı buraya aktarmayı yararlı sayıyorum: "İdeal büyüklük olarak bize 20.000 ila 25.000 nüfuslu şehirler gösterilmektedir (Gustav Feder, Die Neue Stadt). Sosyal islahata ait bütün fikirlerde şehrin en münasip büyüklüğü meselesi büyük bir rol oynar. Kesif insan kitlelerinin milyonluk şehirlerde toplanmaları, birçok sebeplerden hiçde arzu edilir birşey değildir. Fakat şunu da işaret edelim ki, tenkid edilen birçok cihetler ve noksanlıklar, 19. asrın şehir yapıcılığında işlenen hatalardan doğmuşlardır ve modern şehir

* Ernst Reuter'i Anma Toplantısı, A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi, Ankara 2-3 Haziran 1986. Amme İdaresi Dergisi, Cilt 19, Sayı 3, Eylül 1986.

** Prof. Dr., Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü, Kentleşme ve Çevre Sorunları Anabilim Dalı Başkanı. İskan ve Şehircilik Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü.

*** Kentbilim, bütün bu dalları kapsamak üzere kullanılmaktadır.

yapıcıları şehir planını yaparken aynı hatalara tekrar düşmeyecek vaziyettedirler. Diğer taraftan hiçbir modern memleket büyük şehirlerden feragat edemez. Kültürel, iktisadi ve siyasi sebeplerden, muayyen büyük merkezleri vücuda getirmek zaruridir. Ancak bu sayede sayısız merkezi müesseseler ve terbiye müesseseleri meydana getirilebilir. Bunlar olmaksızın ise, köyde olsa bile mütemadi bir modern hayat sürmenin imkanı olmaz. Ancak bu inkişafa suni olarak mübalağalı bir şekil verilmemelidir; çünkü aksi takdirde, sair sebeplerden dolayı bunlar şehir hayatının umum için tehlikeli olan zayıf taraflarını intaç ederler."³

Reuter, kentlerin ne kadar büyümesi gerektiği konusundaki kaygılarını hep saklı tutmuştur. Milyonluk kentlerin, hiçbir engelle karşılaşmaksızın genişlemesinin, eskiye oranla Türkiye'de kuşku ve duraksama ile karşılanması gerektiğini öne sürdüğü olmuştur. O kadar ki, "çalışmasının mükafatını kendi şehrindeki nüfusun devamlı olarak artmasında gören ve bundan dolayı memnun ve mutmain olacak "sattıl" bir belediyecinin bugün artık bulunmayacağı tabiidir." demiştir.⁴

Bunun yanı sıra, kentleşmenin itici gücü olan sanayileşmenin önemini hiç gözardı etmeksizin, onun kaçınılmaz olarak kentleşmeyi hızlandıracağını belirtmekten geri kalmamıştır. Ona göre, "bugün hiçbir ülke sanayileşmekten vazgeçemez. Sanayisiz milli ve harsi istiklal de mevcut olamaz. Sanayileşme keyfiyeti ise, zaruri olarak, şehirlerin teşekkül ve inkişafını intaç etmekte ve her bir memlekette hissedilen ehemmiyetli ihtiyaçlar kafi derecede kudretli ve verimli büyük şehirlerin vücut bulmasını şart koşmaktadır."⁵ Bu görüşler, günümüzde, Kentbilim derslerinin giriş bölümlerinde de yer alan düşüncelerdir. Reuter'in yazılarında kent ve köy bir bütün oluşturmakta olan, birbirlerini bütünleyen yerleşmelerdir. Çağdaş Şehirciliğin amacının, "kenti köye, köyü kente benzetmek" olduğunu vurgulamıştır. Bununla dikkati çekmek istediği nokta, kentlerin kır kökenli gecekondularla doldurularak "köyleştirilmesi" değildir. Tersine, 20. yüzyılın başlarında Ebenezer Howard'ın sözünü ettiği, kırlarla kentlerin olumlu özelliklerini birleştiren, kır ile kenti "evlendirerek" birbirlerinin eksiklerini gidermeyi sağlayan "bahçe kent" akımının (garden city) kentleşmeye egemen kılınmasıdır. Buna uygun olarak, Ernst Reuter'in Şehircilik tanımı, her zaman köylerin düzenli gelişmesini ve kalkınmasını da içermiştir. Bu yaklaşımı, çağdaş Kentbilim akımlarından haberli olması kadar, "memleketinin" yani Türkiye'nin toplumsal yapısını çok iyi tanımasıdır.

KONUT VE ARSA POLİTİKASI

Reuter'in yayınları arasında, konut ve arsa sorunlarına ayrılanlar önemli bir yer tutar. Konut politikasına ilişkin görüşlerini, Komün Bilgisi adlı yapıtında ve Türk Ekonomi Kurumu'na verdiği Mesken Meselesinin Hal Çareleri⁶ adlı konferansında ayrıntılı olarak dile getirmiştir. Savaş yıllarında, konut kiralarnın dondurulması ya da denetlemesi birçok ülkede denenmişti. Reuter, ekonomisi savaştan geniş ölçüde etkilenen Türkiye için de kentlerde konut kiralarnın denetlenmesini ve bu konuda belediyelere görev verilmesini önermiştir

Konut gereksinmesinin karşılanması bakımından yerel yönetimlerin devreye sokulması, üzerinde ısrarla durduğu noktalardan biridir. Birçok sanayi ülkesinde, yapı işlerinin komünlerin görevleri arasında olduğuna dikkat çekerek, Türkiye'de de, bunun hem teknik, hem de ekonomik nedenlerden ötürü zorunlu olduğunu öne sürmüştür.

Bir konut politikasının, devletin ve belediyelerin öncülüğü söz konusu olmaksızın bugün bile formüle edilip uygulanmasının olanaklı bulunmadığı düşünülürse, Reuter'in, görüşlerinde ne denli haklı olduğu daha iyi anlaşılır. Bu durum, özellikle gelişmekte olan ülkeler yönünden fazlasıyla böyledir. Reuter, İkinci Dünya Savaşı'nın yol açtığı yakının verdiği zararları giderebilmek, batının kentlerini yeniden inşa edebilmek için de, kamunun, kentlerin planlı gelişmesi için olduğu kadar, konut yapımında da bizzat rol almasının gereğini vurgulamıştır.

Türk Ekonomi Kurumu'nda verdiği konferansta, halk yığınları için konut yapımı işinin, hiçbir yerde ve hiçbir zaman yalnız özel kişi ve girişimcilere bırakılmayacağını belirtmiştir. Konut sorununun bir hizmet anlayışı içinde ve kamu kuruluşlarının öncülüğünde çözülmesini önerirken, özel kişi ve kuruluşların belli sınırlar içinde oynayabilecekleri roller bulunduğunu da gözden uzak tutmamıştır.

Ernst Reuter'e göre başarılı bir konut politikası, üç temel koşulun sağlanmasına yakından bağlıdır: Bunlardan birincisi arsa, ikincisi mali yardım, yani kredi, üçüncüsü ise teknik yardım sağlanmasıdır. Bunlara, yapılan konutların ve konut topluluklarının yönetimini de eklemeyi ihmal etmemiştir.

Reuter'e göre günümüzün insanı, arsa üzerinden spekülasyon yapmaya çok yatkındır. Sahip olduğu kent toprağından azami çıkar sağlamak için, "köşe ve bina bloklarını keyfine göre parçalamakta ve yaptığı işin adına da iktisadi zaruretlere" demektedir. Böylece, ona göre "arsa değerleri ile itibari milli servet yükselmekte, fakat öte yandan, milletin fertlerinin konutları daha sefil, sıhhi ve sosyal esaslardan mahrum bir şekil almaktadır. Sonuçta, duman savuran bacaların gölgesi altında ışsız ve havasız bir kuşak yetişmektedir. Ve bu kuşak elbette insan yaşamının anlamını kavramaktan aciz kalır." Bu satırları okuyanlar, kuşkusuz, ancak 1970'li yıllarda dünya kamuoyuna mal edilebilmiş olan çevreyi koruma ve geliştirme düşünceleriyle, Stocholm ve Vancouver Birleşmiş Milletler Konferanslarıyla Reuter'in söyledikleri arasında yakın bir ilgi olduğunu farkedebilirler.

Reuter, arsa mülkiyeti konusunda, içinde bulunduğumuz yüzyılın fikri gelişmelerine de dikkati çekerek şunları söylemiştir: "Eskiden, arsanın hakkına riayet etmek başta geldiği halde, şimdi bunun hakkına riayet etmek en sonda gelmektedir. Topraktan yararlanma olanaklarını, yani verim derecesini belirleyen şey ancak plan olmalıdır. ... Şehirlerin, sahip buldukları arsaları satmak suretiyle ekonomik gelişmeye yardım etmeleri, 1. yüzyılın ekonomik doktrininde genellikle kabul edilmiş bir ilke idi ise de, şimdi tamamiyle aksine olarak, kentlerin gelecekteki gelişmeleri için arsa bakımından teşhiz edilmiş olmaları lazımdır ve sadece hukuki yetkilere sahip olmanın yeterli olmadığı herkesçe kabul edilmiş bir ilkedir."⁸

Kısaca, Reuter, akla uygun düşen ve doğal ölçüleri aşan, denetimsiz arsa fiyatı artışlarını, spekülasyonun dolaysız bir sonucu olarak görmüş ve bunu "modern beledi gelişmenin bir felaketi" olarak nitelemiştir.

Şehircilik'teki gerçek başarının, belediyelerin büyük ölçüde yedek arsa sağlama yoluna girmelerine ve kentlerin gelişmesini ucuz fiyatlarla elde ettikleri bu arsalarla gerçekleştirmelerine bağlı olduğunu öne sürmüştür. Uzun süredir Türkiye'de de Kentbilim kuramcılarınca anlaşılacak bulunan bu gerçeği, Reuter, Batı kentlerinden, kendi deyişi ile "yabancı ülkelerden", örnekler vererek göstermiştir. Örneğin, 1924 - 1931 yılları arasında, Berlin Belediyesi'nin, belediye sınırları içindeki bütün çiftlikleri oldukça elverişli fiyatlarla satın aldığı yazmıştır. Metrekaresi o günkü fiyatlarla 25-125 kuruş arasında satın alınan bu toprakların, Savaştan sonra Berlin'in yeniden imarında büyük kolaylık sağlayacağına dikkati çekmiştir.

Alman belediyelerinin, ortalama olarak, yüzölçümlerinin yarısına yakın toprağına sahip olduklarını belirten Reuter, Viyana'da, belediyenin, kiraya vermeyi arsa satmaya tercih ettiğini belirtir. Kent topraklarının Viyana'da 66 yıl, Magdeburg'da ise 40 yıl gibi uzun sürelerle kiraya verildiğini buna örnek olarak gösterir.⁹

Arsanın, konut politikasının başarısına katkısını, bir başka deyişle, spekülasyonu önlemenin sağlayacağı ekonomik ve sosyal yararları şu sözleriyle özetler: "İnşaatın gelişmesi makul yöntemlerle kolaylaştırılmalı, fakat gerçekte kamunun faaliyetine borçlu olduğumuz ve tesadüfi bir arsa sahibinin lehine kaydı mümkün bulunan ölçsüz kazançlar, kentin, daha doğrusu toplumun üzerine yüklenmiş bir ağırlık oluşturacağı için, önlenmelidir."¹⁰

Konut politikasının başarısı için öngördüğü ikinci tür kamu yardımı, mali nitelikte olmalıdır. Bu konuda, batı'da 150 yıllık geçmişi olan "tasarruf sandıkları" nı önermiştir. Bu sandıklar, mevduatın belli bir yüzdesini ve çoğu kez yarısını, birinci derecede ipotek sahibi olarak, uzun vadelerle, konut yapımına ayıran kuruluşlardır. Ülkemizde, 1950'lerden itibaren T. Emlak Kredi Bankası'nca kullanılan bu yöntemi ilk kez Reuter önermiştir. Bugün, KENT-KOOP bünyesinde benzer bir yapı tasarruf sandığının oluşturulması için çaba harcanmaktadır. Birleşmiş Milletler Yerleşme Merkezi (HABITAT) de, bu yöndeki çabalara destek olmaktadır.

Reuter, konut yapımı için verilen yardımların, sosyal ve ekonomik yönlerden doğru ilkelere bağlanmasının önemini vurgulamıştır. bu nedenle, mali yardımların hiç bir zaman "karşılıksız bir yardım" (à fonds perdu) olarak düşünülmemesi gerektiğine dikkat çekmiştir. Yardımın ancak belli yapılar için ve belli sınırlar içinde verilmesini ve bunlarla yapılan konutların kiralarnın, yardım oranında düşük tutulmasını önermiştir. Bu düşüncelerle, konut için yapılacak yardımların bütçeye yük olmaması yolundaki güncel görüşler arasında da yakın bir bağın bulunduğu açıktır.

Konut büyüklüğü, önyapım (prefabrikasyon), yapı gereçlerinin yerinden sağlanması, alçak yapım düzeninin yararları gibi konulara da önem veren Reuter, özellikle örgütlenme bakımından, kamu yararlarını ön planda tutan konut şirketleriyle, konut kooperatiflerinin oynayabilecekleri rolleri belirtmiştir. Onun önerilmeye değer bulunduğu kooperatifler, inşaatın bitiminden sonra da, belediyelerle sıkı bir işbirliği içinde olmaları gereken kooperatiflerdir. Bu ilişkinin, özellikle konut çevresinin düzenlenmesi açısından büyük bir ekonomik önem taşıdığını belirten Reuter, bugün toplu konut yerleşme alanlarında duyulan ve bizim ne 1981, ne de 1984 tarihli Toplu Konut Yasalarıyla çözmeyi başardığımız önemli bir sorunu o günlerde dile getirmiştir.

Ernst Reuter, kamunun konut sorunlarına karşı duyduğu ilginin, sosyal sigortalar kavramının gelişmesine paralel bir gelişme seyri izlediğini, başlangıçta dar gelirli bir sosyal güvenlik sorunu gibi başlamasına karşın, zamanla halkın 2/3 ila 3/4'ünü kapsamına aldığı, Beveridge Planı ile bu kapsamın daha da genişlediğini, kamunun konut girişimlerinin de giderek daha geniş kitleleri kapsamak zorunda olduğuna dikkat çekmiştir. SSK, OYAK, MEYAK, BAĞ-KUR ve Toplu Konut Fonu gibi modellerle, geniş yığınların barınma sorunlarına çözüm arayanların Reuter'in bu düşüncelerinden esinlenmemiş olmaları düşünülemez.

KENTLERİN PLANLI GELİŞMESİ

Kentlerin bir plana göre gelişmesi, planların yerel koşulların esaslı ve ayrıntılı bir etüdüne dayanması gerektiği, Reuter'in öğrencilerine ısrarla kazandırmaya çalıştığı düşüncelerdir.¹¹ Kent planlarının yapılmasında, yerleşim yerinin tarihsel dokusunun ve karakterinin korunmasına özel bir önem vermiştir. İstanbul'da Haliç ve Boğaz boyunca uzanan kıyı yolunun genişlemesini önermişti. Biz bu yolun herkesçe rahatça kullanılabilir duruma getirilmesine, aradan ancak 45 yıl geçtikten, yara kronik bir hal aldıktan sonra, Boğaziçi Yasasının verdiği yetkiyle başlayabildik.

İzmir'in Kordon boyunca birden fazla kentsel işlevin görülmesine yanıt verdiği dikkat çekerek bozulmaktan korunmasını istemiştir. Edirne'nin Selimiye Camii'ni merkez alarak planlaması gerektiğine dikkat çekmiştir. Ankara'da dikkat edilmesi gereken en büyük sorun ise, Kale'nin biçiminin korunması ve hiçbir zaman gözden kaybolmamasına çalışmasıdır. Yollarla parklara kent topraklarının en az üçte birinin ayrılması, komünlerin toprak mülkiyetini artırmalarının planlı çalışmaların başarısını artırmaya etkisi, üzerinde önemli durulmasını, özenle hesaba katılmasını istediği konulardır.

Reuter, kent planlamasına yön vermesi gereken ekonomik kurallara ilk kez parmak basan bir bilim adamıdır. Kent planı hazırlama işinin güzel resim yapan sanatkarlara bırakılmasının yanlış olduğunu, uygulama yeteneği olan planların hazırlanmasında, mutlak olarak ekonomistlerin rol almasının önemine değinmiştir.¹² Kentlerin yerleşik alanındaki yerleşme yoğunluğunun, Türkiye koşullarında, hektar başına 150-200 kişiyi geçmesinin uygun olmadığını söylemiştir. Bunun doğal bir sonucu olarak, yaygın ve alçak yapı düzeninin, çok katlı yüksek evlere yeğlenmesi gerektiğine dikkat çekmiştir. Ne yazık ki, aradan geçen yıllar içinde, özellikle yoğun yapılaşma, Reuter'in uygun bulunduğu iki katına varan yoğunluklar yüzünden, apartmanlaşmayı Türkiye'de kentleşmenin yazgısı durumuna getirmiştir. Sonuçta, kentler taş yığınlarına dönüşmüş, çocuklar oyun yeri bulmaktan yoksun kalmışlardır.

Reuter, kent planları konusunda, geleceğin yöneticilerine şu öğütleri vermiş, plan uygulamasına halkın bilinçli olarak katılmasının önemini vurgulamıştır: *"Türkiyemiz baştan başa tarihi eser ve abidelerle dolu olduğundan, planlarda bunu da gözönünde tutmak lazımdır... Halkı bunların değeri hakkında aydınlatmak ve nihayet bunların sanat ve tarihte kıymetini izah ederek, geçmiş bir kültür bakıyeleri olduğu hususunda sekeneyi (orada oturanları) ikna ederek bunları güzel bakmak meseleleri, Türk komünlerinin önemli vazifelerindedir. Bunun için komünlere ilerde yeni planlar hazırlarken bu işleri de çok yakından ve büyük bir itimamla nazarı itibara almak ve planlarda onlara layık oldukları yerleri vermek icap eder."*¹³

Denilebilir ki, Reuter'in Komün Bilgisi adlı kitabı, konuları betimleyici bir gözle ve sistematik olarak vermeyi amaçlayan klasik bir ders kitabı değil, her sayfası, geleceğin yöneticilerine çağdaş ve bayındır Türkiye'nin yaratılmasında yararlanacakları kuralları içeren değerli bir yönerge dir.

KENTSEL HİZMETLER VE ÇEVRE SORUNLARI

Kentsel kamu hizmetlerinin Türkiye'de, ilk sistemli sınıflandırmasına, Ernst Reuter'in Komün Bilgisi adlı ders kitabında rastlanır. Reuter, kentsel hizmetleri, bu yapıtında, birkaç gruba ayırır: a) Halkın zorunlu gereksinmelerini karşılamayı

amaçlayan hizmetler (Versorgungsbetriebe, public utilities veya services publiques). Bunlar, su, havagazı, elektrik ve kentiçi ulaşım gibi klasik belediye hizmetleridir. b) Sağlıkla ilgili gereksinmelerden doğan hizmetler: Caddelerin temizliği, çöplerin kaldırılması, mezbahalar ve hayvan ahırları, pazar yerleri ve kanalizasyon. Merkezi yönetim bunlara sınırlı ölçüde karışır. c) Komünlerce türlü şekillerde işletilen ve çeşitli özelliklere sahip bulunan işletmeler. Belediye lokantası, eczahaneler, gazinolar, vb. d) Komünlerin, oteller ve turistik tesisler gibi özel ekonomik girişimleri.

Reuter 1930'lar ve 1940'lar Türkiye'sinde, bu kamu hizmetlerinden herbirinin, belediyelerce görülmesinin yarar ve sakıncalarını objektif bir gözle incelemektedir. Bu alanlardan herbirinde, belediyelerin artan oranda sorumluluklar yüklenmesinin, gelişen Türkiye'de kaçınılmaz olduğu sonucuna varmaktadır. O günkü yasalarımızda bu hizmetler yönünden, bugün olduğu gibi, büyük ve gelişmiş komünlerle az gelişmiş yörelerde yer alan ve küçük komünler arasında bir ayırım yapılması ve her bir gruptaki komünlerin gereksinimleri doğrultusunda programlar uygulanması önerisine ilk kez onda rastlamaktayız.

Reuter'in yazılarında, Batı'daki kentleşmenin yarattığı sorunlara örnekler vererek, geleceğin Türkiye'si için yaptığı uyarılara sık sık rastlanır. Bunlardan biri, çevre ile ilgilidir. Çevrenin evrensel bir sorun haline gelmesinden 35 yıl önce, Reuter bu konuya önemle parmak basmıştır. Şu değerlendirmesi, bugün bile, gerçeği olduğu gibi yansıtmıyor mu?: *"Şehirlerimizin bu devrünün büyük bir terakki demek olduğu vehmine kapılmışlardır. Birbiri arkasından bacalar şehri sarmakta ve büyük dar ve gayri sıhhi apartmanlar üstünde (Mietskasernen) yükselmektedir. Ne devlet ve ne de şehir idaresinin iktisadi gelişmeye mani olmaması lazım geldiği nazariyesine tamamiyle uygun olarak şehirlerin en kıymetli arsaları israf edilmektedir... Bu çılgınca inkişafın en yüksek mertebesini teşkil eden Berlin Ackerstrasse'deki Meiers Hof'da tek bir arsa üzerinde birbirinden nihayet yalnız avullarla ayrılmış yedi bina içinde binden fazla insan yaşamaktadır... Bu avlu ve arka avlularda tek bir ağaç, tek bir çalı yoktur... Çocuklar, oyun sahası olarak yalnız arka avlu ve çöp fiçilerinden başka birşey tanımıyorlar. Evler artık güneş yüzü görmüyor."*¹⁴

*"Eğer herşeyi önüne katıp süren kapitalizmin bu erken inkişafı, ölçü ve şekil gözetmeksizin, sosyal şartları hiç nazarı itibara almadan New York ve Chicago şehirlerinin sefalet mahahllerinde, Alman şehirlerinin Mietskaserne'lerinde, İngilizlerin slum'larında bu kadar feci şekiller göstermeseydi, Karl Marx'ın tek taraflı dünya görüşü hiçbir zaman mümkün olmazdı"*¹⁵ Reuter, bunları söylemekle, 20. yüzyılın ilk yarısı dolmadan, kapitalizmin kentlerde yarattığı sorunlara sosyal bir anlayışla yaklaşmanın gereğine değinmekte ve sosyal refah devletinin görevlerine dikkati çekmektedir.

Hızla kentleşmekte olan bir dünyada, sosyal adalet düşüncelerinin siyasal kararlara hakim kılınması Reuter için ne kadar vazgeçilmez bir ilke ise, özgürlüklere, hukuk devletine, insan haklarına ve bilimin gereklerine saygılı olmak da, O'nun için o derecede yaşamsal bir önemdeydi. Reuter, politikanın ve dinin, insan düşüncesini zincire vurdurmaya varan bağınazlıklarına her zaman karşı olmuştur.¹⁶ Ona göre, insan özgür kalmak ve özgürlüğünü her zaman yeniden kazanmak zorunda olan bir yaratıktır.¹⁷ İşte bu düşüncelere sahip olduğu içindir ki, Vladimir Lenin, 1918 yılında, Ernst Reuter'i, *"çok yetenekli ve parlak zekalı, ama özgürlüğüne gereğinden fazla düşkün bir genç"* olarak nitelemiştir.¹⁸

KENT İÇİ ULAŞIM

Modern Kentbilimin temel konularından biri olan Kent İçi Ulaşım ve Ulaşım Planlaması, Reuter'in özel ilgisini çekmiş alanlardan biridir. Bu nedenle, yalnız Komün Bilgisi kitabında *"Komünal Münakale"* adıyla bir bölüm ayırmakla yetinmemiş, aynı zamanda; bu adla ayrı bir kitap da yazmıştır. 1942 yılında yazdığı ve tek nüshası Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kitaplığında (B-415) bulunan Yakın Münakale adlı kitap yayınlanabilmiş değildir. Reuter bu kitabı, Tatbiki Mahalli İdare adlı bir kitaplar dizisinin ilk cildi olarak yazmayı tasarlamıştır. Bu diziyi ulaşım konusundan başlamasının nedenini, kitabın önsözünde *"kendisinin senelerce yakın münakale meseleleriyle meşgul olduğu bulunmasını"* gösterir.

Kitapta, ulaşım konusu, sadece yönetim, işletme ve ulaşım tekniğine ilişkin sorunlar açısından ele alınmakta, mühendislik konularına girilmemektedir. 1940'ların başında, bu alanda ders alınabilecek deneyimlerin, sadece Berlin'de ulaşımından sorumlu kuruluşların büyük bir örgüt halinde birleşmelerinden ve Londra'da büyük bir ulaşım tröstünün oluşturulmasından ibaret olduğunu kaybeder.

Yakın Münakale kitabında, ulaşım tekniğine, ulaşım planlamasına, taşıtların seçimine, kent planı ile ulaşım planı arasındaki ilişkilere, ulaşım istatistiklerinin önemine, taşıt tarifelerine ve bir ulaşım işletmesinin örgütlenmesine ve çalışma yöntemine ilişkin konulara yer verdiği görülür. Bütün bu bilgiler, bugün kentbilimcilerin ve ulaşım planlarının dikkatle izlemeleri gereken değerdedir.

Kent içi ulaşımın, kent içinde belli kavşaklarda çözülebilecek bir düzenleme ve mühendislik sorunu olarak değil, fakat kentin bütününe ekonomik ve sosyal yapısını ilgilendiren bir konu olarak görülmesi anlayışını, Reuter bundan 45 yıl önce çok açık olarak sergilemiştir. Türk kentleri için, 1940'ların koşullarını ve nüfus yapısını da hesaba katarak, en uygun ulaşım sisteminin otobüs olduğunu, gelecekte ise, sistemin tramvaya dönüştürülmesinin akla en uygun tercih olabileceğini belirtmiştir ki,¹⁹ bu düşünceleriyle, toplu taşımanın raylı sistemlerle yapılması doğrultusundaki bugünkü eğilimler arasında yakın bir benzerlik vardır. Ankara gibi kentlerin, gelecekte ulaşım sorunlarını çözmeyi güçleştiren başlıca etkenin, kent arsalarının dağınık ellerde bulunmaları dolayısıyla ulaşım bakımından elverişli kitleler halinde yerleşme alanlarının yaratılmasına olanak bulunmaması olduğunu söylemiştir (1942/1:58). reuter'in kent içi ulaşım işletmelerinin her ekonomik işletme gibi kendi giderlerini gelirleriyle karşılayabilecek durumda olmalarını, bunların "hayır kurumları" olmadıklarını anlatan görüşleri de, günümüzün planı ve ekonomistlerince geniş ölçüde paylaşılmaktadır. Ama o, doğal olarak şu noktayı da etkilemiştir: "Bunlarda içtimai nokta-i nazarlar, umumi tarifeyi herkesçe istifadesi kabil olabilecek şekilde ehven fiyatla tanzim etmek ve ... de gereklidir"²⁰

BELEDİYELERİN EKONOMİK GİRİŞİMLERİ VE İŞLETMELER

Yukarıda da belirtildiği gibi, belediyeler, özel hukuk hükümlerine bağlı olarak da, kimi zaman sınai ve ticari nitelikte işler yaparlar. Ekonomik doktrinlerin yeryüzündeki gelişmesine paralel olarak, belediyeçilik tarihi içinde, belediyelerin, ekonomik yaşama gittikçe artan oranda karışması ve bizzat girişimci olarak piyasaya sokulması, Batı Avrupa'da 20. yüzyılın başlarında büyük ilgi görmüştür. Adına "Belediye Sosyalizmi" (Municipal Socialism) denilen ve Sydney ve Beatrice Webb adlı iki İngiliz'in fikir babalığını yaptıkları bu akımın Reuter'i etkilememiş olduğu düşünülemez. Ne var ki, Ernst Reuter, belediyelerin ekonomik yaşamda giderek daha çok rol almalarını isterken, gerçekçi ölçüler içinde kalmaya da özen göstermiştir.

Her türlü sosyalist fikir akımlarının düşmanı olan birçok siyaset adamının, birtakım ekonomik nitelikli kamu hizmetlerinin kamu kuruluşlarınca, belediyelerce yürütülmesini uygun bulduklarına değinen Reuter, buna örnek olarak, Londra kent içi ulaşımının beledileştirilmesi ve birleştirilmesi için İşçi Partisi hükümetince 1920'lerde hazırlanan yasa tasarısını, 1930'da iş başına gelen muhafazakar hükümetin çoğunluğunca kabul edilmesini dikkate değer bir örnek olarak gösterir.²¹

Komünal ekonominin 19. yüzyılın kapitalist iktisadi sistemi içinde ortaya çıktığını, bu çerçevede içinde ele alındığını ve bu çerçevenin aşılabileceğine veya aşılmak istendiğine dair hiçbir emarenin bulunmadığını belirtmiştir.²² Reuter'e göre, komün işletmelerinde, ekonomik yaşamı esaslı surette değiştirmek amacı ve özü itibarıyla bu değişikliğe olanak verecek bir özellik yoktur.

Bununla birlikte, şu noktayı vurgulamayı da ihmal etmemiştir: Komünlerin ekonomik girişimleri genellikle dar bir piyasa için çalışır ve "Sosyalizm" adının gerekli kıldığı üretim araçlarının sosyalleştirilmesini amaçlamazlar. Çünkü amaçları sadece ulusal ekonominin bazı yardımcı dallarıyla sınırlıdır. Reuter bu noktayı açıkça belirtir ve kooperatifçilikteki gelişmenin belediye ekonomisi üzerinde olumlu etkileri olduğunu, kamu ekonomisinin gelişmesi eğilimlerini kolaylaştırdığını söyler. Reuter'e göre, bütün bu gelişmeler "Devletin iktisadi işleri çevirmeyeceği şeklindeki düşünceleri sarsmıştır."²³

Ona göre, yerel kamu ekonomisi, ancak ulusal ekonominin gelişmesi için gerekli olan ön koşulları gerçekleştirmek amacıyla güder. Yoksa, genel gelişmeyi doğrudan doğruya etkilemek ve hatta yönetmek isteyen belli bir iktisat dalı değildir. Belediyeler, devletin büyük çapta yaptığı işleri küçük ölçekte gerçekleştirerek özel girişimin yerine geçmekte ya da onları tamamlayıcı çalışmalar yapmaktadırlar. Bu ekonomik girişimler arasında, Reuter'in en çok salık vermeğe değer bulduğu şey, Türk belediyelerinin konut üretim alanındaki çok sınırlı olan çalışmaları arttırmaktır. Bunun yanı sıra, arsa satın alarak stok yapmak, konut kredisi işlerine dolaylı olarak katılmak, bir tasarruf sandığı rolü oynayarak hemşehrileri konut yapımı için para biriktirmeye özendirmek, belediyelerce dikkate alınmasını istediği konular arasındadır.

Belediyelerin ekonomik girişimlerde bulunmaları konusu, 1970'li yıllarda, ülkemizde, "üretici belediyeçilik" kavramı çerçevesinde ortaya atıldığında, Türk yerel mevzuatında, belediyelerin üretici olmalarına olanak veren hükümler 35 yıl önce çıkarılmış bulunuyordu. Ve görüldüğü gibi, 20. yüzyıl başlarında ortaya atılan "belediye sosyalizmi" kavramından esinlenerek bu görüşlerden çok daha önce, Reuter, aynı düşünceleri, taşıdıkları olanakları ve sınırları da belirterek, geleceğin yöneticilerine aktarmış bulunuyordu.

Belediyelerin ekonomik girişimlerde bulunmaları konusu, 1970'li yıllarda, ülkemizde, "üretici belediyeçilik" kavramı çerçevesinde ortaya atıldığında, Türk yerel mevzuatında, belediyelerin üretici olmalarına olanak veren hükümler 35 yıl önce çıkarılmış bulunuyordu. Ve görüldüğü gibi, 20. yüzyıl başlarında ortaya atılan "belediye sosyalizmi" kavramından esinlenerek bu görüşlerden çok daha önce, Reuter, aynı düşünceleri, taşıdıkları olanakları ve sınırları da belirterek, geleceğin yöneticilerine aktarmış bulunuyordu.

Belediyelerin ekonomik girişimlerini özendirmeyle birlikte, etkinliklerinin şu koşullara bağlı tutulmasında yarar görmüştür: a) Girişimin amacı kamu yararını ilgilendiren bir hizmetin görülmesi olmalıdır b) O iş başkaları tarafından daha iyi yerine getirilebilir olmamalıdır, c) Girişim, belediyenin mali gücüne ve gereksinmelerine uygun olmalıdır, d) Ekonomik girişim, belediyeye bir gelir sağlamalı ve bu gelir girişimin giderlerini karşılayabilmelidir, e) Belediye halkın gereksinimleri çerçevesi dışında kalan işlere girişmelidir. Özellikle yerel kamu hizmetlerinde "özelleştirme" (Privatization) kavramının tartışılmakta olduğu günümüzde, Reuter'in 40 yıl önce yazdıklarının yönlendirici bir değer taşıdığına kuşku yoktur.

2. Dünya Savaşı içindeki deneyimlerin ışığı altında, belediyelerin ekonomik yaşama, negatif olarak, cezalar koyarak ve denetimler uygulayarak girmesini önerirken, bir yandan da, tekel ya da ortaklıklar biçimindeki işletmeler aracılığı ile üretici olmalarının özendirilmesini önermekteydi.²⁴

Belediyelerin ekonomik girişimlerinin ya ayrıcalık (imtiyaz) olarak başkalarına belli sürelerle verildiğini, ya emanaten (régie) yönetildiğini; özel sermayenin katılması durumunda ise, şirketler oluşturulabileceğini göstermiştir. Emanet işletmeleri de, ya belediyelerin bütçesi içinde yer almakta, ya da özerk bütçeye sahip olmaktadır.

Günümüzün toplu konut çabalarını aydınlatması bakımından önemli bir görüşü de, Reuter'in, belediyelerin yapı işletmelerine verdiği önemdir. Ona göre, belli bir büyüklüğe ulaşmış olan her belediye, küçük de olsa bir yapı işletmesine sahip olmalıdır. Bu durum, yapı işlerinin inşaat müteahhitlerine ihale edilmesine engel sayılmamalıdır. Belediyenin yapı işletmesinin deneyimlerinden yararlanarak müteahhitlerin başarılarını fiyat ve kalite yönünden daha iyi denetleyebilecek durumda olabileceklerini öne sürmüştür.²⁵ Belediyelerin, konut yapımına doğrudan doğruya katılmasını öneren Reuter, apartmanların üç kattan yüksek olmasına izin verilmemesinden yanadır.²⁶

BELEDİYE MALİYESİ VE MALİ UYUŞMA

Devletle Komünler arasındaki mali ilişkilerin adil ölçülere bağlanması anlamına gelen mali denkleştirme (finanzausgleich) kavramı, denilebilir ki, Türkiye'de sosyal bilim literatürüne Reuter tarafından armağan edilmiştir. Bu denkleştirmenin, ilke olarak, devlet ile komünler arasındaki iş bölümüne ve görev ayırımına dayanması gerektiği noktasında ısrarla durmuştur. Bu, kuşkusuz, görevleri çok olan yerel birimlere zengin gelir kaynakları, görevleri az olanlara ise daha az kaynaklar sağlanmasını gerekli kılan bir kuraldır.

Bu kural, komünlere yeni yükler yüklediğinde, devletin, bunların karşılığı olan kaynakları sağlamasını zorunlu kılar. Reuter, bir örnek olarak, Celal Bayar Hükümeti'nin, 1940'ların başında, İstanbul'da et fiyatlarını düşürmesi sonucunda, mezbaha ücretlerinde indirim yapmak zorunda kalan İstanbul Belediyesi'nin lehine olmayan bir durum yaratıldığını, ama bunun hemen ardından, iki belediye hastahanesinin Sağlık Bakanlığınca devralınması yoluyla, belediyenin yükünün hafifletildiğini gösterir. Bu, devletin belediyeye verdiği bir tür ödencedir (tazminat). Almanya'da da, 1925 tarihli bir Reich yasasına göre, devlet karşılığını öngörmeden, komünlere yeni görevler yükleyemezdi.

Reuter'in, devletle komün ilişkileri konusunda, Rudolph Gneist, Lorenz Von Stein ve Otto von Guericke gibi Alman düşünür ve uygulamacılarından etkilenmiş olduğu rahatlıkla kabul edilebilir. Bunlar, komünleri, devlet ile toplum arasındaki etkileşimi artıran, ekonomik ve sosyal gelişmeyi hızlandıran, toplumsal sarsıntıları önleyebilen araçlar olarak görmüşlerdir.

Gerçi Reuter, komünlerin mali yönden tam anlamıyla özerk olmaları düşüncesinin "eskimiş" olduğunu kabul eder.²⁷ Ama, akçal denkleştirmenin şu iki ilkesi üzerinde durmakta yarar görmüştür: 1) Komünler, mali egemenliklerinin bir gereği olarak, devletin denetimi ve kendi sorumlulukları altında, bizzat kendilerini belirledikleri ve harca-yabildikleri gelir kaynaklarına sahip olmalıdırlar. 2) İkinci olarak da, merkezi yönetim, kendi gelirlerinden bir bölümünü komünlere bırakmalı, komünlerin belli çalışmalarına nakden katılmalı, ya da devlet vergilerinden bazılarını toplayabilmek hakkını onlara vermelidir. Bu ikinci tür gelirlerin toplanmasında, komünlerin kendi başlarına karar vermelerine olanak bulunmamakla birlikte, devlet vergileri üzerine koyabilecekleri ek sorunları saptamakta özgürdürler.

Komünlerin mali yönden tam anlamıyla özerk olmaları düşüncesinin "eskiliğinden" söz etmesi, hiçbir ülkede, o günlerde ve hatta bugün bile, kendi yağı ile kavrulabilen belediye bulunmadığı gerçeğini görmüş olmasındandı. Bu gerçek, hem gelişmiş, hem de gelişmekte olan ülkeler açısından, daha sonraki yıllarda daha iyi anlaşılmalıdır. Devletin belediyelere yardımının temelinde yatan başlıca neden de bu değil midir?²⁸

Reuter, devlette komünler arasındaki mali uyuşmanın öneminden bir çok yazılarında ve Belediye Maliyesi kitabında söz eder. Türkiye'de 1961 tarihli Anayasa'nın 116. maddesine, onun ısrarla savunmuş olduğu "mali uyuşma" kuralının konmuş olmasında Reuter'in yazdıklarından ve derslerinden etkilenmiş olanların bir rolü bulunduğunu kabul etmek gerekir. 1961 Anayasası'ndaki, "Mahalli İdarelere görevleriyle orantılı gelir kaynakları sağlanır" hükmü, onun asistanlarının ve öğrencilerinin kaleminden çıkmıştır. Aynı madde, 1982 Anayasası'nın 127 maddesine de aynen konmuştur. Denilebilir ki, Reuter'in geliştirmiş olduğu bu önerinin, 1980 sonrasında, Türkiye'de yerel yönetimlerin mali yönden desteklenmelerinde önemli bir payı vardır.

Modern Belediye Maliyesi'nde, belediyelerin yeterli gelir kaynaklarına sahip kılınmaları ne ölçüde önem taşımaktaysa, gelirlerin harcanması sırasında rasyonel esaslara uyulmasının da o ölçüde önemli olduğu kabul edilmektedir. Gerek sürekli, gerekse bir defaya özgü aynı harcamaların yapılmasında, toptan satınalma, bilgi toplama, teknik kadrolardan yararlanma, onarımların denetlenmesi, siparişlerin basitleştirilmesi ve standardizasyon gibi ilkeler, Reuter'in, belediye harcamalarında dikkatle uyulmasını sağlık verdiği ilkelere.

Bunların yanı sıra, belediye gelirleri sisteminin yeknesaklıktan kurtarılması yolunda da önemli öneriler yapmıştır. Örneğin, harcamalar yönünden bütün belediyeleri tek bir bütçe formülüne bağlamanın sakıncalarından söz etmiştir. Belediyelerin, büyüklüklerine, buldukları coğrafi bölgelere, ekonomik gelişme düzeylerine göre sınıflandırılmalarının önemine daha o günlerde parmak basmıştır.²⁹

Ne yazık ki, belediye gelirleri sistemimizde, o doğrultuda bir değişiklik bugüne değin gerçekleştirilebilmiş değildir.

Belediyelerin sağlam istatistik verilerine sahip olmalarının, gelir kaynakları ve harcamaların seyri hakkında bilgi edinmek ve kendi durumlarını başka belediyelerle karşılaştırmak yönünden büyük önem taşıdığına da çeşitli yazılarında yer vermiştir. Bugün, bilgisayarın yerel yönetimlerin çalışmasında oynamakta oldukları önemli rolü, Reuter, yaşadığı günlerin teknolojik gelişme düzeyine uygun olarak belirtmekten geri kalmamış, gerekli önlemlerin alınmasını istemiştir.

Belediyeler üzerinde ciddi bilimsel araştırmalar yapmayı, Reuter bizzat denemiştir. "İstanbul Belediyesi'nin 1937-1942 yıllarındaki Mali Durumu" başlıklı çalışması ciddi bir araştırmanın ürünüdür. Bu çalışmada, bir belediye maliyesi araştırmasında ele alınması gereken başlıca konuların neler olduğu ve izlenmesi gereken yöntem açıkça görülmektedir. Yazı, İstanbul Belediyesi'nin o yıllarda 10-15 milyon lira kadar olan bütçesini artırmak için hangi gelir kaynaklarından yararlanılabileceğini açıkça göstermiştir. Binaların yeniden yazımı ve değerlerinin takdiri ile, belediye emlakinden daha iyi yararlanılması, başlıca önerileri arasındadır. Belediyelere gelir artışının yarından çoğunun bu kaynaktan sağlanabileceği kanısındadır.

İstanbul Belediyesi'nin Mali Durumu adlı araştırmasını Reuter, şu görüşlere yer vererek bitirir: "İstanbul dünyanın en güzel şehridir. Fakat mali temel sağlam olmadan, en büyük idare dehası bile bu şehri tabii güzelliğiyle mütenasip bir hale getiremez. İşte, memleketimizin parolası bu olmalıdır."³⁰

KOMÜN BANKALARI VE İLLER BANKASI

Türkiye'de belediye maliyesi söz konusu olduğunda, akla ilk gelen kurumlardan biri olan İller Bankası, Reuter'in bazı yazılarının ve raporlarının konusunu oluşturmuştur. İstanbul İktisat Fakültesi Dergisi'nde yayımladığı bir yazısında,³¹ o zamanki adıyla Belediyeler Bankası'nı "Türk Belediyelerine ait mecburi mahiyeti haiz bir kolektif tasarruf sandığı" olarak tanımlar ve yasa koyucunun bu bankayı kurmaktan amacının, "belediyeleri hiçbir zaman özel bankalara başvurmak zorunda bırakmamak" olduğuna dikkati çeker.

İller Bankası'nın belediyelere sağladığı yararları sıraladığı bu yazısında Reuter, şöyle der: "belediyeler bankaya aidat ödemek zorunda kalmaktadırlar ve bunun tabii bir neticesi olarak muhtaç oldukları parayı her zaman için Banka'dan tedarik edecek durumda bulunmaktadırlar... Alacakları ödünç paralar için hesaplanan faiz ucuz olduğu gibi, borç alma şartları da müsaittir ki, bu cihet hususıyla küçük belediyeler için küçümsenmeyecek derecede büyük bir fayda teşkil etmektedir."

Reuter, belediyelerin, Banka sermayesine katmış oldukları paralarını başka sermaye kurumlarında nemalandıracak oldukları taktirde, ondan aldıkları borç karşılığında ödemek zorunda oldukları faz ve itfa yükünden kurtulabilmelerini, uygulamanın bir eleştirisi olarak belirtir. Kısaca, "Belediyeler Bankası'nın masrafları, belediyelerin sırtına yüklenmiş munzam masrafların mahiyetindedir" der.³² Banka'nın reorganizasyonu için yüksek düzeyde çalışmalar yapıldığı günlerde, Reuter'in görüşlerinden yararlanılabilir.

1933 yılında kurulan Belediyeler Bankası'nın 1945 yılında İller Bankası adıyla yeniden örgütlenmesinden sonra, Banka'nın işlevlerini daha iyi yapabilmesi amacıyla, Ernst Reuter'den bir etüd yaparak Banka'ya bir rapor sunması istenmiştir. Reuter, Türkiye'den ayrılacağı günlere rastlayan bu isteği, hareket tarihini biraz geciktirerek yerine getirmiş ve raporunu 1946 yaz ayları sonunda vermiştir. Bu raporunda, Banka'nın yerel hizmetlerin görüşülmesini daha hızlı ve etkin olarak sağlamak amacıyla "banka" olarak kurulduğuna dikkati çeker ve bankacılık yöntemlerine uygun bir biçimde çalıştırılmasını önerir.

Bunun yanı sıra, Reuter, Banka'nın teknik hizmetlerine devamının, daha "uzunca bir süre" belediyeler için gerekli olacağına işaret etmiştir. Bu "uzunca süre" bugün bile henüz dolmamıştır ve bundan sonra da kolay kolay dolmayacağı anlaşılmaktadır. Kısaca yerel yönetimler, daha uzun süre Banka'nın teknik hizmetlerine muhtaç durumda olacaklardır. Reuter, Banka'da önemliyle orantılı olarak, teknik hizmetlerden sorumlu bir birim kurulmasını da önermiştir.

Reuter, Banka'nın gerçek anlamda bir komün bankası durumuna gelebilmesi için, büyük formalitelere gerek kalmaksızın, belli miktarlarda kısa vadeli krediler verebilmesini önermiştir. Ayrıca, belediyelerin geniş çaptaki satınalma gereksinmelerini karşılayabilmek ve dış alımlarını gerçekleştirebilmek için Banka'dan yararlanmaları yolundaki önerisi bugün de geçerliliğini korumaktadır. Belediyelerin dışalıcılar karşısında güçlü bir satınalma kapasitesine sahip bulduklarına dikkat çekerek bunun sağlayacağı tasarrufun belediyelerin çıkarına uygun olduğunu göstermiştir. Denilebilir ki, Belediyeler Bankası'nın İller Bankası adıyla yeniden kurulmasında ve çalışmalarının ve ortaklarının arasına İl Özel Yönetimlerinin de katılmasında, Reuter'in fikirlerinin önemli rolü olmuştur.

Son olarak, Reuter, belediyelerle ilgili yatırım etkinliklerinin uzmanlık ve yetenek sahibi bir kuruluş tarafından yürütülmesinin yararlı olduğunu, bunun bir merkezi yönetim kuruluşu olarak, sanıldığına tersine, belediyeler üzerindeki vesayeti artırmadığını belirtmeyi ihmal etmemiştir.³³ Ona göre, belediyeler üzerindeki mali vesayeti, denetimin hangi kuruluş tarafından gerçekleştirilmiştir denilebilir. Birincisi, Kentbilim uygulamasının sorumlu Bankası'nın, olsa olsa belediyeleri belki daha rahat iş görebilir duruma getirmek yoluyla, yerel özerkliğe katkıda bulunduğundan söz edilebilir.

SONUÇ

Profesör Ernst Reuter'in Türk Kentbilimi üzerindeki etkisi, üç kanaldan gerçekleşmiştir denilebilir. Birincisi, Kentbilim uygulanmasının sorumluluğunu üstlenen yöneticilerin yetişmesine yaptığı katkılardır. Bir kuşağın valileri, kaymakamları, genel müdürleri, müsteşarları ve hatta bakanlarından birçoğu, ondan aldıkları ışığı, Türk yerel yönetimlerinde görev yapan belediye ve köycülere taşımış; kendi yetki alanlarına giren konularda, bunları çağdaş Kentbilimin ilkeleri doğrultusunda geliştirmiş ve böylece uygulamaya yön vermişlerdir.

İkinci olarak, Ernst Reuter, Türkiye'de kentlerin gelişmesine, planlanmasına, yönetimine ilişkin disiplinlerin, ilk kez sosyal bilimler çerçevesinde okutulmasını sağlamıştır. Mühendis yetiştirilmeyen bir okulda, teknik konularla çok yakından ilgili bulunan kent, belediye maliyesi, komün bilgili konularını, ekonomik ve sosyal yönlerden büyük bir yetkiyle ele almıştır. Bu alanda bir çığır açmıştır. Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde onun açtığı çığırın Türkiye'nin başka yüksek öğretim kurumlarında benzerlerinin denenmesi için en az yirmi yıl daha beklemek gerekmiştir.

Derslerinde öğrencilerine hep şu temayı yinelemiştir: *"Modern şehir yapıcılığı problemlerinde yalnız teknik meseleler değil, fakat daha ziyade sosyal ve iktisadi problemler aksetmektedir."*³⁵ Gerçekten, bir başka yerde de, belirttiğimiz gibi, *"önce Ernst Reuter, sonra da Fehmi Yavuz, Kentbilim'in ülkemizde bir sosyal bilim dalı olarak gelişmesine, yerleşmesine ve geçerlik kazanmasına önemli katkılarda bulunmuş iki simgedirler."*³⁶

Bütün hazırlıklarını yaptığı, İskan ve Şehircilik Enstitüsü'nün kurulması gerçeğinin Almanya'ya dönüşünden sonra kurulabilmiştir. Ama, statüsünü hazırlayan odur. Bu Enstitü, yukarıda belirtilen çerçeve içinde, Türkiye'de 1950 sonrasında hızlanan kentleşme hareketlerine paralel olarak, Kent Planlaması, Belediyecilik, Mahalli İdareler Maliyesi, Konut ve Arsa Politikası sorunları gibi konularda geniş katkılarda bulunmuştur. Asistanı olarak 7-8 yıl birlikte çalıştığı Fehmi Yavuz'un ve onun asistanlarının yani Ernst Reuter'in *"ikinci kuşak"* yardımcılarının, derslerinde ve yayınlarında, onun kullandığı kavram ve terimler, savunduğu ilkeler, bugün bile geçerliliğini korumaktadır.³⁷

Üçüncü olarak da, Türkiye'deki bilim çevrelerine, yöneticilere, belediyelere ve ekonomistlere hitap etmekte olan sayısı iki düzineyi geçen yayımlanmış kitap ve yazıları, yalnız ülkenin yakın geçmişini inceleyen Kentbilimciler için değerli bir kaynak olmakla kalmamakta, bugünün yöneticileri için de kullanılabilir kural- lar değerini taşımaktadır. Bu kitap ve yazılar, Reuter'i hiç tanımamış, onunla yüz yüze gelmemiş olan Kentbilimcileri bile, onun öğrencileri yapmaya yeterli değer- didir.

Yayınlarda yer alan görüşleri kentleşmeyle ilgili olanlar, konut ve arsa politikalarıyla ilgili bulunanlar, kentlerin planlı gelişimini ilgilendirenler ve son olarak da, yerel yönetimler ve belediye maliyesi ile ilgili bulunanlar olarak dört gruba ayırmak olanağı vardır. Her bir grup içinde yer alan düzinelere yazısı ve birkaç kitabı, bugün kendilerini çağdaş Kentbilimci sayanların hayranlığını uyandıracak ölçüde uzak görüşlü, bilimsel araştırma ürünü ve yöntem bakımından da sağlam çalışmalar niteliğindedir. Özetle, Sosyal Bilgiler Fakültesi'ndeki 8 yıllık hizmeti, Ernst Reuter'i, Türk Kentbilimi'nde, değeri görmezlikten gelinemeyecek bir kilo- metre taşı yapmıştır. □

NOTLAR:

1. Ernst Reuter, *"Şehirlerimizin Nüfus Gelişmesi"*, Siyasal Bilgiler Okulu Dergisi, C.1, No: 4, 1946, s.775-776.
2. Ernst Reuter, *"Türkiye'de Şehirleşme Temayülleri"* Siyasal İlimler Mecmuası, Sayı 126, 1941, s.244-245.
3. Ernst Reuter, *Yakın Münakale*, Ankara: SBO, 1941, s.8-9, (yayımlanmamış kitap).
4. Ernst Reuter, *"Türkiye'de Şehirleşme Temayülleri"* Siyasal İlimler Mecmuası, s.245.
5. a.k., s.245.
6. Ernst Reuter, *Mesken Meselesinin Hal Çareleri*, Ankara: Türk Ekonomi Kurumu, 1946.
7. Ernst Reuter, *"Şehirlerimizin Gelişme Problemleri"* A.Ü. Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi, Sayı 5 (Temmuz - Ağustos, 1943) s.154.
8. a.k., s.156.
9. Ernst Reuter, *Mesken Meselesinin Hal Çareleri*, Ankara: Türk Ekonomi Kurumu, s.13.
10. a.k. s.14.
11. Ernst Reuter, *Komün bilgisi*, Ankara: S.B.O, 1940, s.141-142.
12. Ernst Reuter, *"Şehir Planında İktisadi Kaideler"* Belediyeler Dergisi, Sayı 64, s.21-22.
13. Ernst Reuter, *Komün Bilgisi*, Ankara: SBO, 1940, s.198.
14. Ernst Reuter, *"Şehirlerimizin Gelişme Problemleri"* A.Ü. Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Dergisi, Sayı 5 (Temmuz - Ağustos, 1943) s.154.
15. a.k.
16. Fehmi Yavuz, 24 Nisan 1969'da Alman Kütüphanesinde Yapılan *Konuşma Metni*, 1969, s.12-13.
17. The Congress for Cultural Freedom, *Science and Freedom*, Martin Secker anr Warburg Ltd. London, 1955, s.283.
18. Hans E. Hirschfeld und Hang J. Reichardt, *Ernst Reuter Aus Reden und Schriften*, Colloquium Verlag, Berlin, 1963, s.35.
19. Ernst Reuter, *Yakın Münakale*, Ankara: SBO, 1941, s.21.
20. a.k., s.90.
21. Ernst Reuter, *"Mahalli İşletmelerin Ehemmiyeti ve Problemleri"*, Ankara SBO, *Kaymakamlık Kursu Ders Notu*, 18 Haziran 1942, s.13.
22. a.k., s.28.
23. a.k., s.28.
24. Ernst Reuter, *"Belediyelerin İktisadi İcraatı"*, *Türk Ekonomisi*, Sayı 7, 1944, s.225-226.
25. Ernst Reuter, *"Belediyelerin Yapı İşletmeleri"* *Arkitekt* C.13, No: 1-2, 1943, s.28.
26. a.k., s.29.
27. Ernst Reuter, *"Belediye Maliyesinin Umumi Meseleleri"* *Siyasal Bilgiler Okulu Dergisi*, C.1 No: 1, 1943, s.116.
28. Ernst Reuter, *"İstanbul Belediyasının Mali Durumu (1937-1942)"* *Siyasal Bilgiler Okulu Dergisi*, C.1 No: 3, 1945, s.26-27.
29. Ernst Reuter, *"Belediye Masrafları"* *Siyasal Bilgiler Okulu Dergisi*, C.1, No: 2, 1944, s.341.
30. Ernst Reuter, *"İstanbul Belediyasının Mali Durumu (1937-1942)"* *Siyasal Bilgiler Okulu Dergisi*, C.1, No: 3, 1945, s.527.
31. Ernst Reuter, *"Belediyeler Bankası"* *İ.Ü. İktisat Fakültesi Mecmuası*, C.4, Sayı: 1, 1943, s:1-27
32. a.k., s.16.
33. a.k., s.23.
34. Ernst Reuter, *"Mahalli İdarelerle Devlet Arasındaki Münasebetler"* *Siyasal İlimler Mecmuası*, sayı: 116, 1940, s.451 ve Sayı: 117, 1940, s.446-452.
35. Ernst Reuter, *"Şehirlerimizin Gelişme Problemleri"* *AÜDTCF Dergisi*, Sayı: 5 (temmuz-Ağustos 1943), s.150.
36. Fehmi Yavuz, *"Profesör Ernst Reuter" İnsan Hakları Armağanı*, Birleşmiş Milletler Türk Derneği, Ankara, 1983, s.1-2.
37. Fehmi Yavuz, Ruşen Keleş, Cevat Geray, *Şehircilik: Sorunlar, Politika, Uygulama*, Ankara: Siyasal Bilgiler Fakültesi, 1978.

Ruşen Keleş, *Kentleşme ve Konut Politikası*, Ankara: Siyasal Bilgiler Fakültesi, 1984. Michael N. Danielson and Ruşen Keleş, *The Politics of Rapid Urbanization*, New York: Holmes and Meier, 1985.

Karşıyaka Belediyesi

Zübeyde Hanım Kültür ve Sanat Merkezi

Asli Jüri Üyeleri:

Doğan TEKELİ : Y. Müh. Mimar (İTÜ, 1952), Ergun UNARAN : Y. Müh. Mimar (İTÜ, 1952), Baran İDİL : Y. Müh. Mimar (İTÜ, 1960)
Orhan ERDİL : Y. Müh. Mimar (Univ. of Columbia, 1962), Orcan GÜNDÜZ : Doç. Dr. Y. Mimar (DGSA, 1971)

Yedek Jüri Üyeleri:

Yalçın GÜLTEKİN : Y. Mimar (DGSA, 1971), Salih SEYMEN : Y. Mimar (DGSA, 1977),

Danışman Jüri Üyeleri:

Cihar TÜRSEN : Karşıyaka Belediye Başkanı, Prof. Dr., Özdemir NUTKU (DEÜ Güzel Sanatlar Fakültesi Öğretim Üyesi),
Tuncay ÇETİN : Karşıyaka Belediyesi Planlama Müdürü

Sonuçların Açıklanması:

29 Ocak 1994

Yarışmaya 61 proje katıldı.

Orcan GÜNDÜZ*

Karşıyaka'nın yeni gelişim alanlarından Bostanlı 'da Emlak Bankası konut bölgesinde, imar planında kültür tesisi olarak belirtilmiş alanda beldenin kültür ve sanat yaşamına katkıda bulunacak ve Atatürk 'ün annesi Zübeyde Hanım 'ın anısını yaşatacak bir kültür tesisinin mimari projelerinin yarışma yoluyla elde edilmesi sürecine, Karşıyaka Belediye Başkanı Sayın Cihan Türsen' in girişimi ve İzmir Mimarlar Odası ile ortaklaşa sürdürülen çalışmalar ile başlanmıştır. Başlangıçta yöresel olarak düşünülen proje yarışması, ihtiyaç programının kapsamlı olması nedeniyle ulusal olarak düzenlenmiştir.

Yarışma programında 600 kişilik tiyatro salonu, 800 kişilik kongre ve konferans salonu, kitaplık, sergi salonu, sanat işlikleri, alışveriş birimleri, kafeterya ve 300 kişilik nikah salonu yer almaktadır.

Jüri ilk toplantısını, tüm üyelerin katılımı ile 1 Eylül 1994 tarihinde Karşıyaka Belediyesi'nde yapmış, yarışmanın amacına, yöntemine ve sürecine ilişkin ilkeler belirlenmiştir. Gruplarca sürdürülen çalışmalar ve izleyen toplantılar sonucunda saptanan, Karşıyaka ve yarışma alanına ilişkin bilgiler ile yarışmaya ilişkin jüri genel görüşleri, yarışmacılarca değerlendirilmek üzere hazırlanmıştır.

Yarışma şartnamesinde kapsamlı olarak belirtilmiş olan jüri genel değerlendirmeleri ana hatları ile şöyle özetlenebilir;

- Kültür ve sanat merkezinin ilçe halkının her kesimine yıl boyunca yoğun hizmet vermesi, sıcak yaz dönemlerinde kültür ve sanat etkinliklerinin açık alanlara taşınma olanaklarının araştırılması,
- Kentin sosyal, kültürel ve sanat yaşamına katkıda bulunması, güçlü bir çekim merkezi olması,
- Programda yer alan birimlerin yıl boyunca etkin ve yoğun biçimde yaşatılması, her birimin işlevini bağımsız olarak sürdürürken sosyal ve kültürel yaşama katkıda bulunması, belde halkını katılmaya özendirilmesi,
- Rekreatif ağırlıklı kullanımlardan bu merkezin çekiciliğini arttırmak üzere yararlanılması,
- Yarışma alanı dolgu zemininin ve yüksek düzeydeki yeraltı suyunun getirdiği önemli sakıncalar ile özellikle yaz döneminin güneş ve rüzgar etkilerinin doğru değerlendirilmesi,
- Yarışma alanına bitişik anayolun trafik ve gürültü sorunlarının doğru değerlendirilmesi,
- Kültür ve sanat merkezinin aynı anda farklı amaçlarla ya da tümünün aynı amaçla kullanılma olanakları yaratılması,

Sonuç olarak; Programı doğru yorumlayarak, aktif bir yaşam sergileyen, çekici ancak diğer yandan gerçekçi; maliyet, işletme, bakım boyutlarını da göz önünde tutan tasarımların elde edilmesi, bu yarışmanın ana amacını oluşturmuştur.

14 Ocak 1994 tarihinde sona eren yarışmaya katılan 61 adet proje, Karşıyaka Halk Eğitim Merkezi'nin tarihi binasında değerlendirilmek üzere hazırlandı ve 25 Ocak Salı günü jüri çalışmaları başladı. Jürinin ilk günkü çalışmasında, yarışmaya kabul edilen tüm projelerin değerlendirmeye alınmasına karar verildi. Jüri üyelerinin bireysel çalışmaları sonunda yapılan oylamada, önerdikleri çözümler açısından beklenen düzeye ulaşamadığı ortak görüşü ile, 8 proje ilk aşamada oybirliği ile elendi. Jürinin topluca yaptığı değerlendirmeler sonucunda 22 proje ikinci elemeye elendi. Üçüncü elemeye tek tek ve topluca görüş bildirilerek yapılan değerlendirmeler sonucunda 20 projenin elenmesiyle birlikte geriye 11 proje kaldı. Bu grup içerisinde yer alan 4 projenin satın alınmasının belediyeye tavsiye edilmesine karar verildi.

28 Ocak Cuma günü sürdürülen çalışmalar kapsamında ilk aşamada ödül ve mansiyon kazanacak proje grupları oy birliği ile belirlendi. Daha sonra, mansiyon kazanan projeler oy birliği ile sıralandı. Ödül grubundaki üçüncü, ikinci ve birinci ödüle layık görülen projelerde aynı yöntemle, (1/4), (2/3) ve (1/4) oy çokluğu ile belirlendiler. 29 Ocak Cumartesi günü projeler için jüri raporlarının yazılmasının ardından, kimlik zarflarının açılması sonucu ödül ve mansiyon kazanan yarışmacılar belirlenmiş oldu.

19 Şubat 1994 Cumartesi günü saat 14.30'da, Karşıyaka Halk Eğitim Merkezi'nin üst katında gerçekleştirilen, jüri üyeleri ile geniş bir yarışmacı ve izleyici kitlesinin katıldığı kollogyumda; yarışmada ödül ve mansiyon alan yarışmacıların ödülleri verilmiş, jürinin değerlendirme ölçütleri üzerine bilgi aktarılmış, birinci ödülü kazanan proje üzerine yoğunlaşan sorular proje müellifleri ve jüri üyelerince yanıtlanmıştır.

Karşıyaka Belediyesi'nce yarışmaya çıkarılan Zübeyde Hanım Kültür ve Sanat Merkezi Mimari Proje Yarışması, Karşıyaka Belediyesi'nin duyarlı ve kararlı tutumu, jüri üyelerinin ciddi ve titiz çalışmaları raporörlerin ve diğer görevlilerin özverili katkıları ile başından sonuna kadar gayet düzenli bir şekilde sürdürülmüş ve tamamlanmıştır. Ödüller için ayrılan ödeneğin mütevazı boyutlarda olması nedeniyle duyulan kaygılara karşı, yarışmaya duyulan ilgi çok yüksek olmuştur. Aynı şekilde değerlendirmeye tabi tutulan projelerin çoğunluğunun belli bir düzeye ulaştığını görmek, yarışmaya olanak tanıyan doğrudan veya dolaylı katkıda bulunmuş olanlar ve mimarlık meslek topluluğu açısından yüreklendirici olmuştur.

* Doç. Dr., Y. Mimar, DEÜ Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü Öğretim Üyesi

BİRİNCİ ÖDÜL

EMİNE F.ÖĞÜN - MEHMET ÖĞÜN

JÜRİ RAPORU'NDAN

Proje, jürinin en önemli kriterlerinden olan "bireylerin kültür ve sanat etkinliklerine katılımını en çoğa çıkartma" amacını temel alan yaklaşımın kompleksin işlevsel dokusundan başlayarak ulaşım kolaylığı, iklimsel verilere uyum, açık ve kapalı alanların yaşamsal birlikteliği, mimari mekanı çevreden gelen bireyleri adeta davet ederek, başka bir söylemle "yabancılaştırmayacak" ölçüleri araştırmaya kadar sürdüren tutarlı davranışı ile beğeni kazanmıştır. Müellifin; açıklama raporunda belirttiği gibi "Tek dış ve tek içe sahip yekpare kitle" yerine açık, yarı açık ve kapalı mekanlar bütünlüğü şeklinde başka bir söylemle bir kentsel mekan dokusu elde etme amacına, büyük ölçüde ulaştığı söylenebilir. Komplekse her yönden yaklaşan insanı içe çeken, içerideki insanı ise uzun süre oyalayabilen zengin ve farklı mekanlar düzeni, tarihsel kent dokularını çağırıştırılmaktadır.

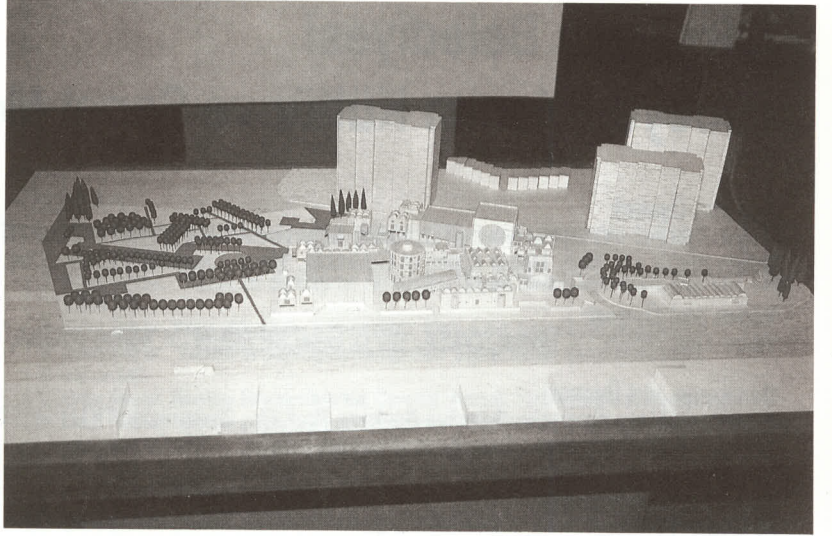
Açıklama raporunda beğenilmese de gerek genel kompozisyonda gerek plan yapılarında bu ilişki gözlenmektedir. Plan düzeyinde izlenen bu tutum mimari dilin oluşturulmasında çağdaş bir davranışa dönüşerek tasarıma güç kazandırmaktadır.

Açık ve yarı açık alanlarda kolanadlı bir yapılaşmanın karakterize ettiği ve insan ölçeğine indirgenmiş gölgeli mekanlar gerek iklimsel gerek yaşamsal beklentilere cevap vermektedir.

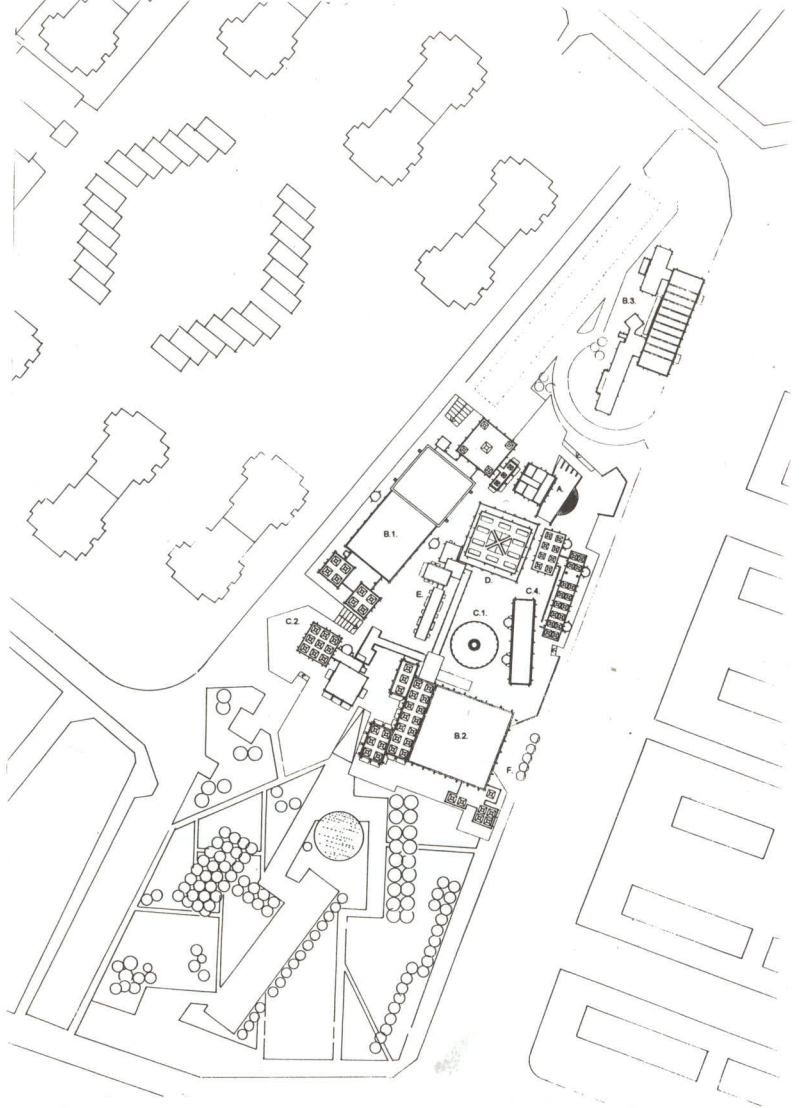
Projenin gerek etaplar halinde oluşturularak hizmete açılabilmesi, gerekse inşai açıdan teknolojik ya da maliyet sorunları yaratmayacak yönü olumlu bulunmuştur.

Bütün bu olumlu yönlerine karşın;

800 kişilik kongre salonunun düz bir platformda düzenlenmesi ve fuayesinin yetersiz olduğu, tiyatro binasındaki salon ve tavan yüksekliğinin yetersizliği, nikah salonunun uzun dikdörtgen formunun izleyici/sahne ilişkisini zorlaştırdığı, eleştirilmiş ancak bu eksiklerin giderilebilir oluşu ve proje bu nedenle oluşacak değişikliğin doku ve mekanda ciddi bir etki yaratmayacağı kanısına varılmıştır. Proje bu nitelikleriyle oyçokluğu (1/4) ile 1.ödüle layık görülmüş ve ilişik jüri tavsiyelerine uyulmak kaydıyla uygulanabilir olduğuna karar verilmiştir.

Fotoğraflar : Evren Atalay

vaziyet planı

A. GİRİŞ, YÖNETİM, DANIŞMA
B.1. TİYATRO SALONU
B.2. KONGRE, KONFERANS SALONU
B.3. NİKAH SALONU
C.1. KÜTÜPHANE
C.2. DAIMİ SERGİ

C.3. SERGİ SALONU
C.4. ATÖLYELER
D. SATIŞ ÜNİTELERİ
E. KAFETERYA
F. TEKNİK SERVİSLER

1.ÖDÜL İÇİN JÜRİ TAVSİYELERİ:

1- Kongre salonunun çok amaçlı kullanımını sırasında tabanın düz yüzeyli olması istenmediği gözönünde tutularak, salon kesitinin 800 kişilik konferans kullanımına yönelik olarak ele alınması.

2- Kongre salonu fuayesinin şartnamede verilen büyüklük gözönünde tutularak rahattatılması ve salon yan bağlantılarının güçlendirilmesi.

3- Tiyatro üst fuayesine çıkan merdivenlerin fuayenin rahat kullanımı yönünden gözden geçirilmesi,

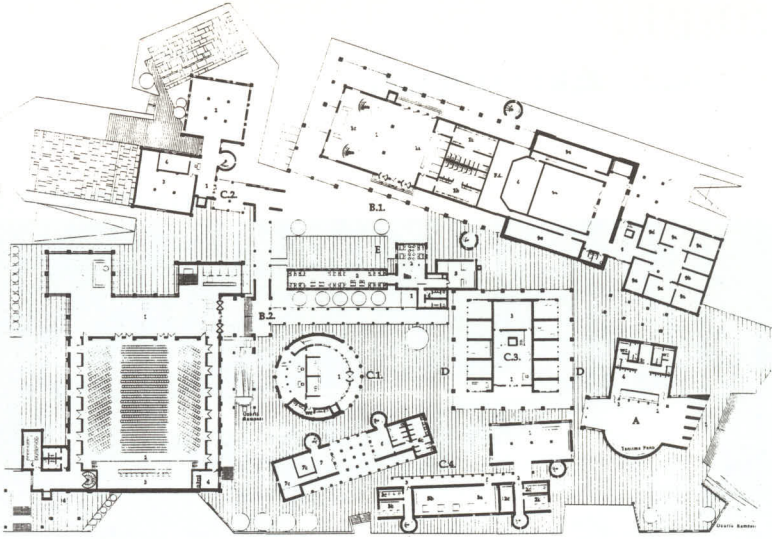
4- Nikah salonundaki tören masası ve davetli oturma düzeninin taraflar arasındaki görsel ilişkiyi arttırmasının sağlanması.

Jurimizce tavsiye edilmektedir.

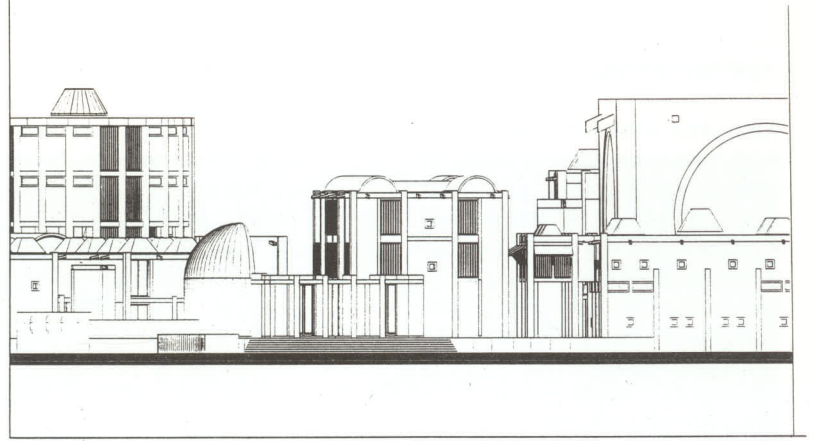
Bu hususların yerine getirilmesi sırasında müellifin uygulamaya yönelik ayrıntılı çalışmaları ve uzmanlık gerektiren teknik konularda birlikte çalışacağı yetkililerin katkıları ile projenin iç ve dış mekan kurgularını geliştirerek sonuçlandıracağına inanarak Jürimiz projenin uygulanabilir olduğu kararına varmıştır.

1. ÖDÜLE İLİŞKİN ORCAN GÜNDÜZ'ÜN KİŞİSEL GÖRÜŞLERİ

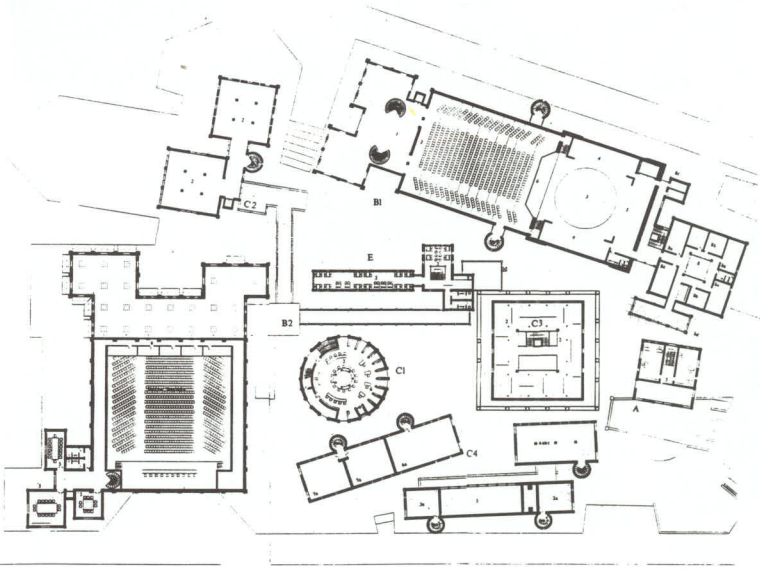
Oyçokluğu ile 1.ödüle uygun görülen 39 sıra nolu proje, geçmişe yönelik mimari referansları bilinçli olarak ve güçlü bir ifade ile kullanmış olmasına karşın bu mimari söylem, Karşıyaka Zübeyde Hanım Kültür ve Sanat Merkezi özelinde, yer-zaman-mekan bağlamında ele alındığında, doğruluğu ve gerekliliği konusundaki kaygılarım; aynı mimari söylemin empoze ettiği kalın duvarlı, karanlık ve küçük hücrelerden oluşan birimlerin yapı ölçeğindeki önemli aksaklıklarının yanı sıra, birbirleriyle bu dış mekanlarla işlevsel ve mekansal bütünleşmeyi sağlamaktadı yetersizlikleri nedenlerinden dolayı, bu projenin Karşıyaka'nın bu yöresi ile özdeşleşecek bir çözüm olmadığına ilişkin kişisel görüşümdür.

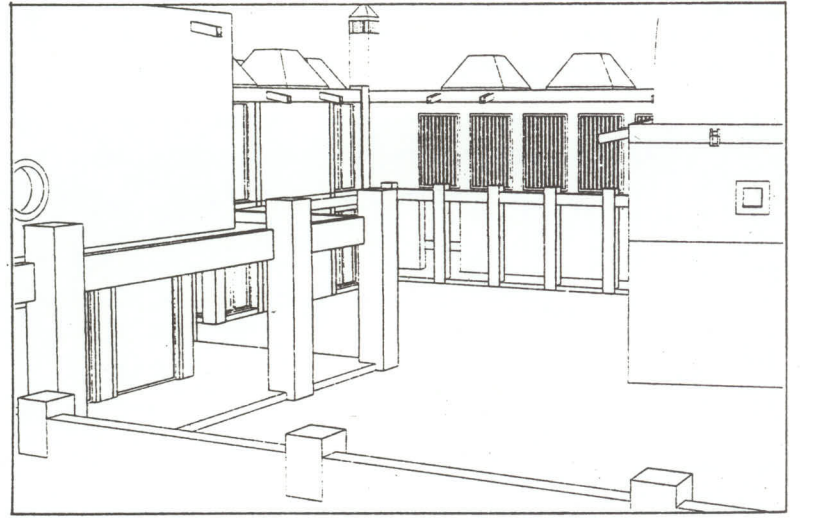
zemin kat planı 1/200

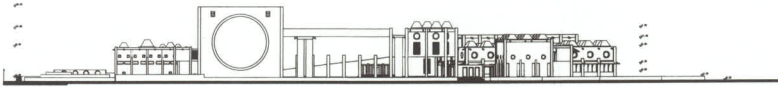
cephe 1/200

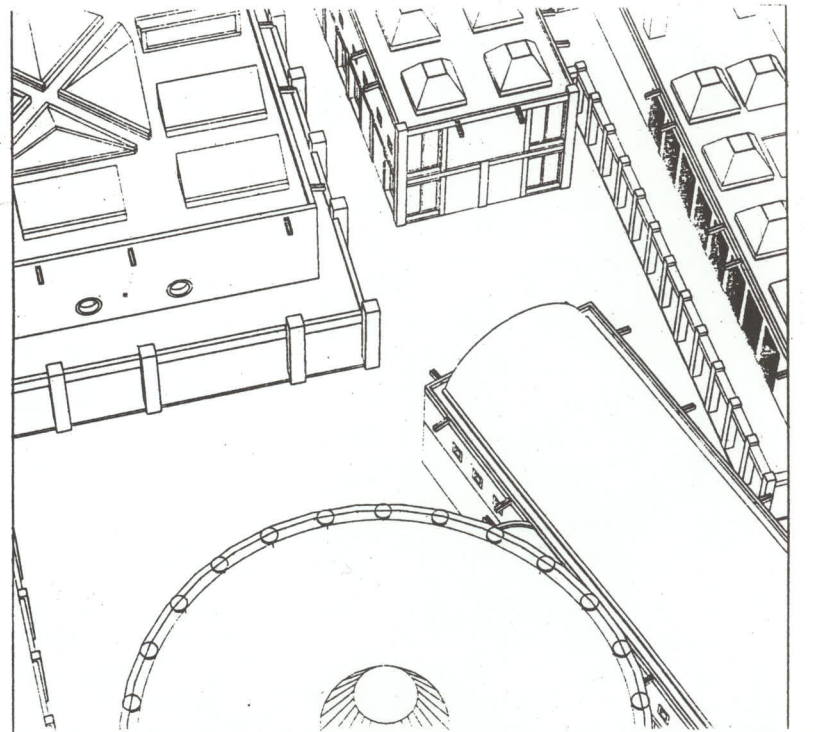
kat planı 1/200

perspektif

cephe 1/200

İKİNCİ ÖDÜL

DİLEK TOPUZ DERMAN - BÜNYAMİN DERMAN - YILMAZ KUYUMAN

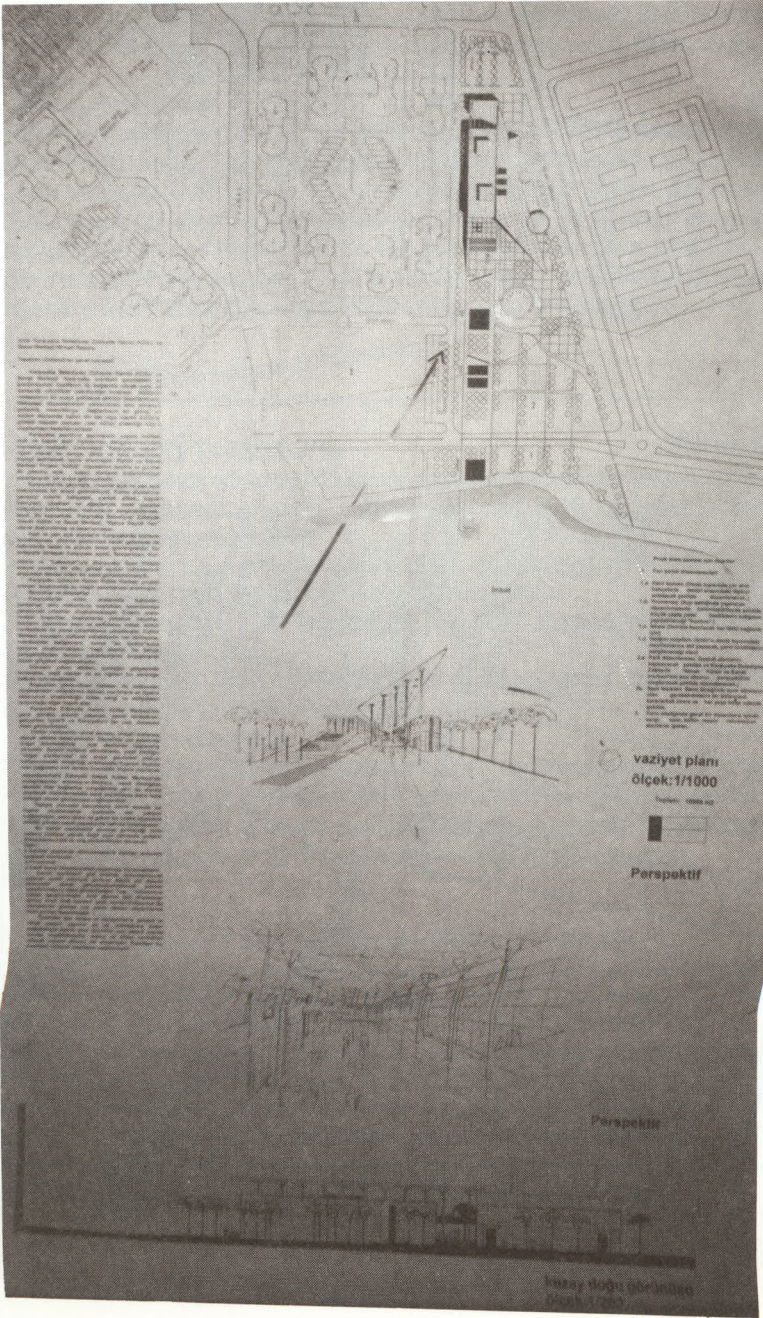
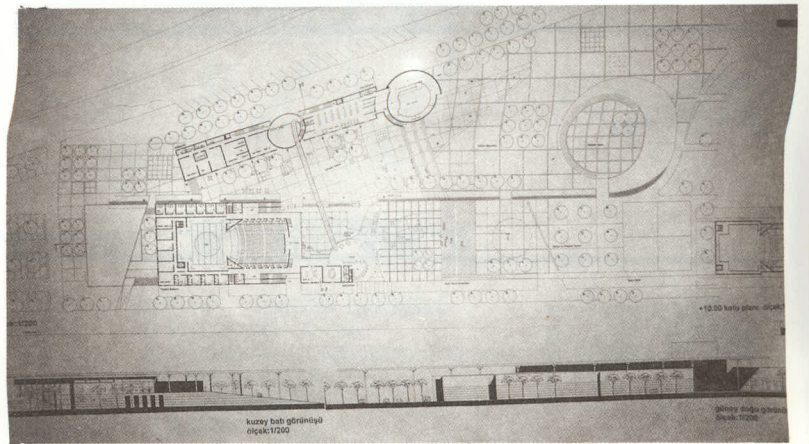
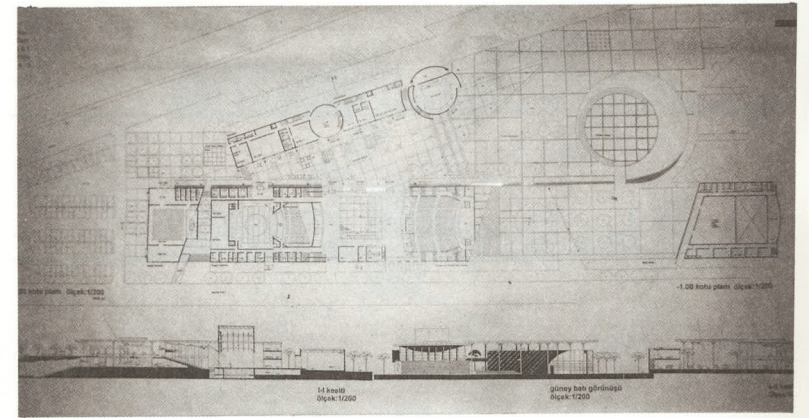
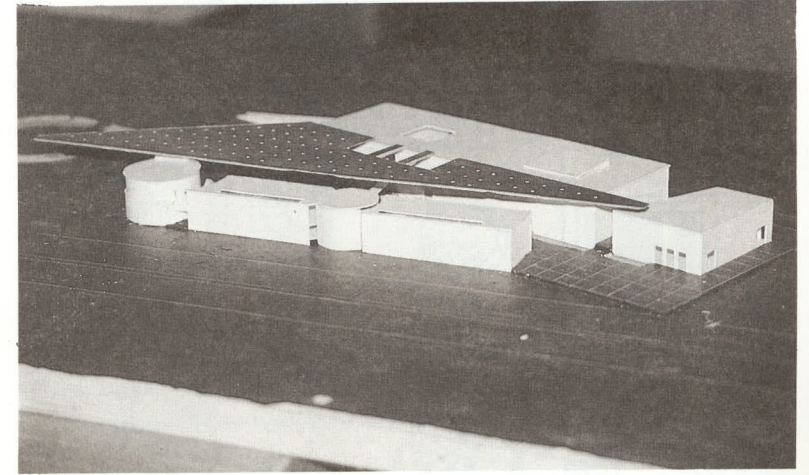
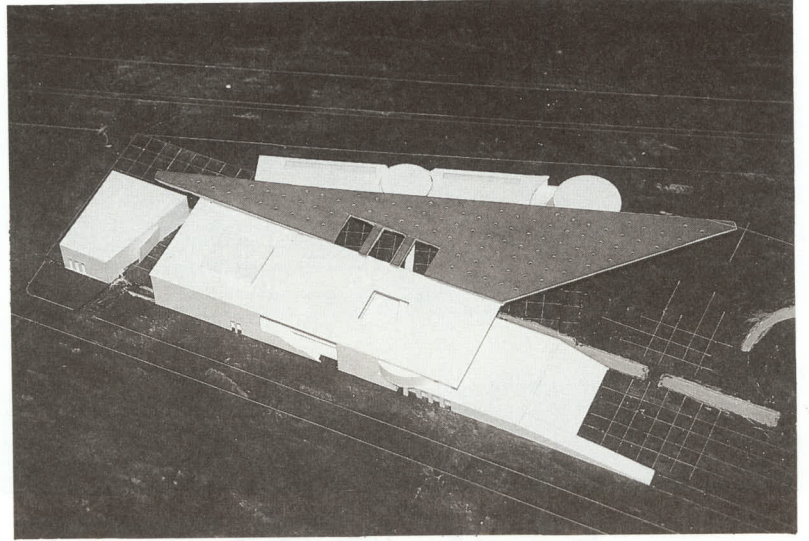
JÜRİ RAPORUNDAN

Raporunda insan kültür bağlantısını kurmak ve Karşıyaka'ya özgü kara/deniz ilişkisini kurgulamak şeklinde özetlenebilecek hedefleriyle tutarlı bir temel yaklaşımın tasarımına ustalıklı yansıdığı projelerden biridir.

Ana yola paralel olarak ve içinde kültürel etkinliklerin yer aldığı dikdörtgen kütle ile, içteki servis yolu boyunca ve içinde nikah salonu, tiyatro ve konferans salonunun yer aldığı dikdörtgen kütle arasında kalan üstü örtülü (yarı açık) büyük iç meydanla oluşan genel mekan düzeni ile kapalı, açık, yarı açık kullanımların birbirleriyle ilişkilendirilmesi kolay ve başarılı bir düzeyde sağlanabilmektedir. Yaratılan avlunun ağaç ve su öğeleriyle zenginleştirilmesine ek olarak tiyatro ve konser salonunun fuayeleriyle sergi ve kafeterya gibi kullanımların 2.katta, bu mekana katılımları olumlu bulunmuştur.

İç meydan mekanını örten büyük saçak strüktürü yapı kompleksini işlevselliğinin ötesinde, mekanı bütünleştirici ve mimari kimliğini belirleyici bir öğe olmaktadır. Bu mimari dilin, sıcak iklim yaşantısını temsil eden bir form elde etmeye yönelik olması olumlu bulunmuştur.

Tiyatro binasının gerek giriş mekanlarının belirsizliği, gerekse üst fuayelerin yetersizliği ve 600 kişilik tiyatro salonunda sayıyı tamamlamaya yönelik de olsa, kullanılan küçük balkon katı, projenin olumsuz yönleri olarak değerlendirilmiştir. Bu nitelikleriyle bu proje oyçukluğu (1/4) ile 2. ödüle layık görülmüştür.

ÜÇÜNCÜ ÖDÜL

SELİM VELİOĞLU - SİNAN MERT ŞENER
YARDIMCILARI: DEVRİM ERSOY, HÜLYA HATİPOĞLU

JÜRİ RAPORU'NDAN

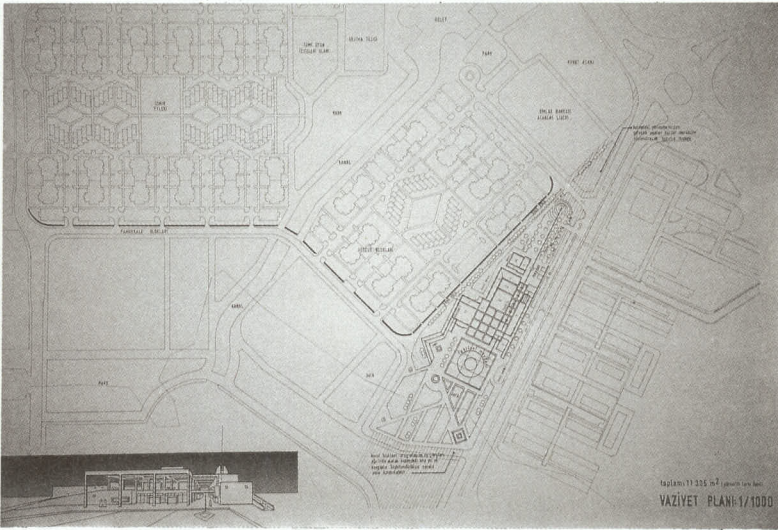
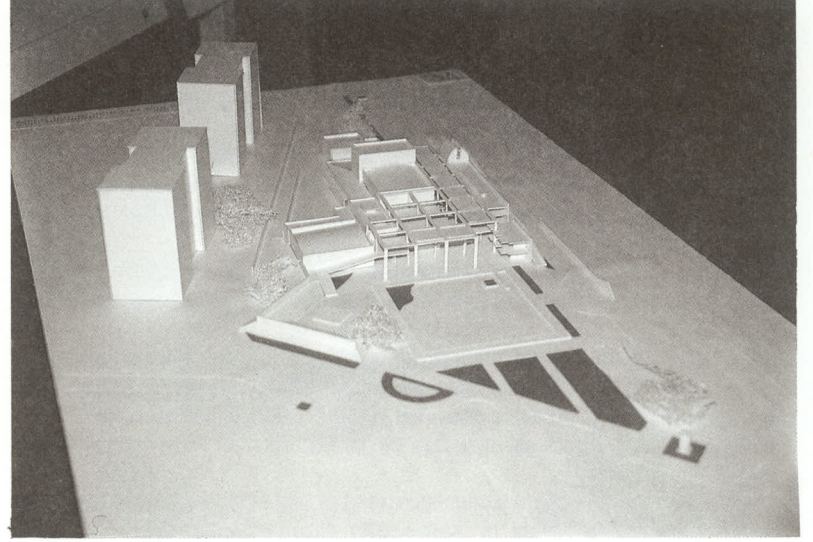
Kütle yapısı ve karakteri, deniz yönündeki meydana açılan ortak giriş holü ve fuayelere eklenmiş tiyatro ve konferans yapılarının ustaca çözümlenmiş plan düzeni ile belirlenmektedir. Bu kütleyle, ana yol yönünde ve arasta adıyla, adlandırılan bir sokak oluşturacak şekilde bağımsız konumlanan yapı ilavesiyle kompleks tamamlanmaktadır.

Kendi yaklaşımı içinde işlevlerin gerek konumlandırılması gerekse birbiri ile olan ilişkileri ne ve yalın bir tasarımla projelendirilmiştir.

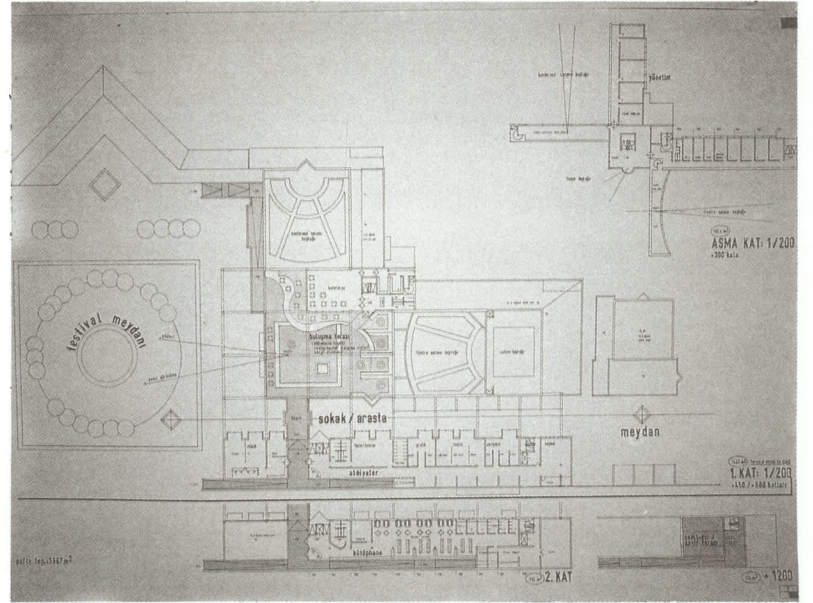
Projenin kendi yaklaşımı içinde sergilediği üstün beceri ve niteliklerine karşın, açık ve yarıaçık alanları kullanımına ağırlık vermeyi öncelikli kılan, yani değişik bireyleri kendine çekmeyi ve içinde yaşatmayı hedef alan ana amaçlara yeterince yanıt vermediği, bu amaç doğrultusunda düzenlenen arastanın ise gerek ana yola yakın oluşu, gerekse by-pass geçişlere daha uygun bir kestirme yol (pasaj) gibi olacağı kanısına varılmıştır.

Yapıyı bir anlamda sembolize eden, yol boyundaki duvar öğesinin tasarımı nitelikli bulunmakla beraber, binayı mimari olarak ayrıcalıklı kılan bir dil araştırması, bu tasarımda algılanamamakta başka bir söylemle evrensel formların ustaca kullanımıyla yetinildiği gözlenmektedir.

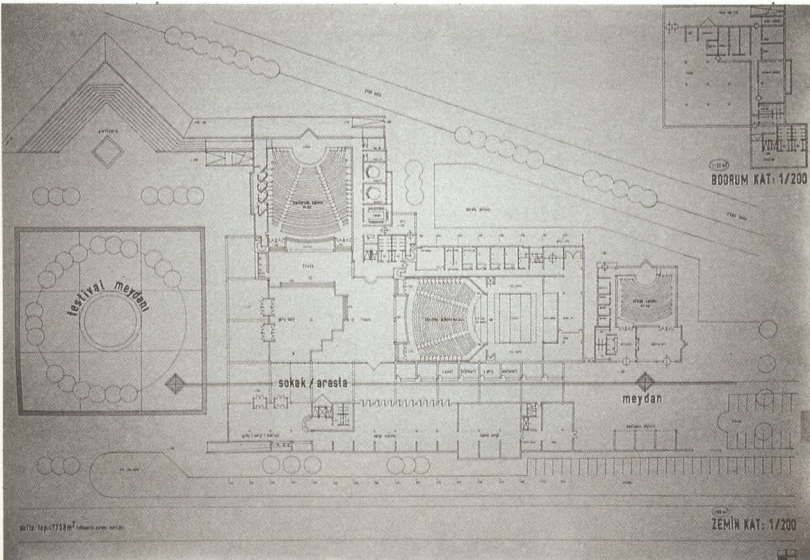
Bu değerlendirmelerle proje oyçukluğu (1/4) ile 3.ödüle layık görülmüştür.

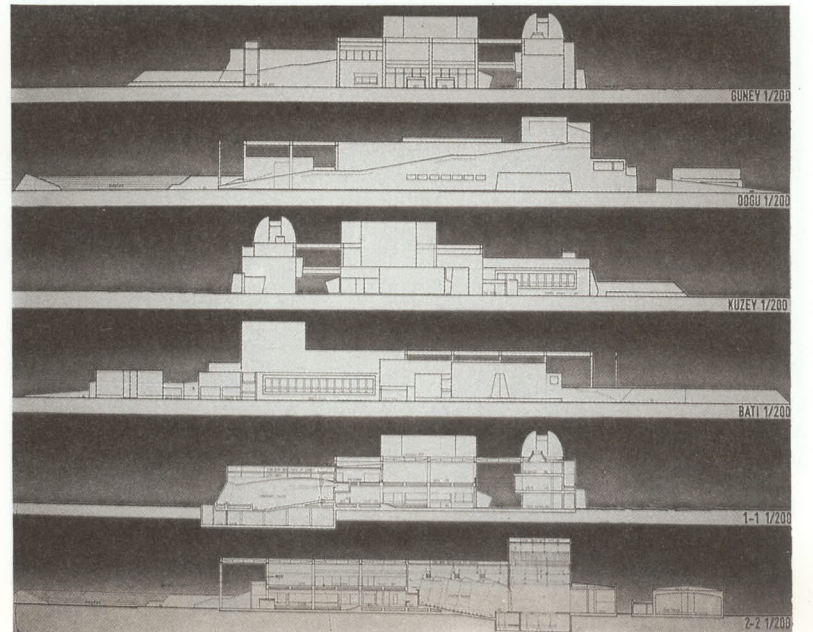
vaziyet planı

kat planı 1/200

kat planı 1/200

BİRİNCİ MANSİYON

HAKAN DÖLGEN

YARDIMCILARI: NAZAN DUYRAK, NURAN ERİŞKİN, MESUT KALEM

JÜRİ RAPORU'NDAN

Yapı programını, yapı alanının ortalarına yakın bir bölümünde yalın ve bir kitle içerisinde çözen bir projedir.

Ölçülü bir anıtsallığı, kuvvetli bir yapı plastiği olan proje bu üstün niteliklerine karşın, yapıyı kullanacak belde halkının yapıyla kolayca yaklaşımına olanak sağlayamayacağı izlenimini vermektedir.

Tiyatro ve konferans salonlarının hemen zemin katında düzenlenen müşterek faaliyetleri yeterli ölçüde rahat ve başarılı bulunmuştur. ancak konferans salonunun büyük ölçüde toprağa gömülmesi, çatısının anfi olarak kullanılması inşai güçlükler yaratacaktır.

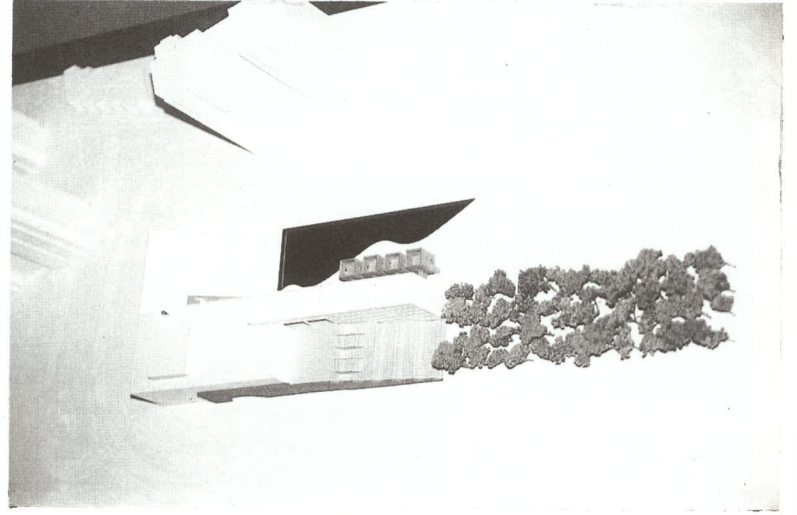
Bu projede en önemli eleştiri, konferans ve tiyatro dışındaki etkinliklerin müşterek yaşamı zenginleştirmede, birbirlerine olan etkilerinin kurulamayışı yönünde olmuştur.

Kütüphane ve galerilerinin üst katlarda düzenlenişi, satış ünitelerinin iç yaşama katılmayı olumlu bulunmamıştır. Konferans salonunun çatı konstrüksiyonu çözümlenmediği gibi bu salon çatısında yer alan anfi işlevli merdivenlerin gelecekte yoğun bir trafiği olacak olan bulvarın hemen yanında ve korumasız olarak yer alışı eleştirilmiştir.

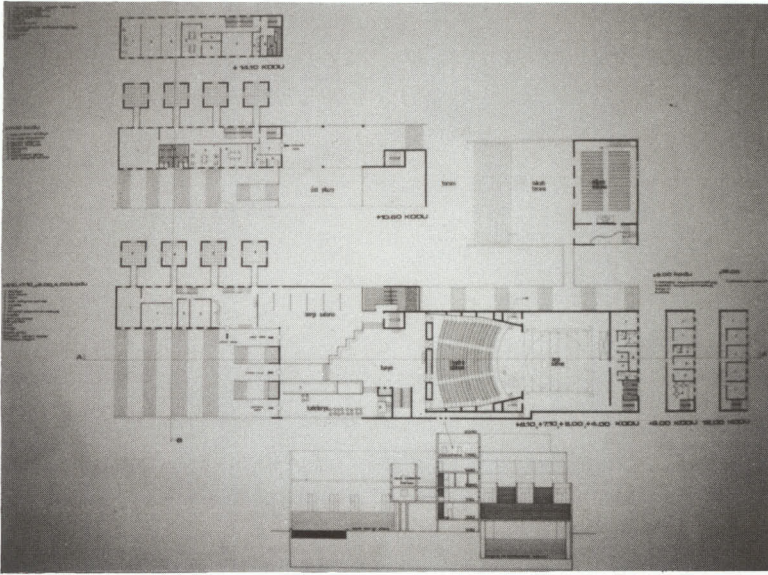
İç yaşantının dış mekanlara yansıtılarak zenginleştirilememesi eleştirilmiştir.

Nikah salonunun çıkışında bir kapalı alan düzenlenmeyişi uygun bulunmamıştır.

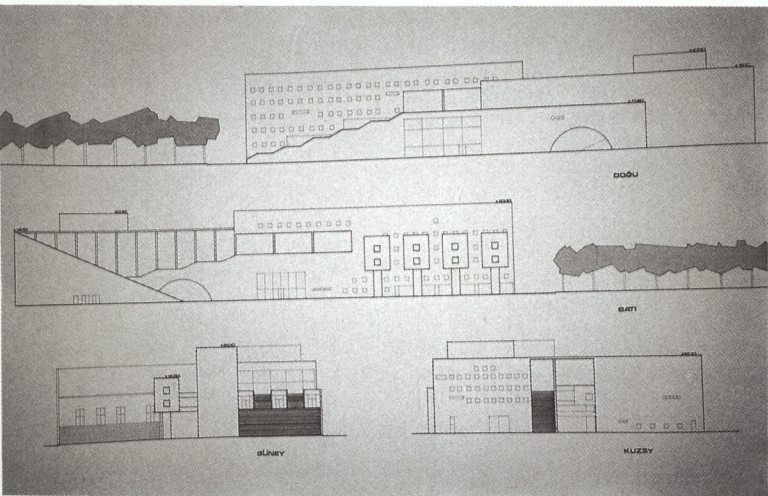
Bu değerlendirmelerle bu proje oybirliği (0(5) ile 1.mansiýona layık görülmüştür.

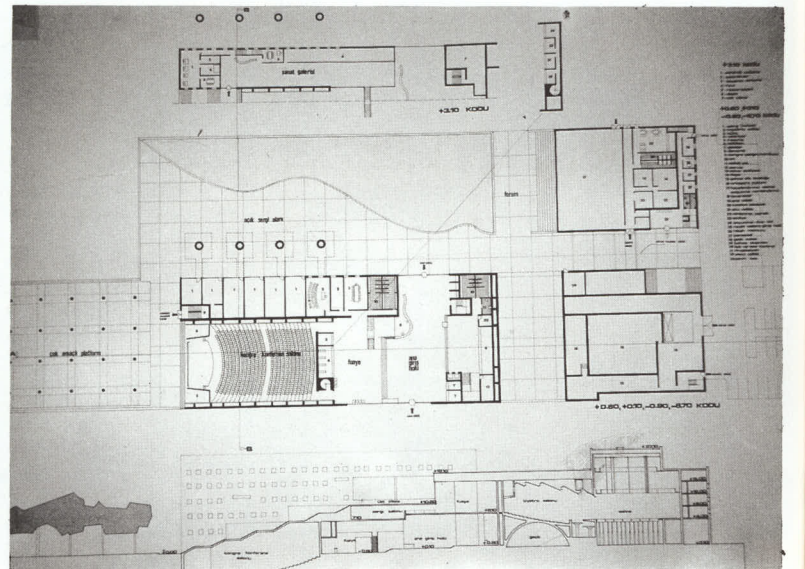
vaziyet planı

kat planı 1/200

cephe 1/200

kat planı 1/200

İKİNCİ MANSİYON

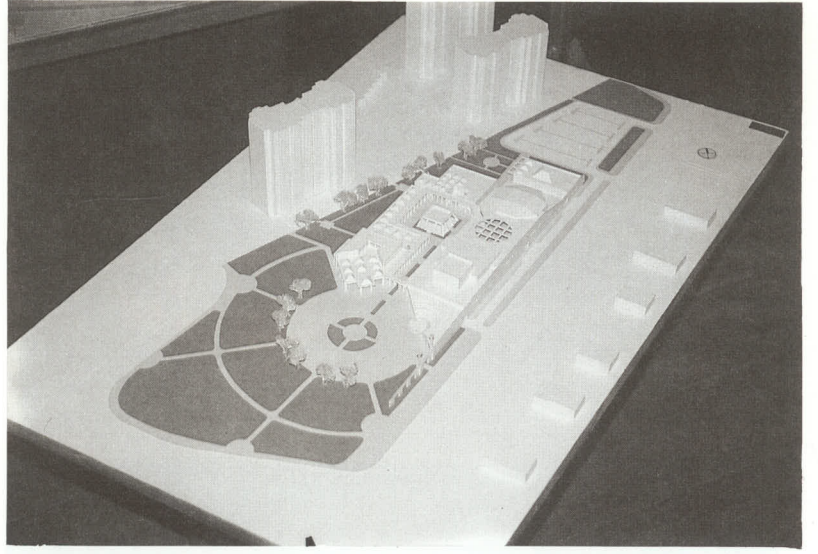
BORA BORÇİN

JÜRİ RAPORU'NDAN

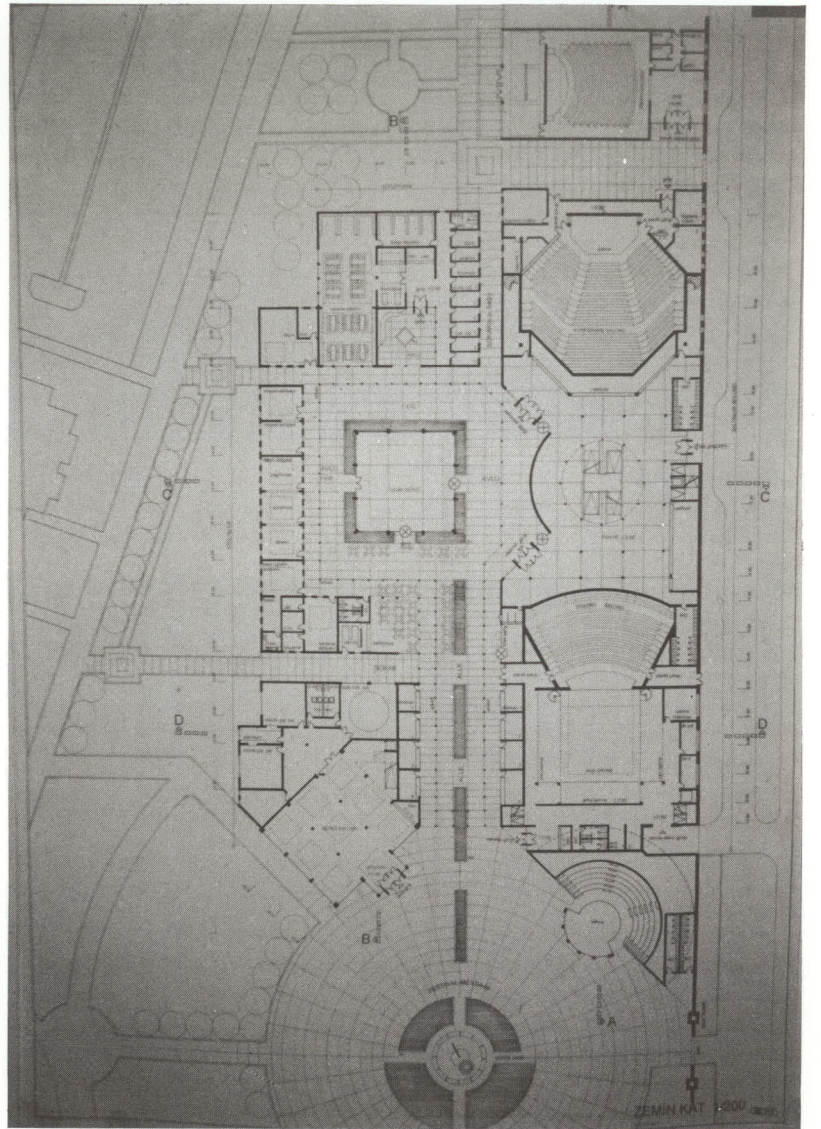
Programın yorumlanması, kültür ve sanat eylemlerinin arsa zemininde bütünlüğü sağlanarak dağıtılması, dış meydan, iç sokak, orta avlu zincirinin çekici bir yaşam ortamı ile oluşturulması projenin başarılı yanlarındandır. Yapıların geriye çekilerek deniz yönünde geniş açık alan bırakılması olumludur. Nikah salonu sisteme bütünleşebilen, ancak bağımsız olarak kullanılabilen durumu ile işlevini yeterli şekilde yerine getirmektedir.

Salonları içeren yüksek yapıların ana yol kenarında kesintisiz bir duvar oluşturularak sürdürülmesi eleştirilmiştir. Fuayelerin ortasında önerilen merdivan çözümü abartılı, fuayelerin orta avlu yönünün duvarla kapatılması, kütüphanenin bir yönüyle hareketli yaşantısı olan avluya çevrilmesi olumsuz bulunmuştur. Açık alanlarda farklı eylemler için özel mekanlar oluşturulması yönünde yeterince çaba gösterilmemiştir.

Bu proje oybirliği (0/5) ile 2.mansiya layık görülmüştür.

vaziyet planı

zemin kat planı

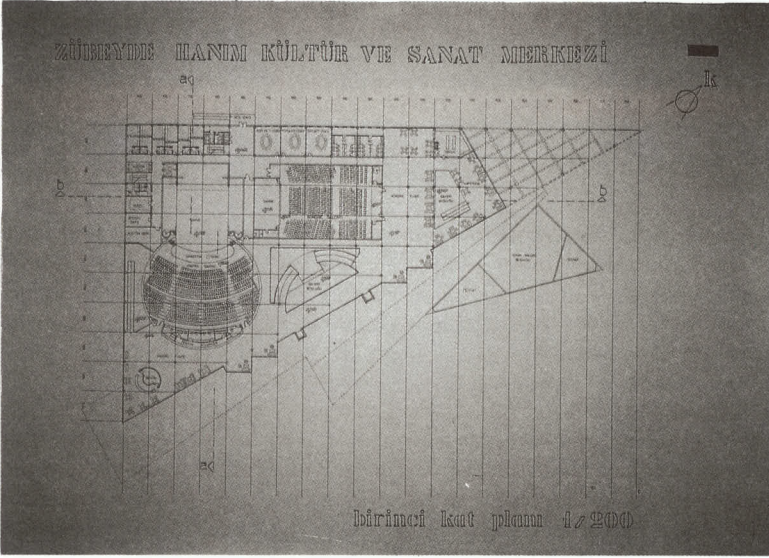
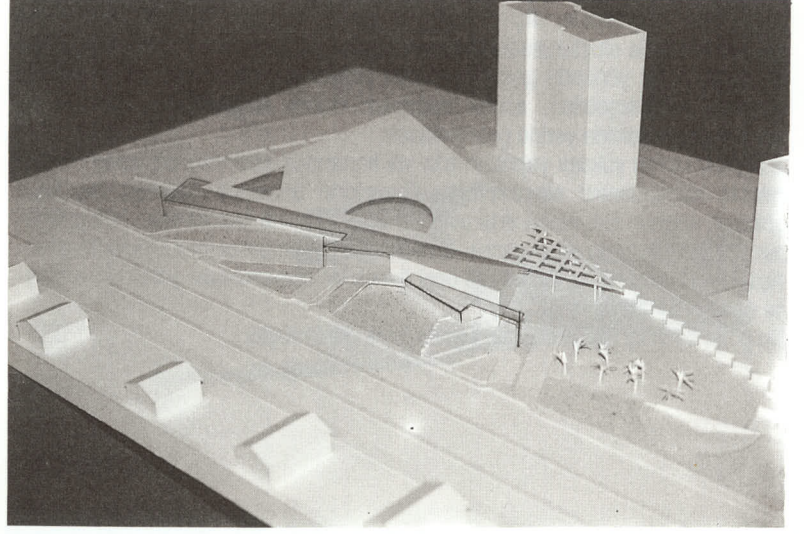
1/200

ÜÇÜNCÜ MANSİYON

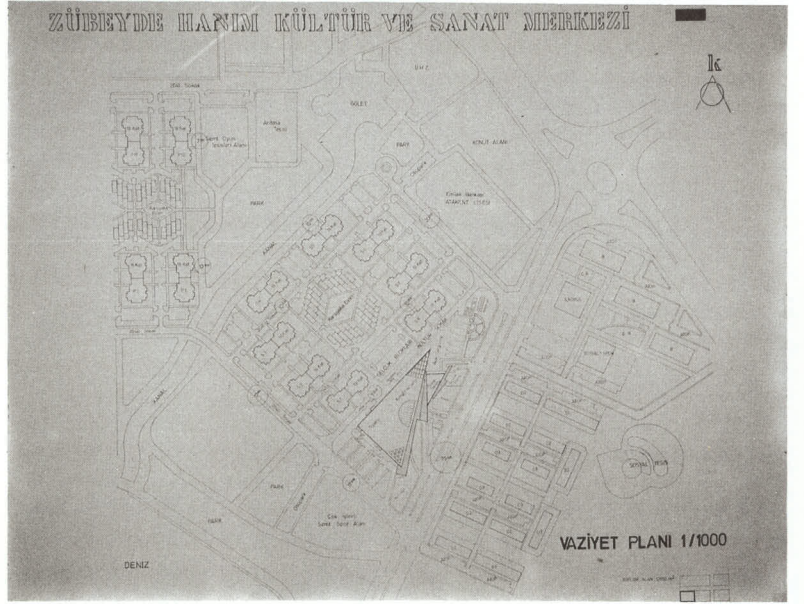
CELAL KOÇ

JÜRİ RAPORU'NDAN

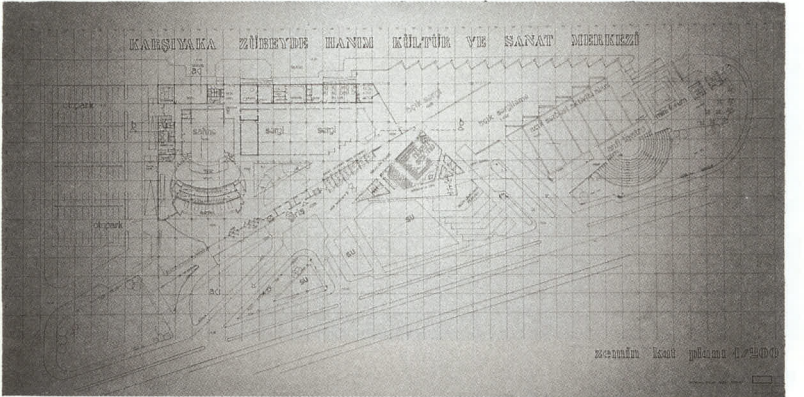
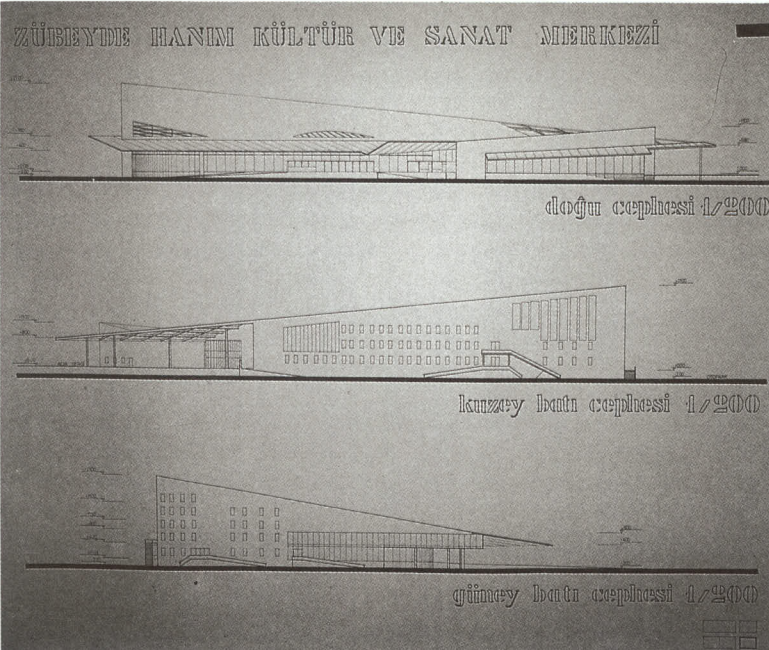
Programın tek bir çatı örtüsü altında özgün bir tasarımla gerçekleştirilmesi ve yarattığı plastik etki olumlu karşılanmıştır. Yapının batı yönünde geriye çekilerek ana yol tarafından, geniş bir alan bırakması uygun görmüş ancak bu fırsatın büyük su yüzeyi ve oto giriş-çıkışları yüzünden yaya ulaşım ve dış mekan kullanımları açısından yeterince değerlendirilmediği gözlemlenmiştir. Otopark'ın deniz tarafında düzenlenmesi, kompleksin denize bakan yönüne yüksek yapı elemanlarının getirilmesi, serinletici rüzgar olanağından yararlanmamış olması eleştirilmiştir, kafeteryanın kompleksten kopuk olarak arsa kuzeyinde düzenlenmesi olumsuz bulunmuştur. Bu proje oybirliği (0/5) ile 3.mansiyeonla layık görülmüştür.

birinci kat planı 1/200

vaziyet planı

zemin kat planı 1/200

DÖRDÜNCÜ MANSİYON

MURAT KÜÇÜK

YARDIMCILARI: EREN BAŞAK, MURAT ÖZDENGİZ

JÜRİ RAPORU'NDAN

Yapıları, alanın kuzey batı yönünde yoğunlaştırarak, güney ve doğudaki park, deniz ve bulvar yönünde açık alanlar düzenleyen bu proje net kurgusu, kolay kavranabilir şeması, yapı plastiğindeki başarısı ile dikkat çekmiştir.

Ancak bu başarı tüm kurguda yanı düzeyde sürdürülememiştir.

Tiyatro yapısının, nisbeten ağır kitlesi ile güney ve deniz yönüne açılışa imkan vermemesi, kompleksteki tüm yaşantıdan ayrı kalışı eleştirilmiştir.

Hafif bir strüktürel örtü ile örtülen, sanat ve kültür etkinliklerinin iki yanında yer aldığı uzunlamasına iç mekan düşüncesi olumlu bulunmuştur. Ancak konferans salonunun bu mekana bağlantısı, bu salonun giriş düzeni yetersiz bulunmuştur. Nikah salonunun yeri ve işleyişi olumludur.

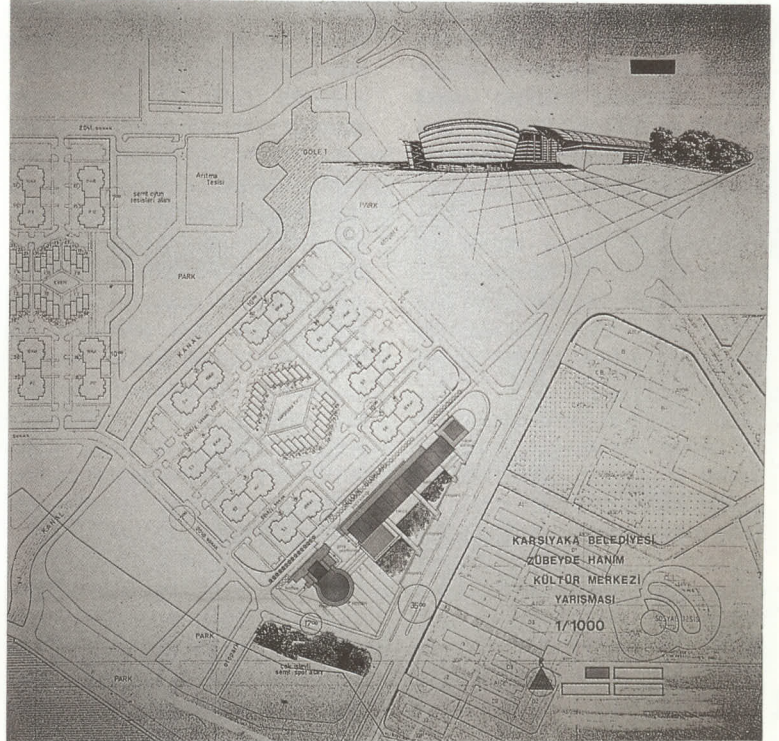
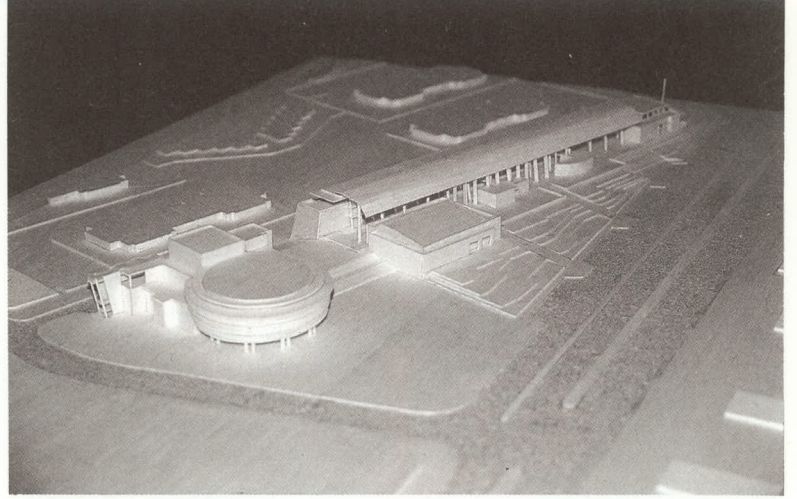
Etkili bir iç yol düzenlenerek bir çok işlevin karşılıklı olarak bu yolu yaratması ve zenginleştirilmesi olumlu bulunmuşsa da tiyatro girişinin apayrı bir noktada oluşu eleştirilmiştir.

Tiyatro planlamasında, fuaye, giriş ve geçişlerin birbirleri ile bağlantısı yetersiz bulunmuştur. İç yolu örten kabuk her ne kadar yazın imbat rüzgarını içe çekmede yararlı olacaksa da, mekan kışın kuzey rüzgarına karşı korumada ters etki yapabilecektir.

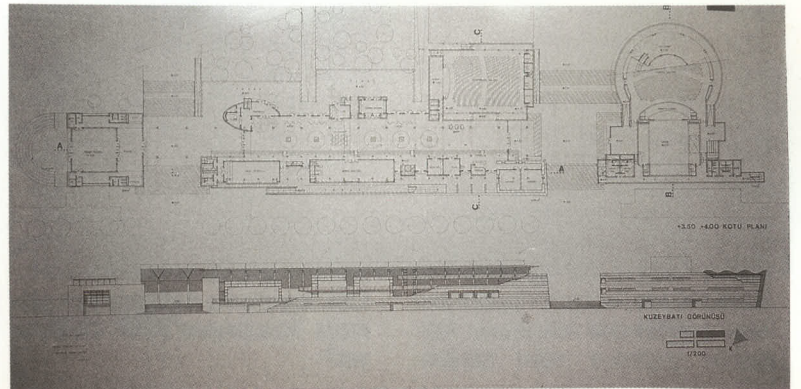
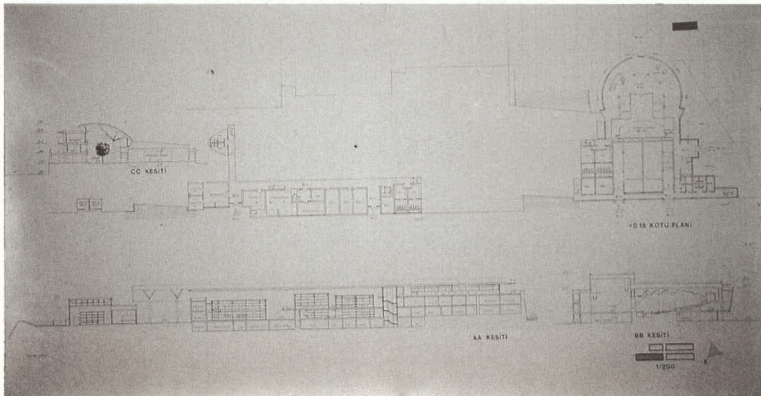
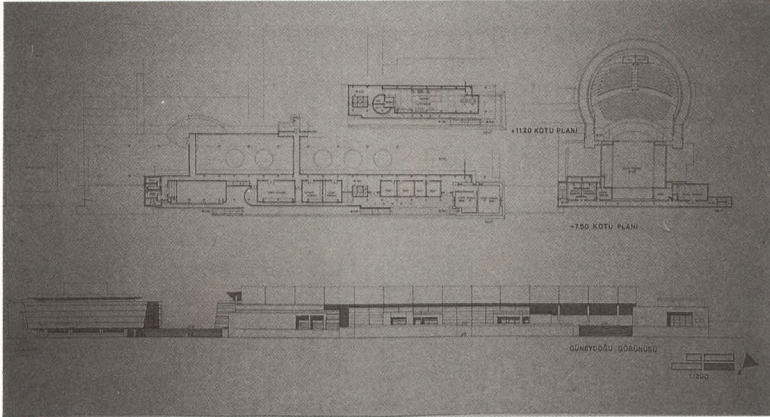
Bulvar yönünde yapının önünün boylu boyunca otopark olarak düzenlenmesi olumlu bulunmamıştır.

Kafeteryanın kapalı alanı çok küçük, tiyatronun sahne üstü yükseklik bakımından yetersiz bulunmuştur.

Bu değerlendirmelerle proje oybirliği (0/5) ile 4.mansiýona layık görülmüştür.

vaziyet planı

"Ressam kendi içsel yapısıyla hareket edip estetiksel ve plastik değerleri, resimsel bütünlüğe ulaştıran kişidir. Benim felsefem en dürüst yoldan amaca ulaşmak."

Sevgi MOLVA

Bu sayımızın sanatçı konuğu Sayın Ayşegül Öneren. Kendisiyle evinde sohbet ettik. Sakin ve oldukça mantıklı huzurlu bir insan. Ne dersiniz Ayşegül hanım kendinizi biraz anlatır mısınız?

1953 yılında İstanbul'da doğdum. Çocukluğumun büyük bir bölümü Üsküdar'da aileden kalan eski bir konakta geçti. Ailemin İzmir'e taşınmasıyla, İzmir'de orta ve lise eğitimimi tamamladım. Geleneksel kalıplara uyararak evlendim ve 1974 yılında bir kız çocuğu dünyaya getirdim ve yaşantım belli normlar içinde devam etti.

Yaşantınız bir yerde seçme eylemine dayanır. Rastlantılarla geldiğimiz kavşak noktalarındaki seçtiğimiz yollar çok önemli sizin resim hayatınız nasıl başladı ve sizi nasıl etkiledi?

Resim hayatımda bana yabancı bir şey değildi. Küçükyaşlardan itibaren resimle iç içeydim. Çocukluğumun geçtiği yukarıda da sözünü ettiğim konakta resme malzeme olacak bir çok şey vardı. On - oniki kişinin yaşadığı bu konakta herkes ayrı bir tip çiziyordu ve hareket ediyordu. Onların birbirleri arasındaki ilişkileri izlerken ben de kendime ayrı soyut bir dünya yaratmıştım. O yıllarda hayat mecmuasının orta sayfasında yayımlanan ünlü ressamların resimlerine bakmak ve onları biriktirmek en sevdiğim şeydi. Hatırladığım kadarıyla ilk çizdiğim desenler ayakkabılardı, bu öyle bir alışkanlık haline gelmişti ki, kalemi aldığım anda hemen ayakkabıları çiziyordum, sonra bu portrelere dönüştü. Derslerle pek ilgilenmezdim, bütün istediğim resim yapmaktı, ve 1978 yılında resme ve sanat tarihini okumaya başladım. İlerleyen yıllarda bilim, felsefe üzerinde yoğunlaştım. 1982'de uluslararası Salzburg Yaz Akademisi'nde Fantastik Realizm akımının öncülerinden Arik Braver Atölyesinde yağlıboya resim çalıştım.

Bunu, tekrar aynı Akademi'de 1985'te dünyanın bir numaralı baskı ustası Kurt Zein'la yaptığım gravür çalışmaları izledi. Artık gravür ve yağlıboya resim benim hayatımın yönünü değiştiren şeyler olmuştu. Eğitimime 1987 yılında girdiğim Viyana Güzel Sanatlar Akademisi'nde devam ettim. Viyana'nın çok güzel ve düzenli bir şehir olması ve de değerli profesörlerin beni yüreklendirmesi, resmimin oluşumunda büyük rolü var. İnsanın yaşadığı yerde çok önemli. Viyana'yı çok sevdim ve bütün enerjimi resme verdim. Kişisel sergilerim oldu ve toplu sergilere katıldım. Dünyanın birçok yerinden gelen yabancı sanatçılarla tanışmak ve sanat üzerine konuşmak fırsatları oluyordu. Bunun yanında değerli bilim adamlarını da tanıma olanağında buldum. Avusturya dışında, Çekoslovakya, Macaristan, Hollanda, Almanya, Fransa gibi kültürleri birbirinden farklılıklar gösteren ülkelere inceleme gezileri yaptım. 1992 yılında akademik kariyerimi diplomasıyla noktalamıştım.

Sanatçı bir sihirbazdır. Her durumda bir çıkış yolu bulur öyle değil mi? Ressam kimdir sizce? Sizin felsefeniz nedir? Kendinizi herhangi bir guruba koyabiliyor musunuz?

Ressam kendi içsel yapısıyla hareket edip estetiksel ve plastik değerleri, resimsel bütünlüğe ulaştıran kişidir. Benim felsefem en dürüst yoldan amaca ulaşmak. Resmin getirdiği problemleri ortadan kaldırmak ve rahat çalışma düzeyine kendimi hazırlamamla başlıyor. Bunlarda akıl, düşünce ve yaşama biçimiyle ilintili.

Hangi guruba girdiğime gelince, yapıtlarıma lirik soyutlama diyebiliriz. **Lirik soyutlama dediğiniz yapıtlarınızda konularınızı neler oluşturuyor?**

105 x 85, Yağlıboya..

Konularım doğa, ama doğa derken, ağaç, toprak, deniz değil, doğanın tinsel varlığı enerjisi ve bu enerjinin insana yansıdığı yanı ve bu yansımadan meydana gelen ilişki.

Bir eser sizce "Sanat eseri" değerini nasıl kazanır. Özellikle günümüzde...

Günümüzde sanat eseri maalesef fiyatıyla ve medyayla sanat eseri değerini kazanıyor. Acı olanda şu ki seyirci Galeriyeye yapıtı görmeye değil (kaç) milyonları görmeye gidiyor. Bir çok yapıt banka ve benzeri duvarlarda dekorasyon olarak asılıyor. Böylelikle ekonomik değerler sanat değerlerinin üzerine çıkmış oluyor.

Etkilendiğiniz sanatçılar veya akımlar var mı?

Etkilendiğim sanatçılar tabiki oldu. Bunların başında Bocsh, Brugel, Kembrant, Klint, Kandisky, Vulliard, Van Gogh gelir. Akımlar için birşey diyemiyeciğim.

Resim yaparken ortam sizi etkiler mi? Yoksa iç dünyamızdamı oluşturursunuz?

Ortam, yaşadığım yer, çevrem beni bir ölçüde etkiler. Ama sanat terbiyemi batının güncel temel öğelerini benimseyip, diğer yandan da son derece önem taşıyan oryantal sanat geleneklerini yapıtlarımda birleştirdiğimden kendi yolumu çizdiğime, Batı ve Doğu arasında bir köprü kurmayı amaçladığımdan bilinçli olarak çalışmalarıma devam ediyorum.

Güzel bir söz hatırlıyorum. "Bütün deneyimler sanatın sansüründen geçirilseydi, yasaların dahi başaramadığı kadar etkili olurdu, kendini kabul ettirirdi. Güzelliğe olan gereksinimi geçerli kılarıdı vetek aybın çirkinlik olduğunu öğretirdi". Resim sanatının Türkiye'deki durumu nedir, etkinliklere katılabiliyor musunuz?

Yurt dışında da, Türkiye'de de sanat etkinliklerinin içindeyim. Örneğin geçtiğimiz Eylül ayında İstanbul'da 3. Sanat Fuarı gerçekleştirildi. Uzun bir süre Türkiye'de bulunmadığım için Türkiye'deki plastik sanatları izlemeye gittim. Plastik sanatlarımızı bu fuar ortamında değerlendirmek mümkündür.

Bilindiği gibi Türkiye her konuda eksiklikleri olan bir ülke. Sanat denince de, gereken saygı ve olanağın olmadığı bir yer diye düşünüyorum. Resim sanatına gelince belli bir alt yapının olmadığı açıkça görülüyor. Resim piyasasının oluşumu şu son on beş yıla

dayanıyor. Büyük şehirlerde açılan galeriler piyasayı hem olumlu hem de olumsuz yönde etkiliyor. Çünkü galerilerin sağlıklı bir çizgisi yok hemen hemen her türlü resime yer veriyorlar. Halbuki Avrupa'da galerilerin bilinçli ve sağlıklı çalışmaları apaçık ortada. Her galerinin kendine özgü seçtiği sanatçılar var ve yalnız o sanatçılarla çalışıyorlar. Türkiye'de kuşkusuz resim adına bir patlama var ama benim kanaatimce bunu sağlam temellere oturtmak ve pazarı oluşturacak resimleri iyi değerlendirmek gerekli.

Gerçek sanat eseri halka nasıl tanıtılabilir. Dünyada plastik sanatların durumu nasıl?

Müzelerde ancak tanıtılabilir. Plastik sanatlar içinde bulunduğumuz bu dünya koşullarında zor bir durumda. Eğer çevremize bir göz atacak olursak herşeyin pazara dönüştüğünü görüyoruz. Dünya sanat piyasasında yapıtların fiyatları korkunç bir tırmanışla yükseliyor. Bazı spekülatoörler, üzücü fakat paralarını Aidsli ve yaşlı sanatçılara bağlayıp onların ölmelerini bekliyorlar. Sanat bu yansımaların ve ekonomik açmazın dışında. İş böyle oluncada gerçek sanat eseri diye ortaya çıkan yapıtlara kuşkuyla bakmak olağan dışı değil. Galerilere gelince hemen hepsi zor ayakta duruyor. Kimi büyük galeriler yağlıboya resmi tamamen ortadan kaldırmışlar. Enstelasyonlar ve Obje sergilerine yer veriyor. Çoğu ise yeni yetişen çağdaş ressamlarla çalışıyorlar. İlerde kimlerin sanatı gerçekleştireceğine şüpheyle bakanların sayısı yok denecek kadar az.

Eserinizi oluştururken hangi anda daha mutlu ve coşkulusunuz?

Resim yapmaya başlamadan coşkuluyum, başladıkten sonra coşku mutluluğa dönüşüyor, konsantrasyonumu tam sağlayıp kendimden geçtiğim anda en keyifli anım olur.

Size çok teşekkür ediyoruz. Sohbetimizi benim de çok sevdiğim bir ressam olan Van Gogh'un bir mektubunda yazdığı sözle noktallayalım. "Devam etmek işte gerekli olan bu" Yaşamaya devam, resme, okumaya, yeryüzüne bakmaya, ışığa, renklere, doğaya hayran olmaya bunların içindeki yansımalarına, coşkuya karşı koymaya; ölüme de, yaşamaya da, ikisi bir arada, tıpkı yaşamın içindeki yaratıcılık, yaratıcılığın içindeki yaşam gibi. □

105 x 85, Yağlıboya.

105 x 85, Yağlıboya.

